

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Facultat d'Educació
Grau d'Educació Social

Un nou altaveu de l'educació social Enfocat a l'àmbit de l'educació formal.

Maria Magdalena Segura Renau

Treball Final de Grau
Tutora: Ana Maria Novella Camara
Curs 2022 - 2023

ÍNDEX

---

1. Introducció	4
2. Justificació.....	5
3. Objectius	7
4. Marc teòric	8
4.1. LA QÜESTIÓ SOCIAL I L'EDUCACIÓ FORMAL	8
4.2. NECESSITATS, REPTES I LÍMITS ACTUALS DELS CENTRES EDUCATIUS.....	10
4.3. L'EDUCACIÓ SOCIAL A L'ESCOLA	13
4.3.1. L'educador/a social com a agent socioeducatiu.....	13
4.3.2. Funcions dels educadors i educadores socials.....	15
5. Marc contextual.....	17
5.1. SISTEMA EDUCATIU CATALÀ	18
5.2. SISTEMA EDUCATIU GALLEC.....	20
6. Marc metodològic	22
6.1. MOSTREIG I PARTICIPANTS	23
6.2. TÈCNiques DE RECOLLIDA DE LA INFORMACIÓ	24
6.3. TÈCNiques D'ANÀLISI DE LA INFORMACIÓ	26
6.4. QÜESTIONS ÈTIQUES.....	28
6.6. FASES DE LA RECERCA.....	30
7. Resultats	33
7.1. EN RELACIÓ A LA PRESENCIA D'EDUCADORES SOCIALS EN ELS CENTRES EDUCATIUS.....	34
7.2. EN RELACIÓ A LES FUNCIONS DE L'EDUCACIÓ SOCIAL EN AQUEST ÀMBIT I LA XARXA PROFESSIONAL.....	38
7.3. EN RELACIÓ ALS BENEFICIS PER A L'ALUMNAT.....	42
7.4. EN RELACIÓ A LES TASQUES DE L'EDUCACIÓ FORMAL.....	43
7.5. EN RELACIÓ AL PRESENT I AL FUTUR DE L'EDUCACIÓ SOCIAL EN ELS CENTRES EDUCATIUS.....	45
8. Conclusions	53

8.1. ASSOLIMENT DELS OBJECTIUS	53
8.2. APORTACIONS DE LA RECERCA	55
8.3. FORTALESES, LIMITACIONS I LÍNIES DE FUTUR.....	58
8.4. DIFUSIÓ O IMPACTE	59
9. Referències bibliogràfiques.....	60
10. Annexos.....	65

Resum

La present recerca aborda la qüestió de la incidència de l'educació social en els centres educatius, emmarcat en els territoris de Catalunya i Galícia. Amb aquest treball es vol abordar quines son les línies d'actuació cap a les quals s'ha de treballar per fer patent la presència d'aquesta professió en l'àmbit educatiu formal. S'observa la realitat des d'un vessant on els centres educatius tractin les desigualtats socials des d'una perspectiva crítica i transformadora, incloent-hi en aquests els educadors i educadores socials per tal que es doni aquesta cobertura. Per l'assoliment dels objectius marcats, s'ha realitzat una metodologia qualitativa a través d'un mètode narratiu descriptiu que recull sis entrevistes semiestructurades a sis professionals del món i un focus grup amb sis estudiants del grau d'Educació Social. D'aquest treball es conclou la necessitat de treballar per un reconeixement de la professió i s'hi afegeixen els aspectes que justifiquen la importància de la incorporació d'aquestes professionals en els centres educatius.

Paraules claus: educació social, educació formal, Catalunya, Galícia, centres educatius

Abstract

This research addresses the issue of the impact of social education in educational establishments, which are part of the territories of Catalonia and Galicia. This work seeks to address the lines of action to be worked towards which the presence of this profession in the formal educational field is to be patented. Reality is seen from a side where educational centers address social inequalities from a critical and transformative perspective, including in these social educators and educators in order for this coverage to be given. For the achievement of the stated goals, a qualitative methodology has been achieved through a descriptive narrative method that collects six semi-structured interviews to six professionals in the world and a group focus with six students of the degree of Social Education. This work concludes the need to work for recognition of the profession and adds aspects that justify the importance of the incorporation of these professionals in educational establishments.

Key words: social education, formal education, Catalonia, Galicia, educational centers

1. INTRODUCCIÓ

Observant des d'una societat canviant, on trobem que la interacció de l'escola en el seu entorn social és cada cop més determinant en el desenvolupament i la formació de l'alumnat, el paper que exerceixen els professionals de l'educació el veiem des d'una perspectiva d'educació inclusiva i integral. Inclusiva i integral pel que fa als aprenentatges que es forgen més enllà del currículum ordinari, donant l'abast a les relacions que es creen en el coneixement i el creixement dels agents socials que hi interactuen (Martín, 2022). Com diuen Garcia i Moreno (2003), la responsabilitat de l'escola és generar oportunitats i, és que avui dia, l'educació formal no es preocupa de proporcionar una xarxa organitzativa que presenti una bona coordinació de les intervencions necessàries per a la cobertura de totes les necessitats de l'alumnat, en especial de l'absentisme escolar.

Aquest treball final de grau proposa una observació de les dinàmiques que s'han dut fins ara respecte al paper que ha exercit l'Educació Social a les escoles catalanes i gallegues. Per tant, es vol plasmar quin ha sigut el protagonisme que ha tingut aquest en l'educació formal i es pretén traçar línies de futur de quin pot ser el paper que se li pot donar en els anys vinents. Per a això, es pretén esbossar les inquietuds que poden viure protagonistes de l'educació formal com pot ser el professorat i els i les professionals socioeducatives, per tal de conèixer quina és l'opinió existent i les accions actuals de l'educació social en els centres educatius, la seva repercussió i els desafiaments que podem trobar en ella.

Com a estudiant universitària i jove que arrossega molts records recents de l'institut, afegint-li l'observació generada en diverses situacions professionals amb infants i les seves relacions en àmbit socioeducatiu, se'm genera l'anhel i els interrogants per qüestionar la manca d'educadors i educadores socials en l'àmbit educatiu formal. Engrescar-me en l'evolució que ha tingut la figura dins d'aquest àmbit, les limitacions que li segueixen patents i els fruits que s'hi poden donen i aquells que podrien donar-s'hi.

Per situar-nos, actualment les úniques comunitats autònomes del territori espanyol que contemplen la figura de l'educador/a social en les estructures organitzatives dels seus centres escolars son Castella - La Mancha, Extremadura i Andalusia. La nostra, Catalunya, només presenta intervencions específiques a través de serveis socials, associacions o entitats socials (Campos i Martín, 2022), sense incloure el nostre rol en les professions que dibuixen el marc d'intervencions a les escoles. En el curs 2019-2020, s'hi

va afegir la figura d'educador/a social a 75 escoles a manera de prova pilot, considerant que en tot el territori hi ha 2.663 escoles infantil i primària públiques i 612 instituts públics (Departament d'Educació, 2022), el nombre escollit a tenir en compte el consideraria poc representatiu. Destacar, també, que les característiques de l'escola i l'entorn on es troba són les conseqüents per considerar la necessitat de la nostra figura, atenint-nos a les necessitats de l'alumnat i els agents socioeducatius com són les famílies, els docents i altres professionals educatius (Martín, 2022).

La present recerca s'emmarca en un paradigma interpretatiu on, a través de les entrevistes a sis professionals de l'àmbit socioeducatiu i el grup de discussió amb sis estudiants del grau d'Educació Social, es pretén assolir l'objectiu general que es proposa exposar quins són els lligams que trobem entre les necessitats socials dels centres educatius i la cobertura que pot donar a elles la tasca dels educadors i educadores socials amb la seva presència a les institucions educatives posant l'èmfasi en els territoris de Catalunya i Galícia. Les participants escollides, mitjançant una mostra no probabilística, de manera intencionada consten de: dues professores, dues educadores socials, una integradora social i una pedagoga social; les estudiants són companyes de grau de quart de carrera.

L'estructura que s'observarà a continuació consta en total de vuit parts. Primerament, s'introdueix la finalitat, els interrogants i les raons de pes que sostenen aquest treball i la seva importància en l'educació social, seguidament es plasmen els objectius que es volen assolir amb la realització d'aquesta recerca. Per tal de contextualitzar i conèixer que s'ha dit fins ara i quina és la base teòrica que acompanya a aquesta realitat, s'inclou un marc teòric amb veus i context legislatiu; a continuació es trobarà la metodologia seguida en la recerca de dades a analitzar que donaran pas als resultats extrets d'aquesta investigació i que permetran concloure i assolir els objectius marcats, a més d'aportar noves bones a la temàtica tractada.

2. JUSTIFICACIÓ

La formulació de la temàtica d'aquest treball final de grau sorgeix de dos pensaments recurrents que m'han acompanyat al llarg d'aquests quatre anys de formació en el grau de l'Educació Social.

El primer eix va de la mà intrínsecament de l'aprenentatge amb el qual jo finalitzo aquesta carrera que és el sentiment de no haver-se mencionat en cap espai de la formació la relació entre l'educació formal i l'educació social. Ja fos per la inexistència present de la relació entre aquests dos àmbits que ha generat en mi una necessitat d'explorar aquesta realitat i poder afegir la meua visió envers aquesta.

El segon eix es genera des d'un sentiment personal on observo la decadència de l'educació formal i la falta d'atenció a l'alumnat que dia rere dia percebo. Una falta d'atenció que comporta una falta de valors, on la societat mercantil en què vivim no permet que certs espais de l'acompanyament que es du a terme als infants i joves estiguin reservats a una educació fora de l'acadèmica. On certs aspectes de la societat s'han colat en les escoles i instituts i em manquen responsables polítics que reivindicuin el rumb a la deriva que pren l'educació i els valors inexistents en aquesta.

Derivats dels pensaments previs i interrogants generats arran de l'observació i el neguit personal, presento un seguit de qüestions, amb l'anhel de ser respostes amb el present document i, d'elles, sorgissin nous asteriscs a resoldre de manera contínua i constant, per a generar creixement i nous coneixements. El principal interrogant que se'm presenta és: **quina és la manera en què el professorat fa front als aspectes relacionats amb l'educació que surten de l'àmbit estrictament acadèmic sense haver-hi present la figura de l'educadora social?**

Per a respondre-la, primerament m'hauria de qüestionar si és l'educació formal l'espai en què s'hi resolen aquestes problemàtiques. Aleshores em surgeix la següent pregunta: **pot el sistema educatiu contribuir a reduir les desigualtats socials?**

Però dins d'aquestes dues grans qüestions, s'originen d'altres que reforcen i complementen els grans interrogants:

- Quins son els impediments per introduir els educadors i educadores socials en els centres educatius?
- Quins son els avantatges per a l'alumnat de la presència d'educadors/es social a l'escola?
- Com podria ser la presència dels educadors i educadores socials de manera reglada en els centres educatius?

Cal destacar que la formulació d'aquestes qüestions ha sigut i és present en altres autors, que any rere any les formulen i les repensen, com en el cas de Jiménez (2020) que també s'interrogava: “mirar al sistema educatiu en clau social ens porta inevitablement a reflexionar sobre el seu paper en la transformació enfront de les diferents problemàtiques socials: pot el sistema educatiu contribuir a reduir les desigualtats socials?, quines son les propostes de promoció social i educativa que s'articulen des de la idea de “l'escola com ascensor social”?, quin paper té la comunitat educativa enfront de les problemàtiques socials?” (Jiménez, 2020:85)

Totes elles, es pretén respondre-les des d'una perspectiva socioeducativa, a través de la mirada de les educadores socials i d'altres professionals com poden ser els docents i coneixedors de l'àmbit que pertanyin a Col·legis d'Educadors i Educadores Socials de l'Estat.

3. OBJECTIUS

Amb aquest treball de final de grau em proposo cercar els aspectes que engloben als centres educatius i la tasca educativa que donen, segons les professionals que hi exerceixen i els beneficis que l'alumnat hauria d'emportar-se de la seva presència en els centres.

En funció d'aquestes, **l'objectiu principal** d'aquest treball és: exposar quins son els lligams que trobem entre les necessitats socials dels centres educatius i la cobertura que pot donar a elles la tasca dels educadors i educadores socials amb la seva presència a les institucions educatives posant l'èmfasi en els territoris de Catalunya i Galícia.

Objectius específics:

1. Identificar quins son els funcionaments i les polítiques socioeducatives existents que fan patent la presència dels educadors i educadores socials en els centres educatius catalans afegint la pràctica educativa de l'educació social als centres educatius gallecs.
2. Analitzar les opinions del professorat i dels agents socials de l'àmbit educatiu respecte la reivindicació de la presència dels educadors i educadores socials en els centres educatius.

3. Conèixer experiències d'educadors i educadores socials que hagin col·laborat, que hagin format part o, actualment, hi col·laborin amb equips professionals educatius a l'escola catalana i gallega.
4. Definir les funcions i el paper de l'educador/a social en els centres educatius des de la perspectiva de professionals socioeducatius, en especial, dels mateixos educadors/es socials.
5. Detallar els aspectes més rellevants a tenir en compte per a la implementació adequada dels educadors i educadores socials en els centres educatius.

4. MARC TEÒRIC

4.1. La qüestió social i l'educació formal

Com a marc que constitueix la societat en què vivim actualment, trobem aquesta caracteritzada pel mercantilisme i la competició (Vega, 2013:3), que no només conforma els *tempos* i ritmes de la gent adulta, sinó que comença a afectar en la presa de decisions que s'hi conformen en termes d'educació i les seves conseqüències plasmades en l'alumnat (Barton, 2000:40, citat per Vega, 2013:3). A aquest estil que ja fa anys (...) que es constitueix amb aquests paràmetres, s'afegeixen les fractures socials i econòmiques que es fan patent en les famílies que poden arribar a trobar-se en situacions d'exclusió social, al marge de la societat (Ararteko, 2006 citat per Vega, 2013:4). Les propostes organitzatives actuals tendeixen a mantenir les desigualtats i no preparen els reptes d'una societat de la informació per a totes (Laorden, Prado i Royo, 2006:84), ja que des d'un inici, en l'edat més primerenca dels infants, on podem trobar una igualtat d'accés a l'educació, però també tot un seguit de mecanismes de selecció que amb el pas dels anys es defineixen en alumnes guanyadors i fracassats, de bones notes i de dolentes, fet que ja ve derivat, en part, en aquells que pateixen problemes socials, personals i familiars on aquesta divisió comporta un greuge afegit en el malestar personal dels infants que pot afectar en l'autoestima i les creences d'aquestes de si mateixos (Pérez, citat per Vega 2013).

Troblem com més d'un autor/a ens parla des d'una altra perspectiva de l'educació, especialment dels pilars que conformen l'educació al llarg de la vida, la majoria d'aquests ens parlen de quatre, com va dir Jacques Delors (1996, citat per Sáez, 2019:21 i per Jiménez, 2020:70): aprendre a conèixer, aprendre a fer, aprendre a viure junts i aprendre

a ser. Però Martin i Jiménez (2022) també fan esment de la missió vital que ha d'adoptar el sistema educatiu: “l'espai inclusiu en el qual les persones aprenguin a aprendre, aprenguin a ser i aprenguin a viure en comunitat [...] aprenguin amb altres a fer la seva comunitat” (Martin i Jiménez, 2022:29). A través del pensament crític i el debat treballant la tolerància i la racionalitat s'acompanya als més joves a prendre consciència de la importància que tenen amb la seva participació en el context comunitari i social en què es troben i les decisions que prenen engloben més enllà de la seva persona (Sáez, 2019:20). Per a treballar la implicació social que engloba a l'escola trobem les comunitats d'aprenentatge que es caracteritzen per la transformació social, cultural i educativa en què la feina a fer s'estén al voltant del centre escolar i s'hi afegeixen en les tasques socioeducatives agents com les famílies i voluntaris que omplen de riqueses les accions que es duen a terme (Sáez, 2019:30). Es treballen els valors de la igualtat educativa i social, s'hi transforma per construir un entorn on s'aconsegueix una societat de la informació per a tots i totes (Laorden, Prado i Royo, 2006:83).

La realitat que ens acompanya, com hem detallat anteriorment, implica a l'educació fer front a problemàtiques cada dia més patents entre el seu alumnat i els contextos socials que els acompanyen. Com ens diu Sáez (2019) la funció social de l'escola es troba en dos vessants: la interculturalitat i l'atenció a la diversitat. Entenent la interculturalitat com la defineix la UNESCO (s.d.): “la presència i interacció equitativa de diverses cultures i a la possibilitat de generar expressions culturals compartides, a través del diàleg i el respecte mutu”. L'atenció a la diversitat l'entendem com diu LOMCE (2013) “el conjunt d'actuacions educatives adreçades a donar resposta a les diferents capacitats, ritmes i estils d'aprenentatge, motivacions, interessos, situacions socioeconòmiques i culturals, lingüístiques i de salut de l'alumnat”. Dues branques primordials per a l'acompanyament de l'alumnat en aquest espai d'aprenentatge, sent un dels principals per als infants en la seva etapa vital.

Acompanyant a la pràctica directa, Vega (2013:6) fa patent l'exigència que aquesta institució ha d'establir a la societat i a les institucions a què assumeixin les seves responsabilitats amb els quals es trobin en risc d'exclusió social i, a més, és un dels motors per a denunciar les injustícies; “perquè l'educació és inclusiva o no és educació” (Vega, 2013:6). Perquè l'educació ha de contribuir a reduir els processos d'exclusió social en

què es veuen sotmesos els i les alumnes, en comptes de generar-ne de més (Laorden, Prado i Royo, 2006:80).

A més, és important que els centres educatius tractin les desigualtats socials des d'una perspectiva crítica i transformadora. Això implica promoure la reflexió i l'anàlisi sobre les causes i les conseqüències d'aquestes desigualtats, així com fomentar el compromís i l'acció social per a la seva transformació (Santos i Lourido, 2018). Per a propiciar aquest treball, els centres educatius és necessari que comptin amb recursos i suports adequats per abordar les desigualtats socials. Això inclou la formació del professorat en qüestions d'inclusió i de diversitat, la disponibilitat de materials i recursos pedagògics rellevants i la col·laboració amb altres agents socials per al desenvolupament de projectes i programes (Gómez, 2019).

L'escola té, per tant, un paper rellevant en el col·lectiu, ja que ha de promoure l'equitat social, afavorint en capital cultural mínim actiu i competencial necessari perquè el seu alumnat adquireixi les competències plenes per exercir els seus drets i llibertats també en la vida adulta (Sáez, 2019:31). Del desenvolupament de la persona en la incorporació a la vida adulta també ens parla Vega (2013) fent esment en què la construcció del sistema que conformem ha de fer front a les necessitats de tots i totes les alumnes complint les funcions socials que requereixin més enllà de les acadèmiques. Trobem com a exemples dels quals en parla Santibáñez (2005:16) l'educació intercultural, la resolució de conflictes, l'atenció a la diversitat i les relacions amb l'entorn, com bé hem esmentat abans anteriorment de les comunitats d'aprenentatges.

Al cap i a la fi, podem parlar de desenvolupament integral en què els joves puguin esdevenir "ciutadans crítics i íntegres, capaços d'actuar, viure amb maduresa i responsabilitat" (Biné, citat per Menacho, 2007:68). "L'educació s'ha convertit en un element central de les polítiques actives de promoció de l'ocupació, de lluita contra l'exclusió, d'integració i de cohesió social" (Subirats, 2002:184).

4.2. Necessitats, reptes i límits actuals dels centres educatius

---

Podem observar com es percep l'educació i com s'hauria de percebre, trobem, però accents on compliquen i impossibiliten l'acció directa d'aquestes. Principalment, trobem un centre educatiu que ha de promoure valors com la solidaritat, la tolerància i el respecte

per la diversitat cultural i ètnica (Alonso, 2018). Segons Alonso (2018:85) "els centres educatius tenen la responsabilitat de formar ciutadans crítics, compromesos amb la construcció d'una societat més justa i solidària". A més, ha de lluitar contra la discriminació i l'exclusió social (García, 2017). Segons l'autora, "els centres educatius han de treballar activament per combatre la discriminació i l'exclusió social, i promoure una educació intercultural que fomenti la convivència pacífica i el respecte per la diversitat" (García, 2017).

Necessitats

Les dues necessitats més destacades que presenta actualment l'educació formal en les seves institucions s'emmarquen en l'absentisme i el fracàs escolar. Segons el Ministeri d'Educació espanyol les dades sobre el fracàs escolar en el 2022 arriben a un 13,9% de l'alumnat. Tenint en compte que aquests conceptes s'emmarquen únicament en l'educació obligatòria, on trobem habitualment que existeix una relació en aquestes dues situacions (Cruz, 2020). Podem entendre aquests conceptes des de diverses visions dels autors, una definició de l'absentisme social la trobem com "una resposta de resistència activa del subjecte a un medi institucional que no l'accepta, i que té uns determinats detonants fruit de la interacció entre l'individu i l'entorn institucional" (Rué, 2003 citat per Castillo, 2012). En quant al fracàs escolar, diversos autors coincideixen en la definició d'aquest com "el incumplimiento de los objetivos escolares planteados" (Lara *et al*, 2014), tot i que algun autor ja entenia aquest fenomen com una forma d'exclusió social, en què aquells que acaben patint aquest abandonament es veuen abocats en un aïllament social del sistema (Escudero, 2005 citat per Lara *et al*, 2014). Per a fer front aquestes realitats patents en el sistema educatiu en què ens trobem, Castillo (2012) ens especifica la necessitat de coordinar actuacions que marquin fites socioeducatives comunes, consensuades i compartides per tots aquells agents que intervinguin amb l'alumnat que pateix aquesta realitat. A més, la majoria d'autors que parlen d'aquests conceptes posen l'accent, com especifica Castillo (2012), que aquests fets son causats per molts altres factors socioeconòmics que per a fer-los front s'ha de posar l'accent des de dins dels mateixos centres educatius.

Reptes i limitacions

Però no podem oblidar que una de les limitacions més importants amb la que s'enfronten els centres educatius a escala social és la manca de recursos i la desigualtat en l'accés a l'educació de qualitat (UNESCO, 2015). A més, "la manca de recursos i la desigualtat en l'accés a l'educació són barreres que impedeixen que molts nens i joves puguin desenvolupar tot el potencial" (UNESCO (2015:4). A més, ens trobem davant un sistema constituït amb unes arrels profundes en les estructures econòmiques, polítiques i culturals de la societat (Bourdieu i Passeron, 1977), ja que com qualsevol altra entitat subjecta a polítiques, els centres educatius també pateixen els vaivens d'aquestes, on es troba amb limitacions clares per no poder posar en marxa propostes o planificacions per l'alumnat, en especial atenció aquells que es troben en els col·lectius més vulnerables, on es creen situacions on les respostes es compliquen i deixen de ser eficaces i instantànies com haurien de ser (Castillo, 2012). A més, l'educació pot reforçar les desigualtats socials perquè no reconeix les diferències culturals, lingüístiques i ètniques dels estudiants i no oferir igualtat d'oportunitats a tots els estudiants (Apple, 1993).

Una altra limitació és que els centres educatius tenen una responsabilitat limitada a l'educació dels estudiants, ja que l'educació és un procés continu que comença a la llar i a la comunitat (Baker et al., 2018). A més, els centres educatius poden mancar de recursos i personal suficient per abordar les desigualtats socials, cosa que limita la seva capacitat per brindar suport als estudiants més vulnerables (Shields i Sayani, 2019). Per aquestes qüestions es crea el concepte d'educació lligat amb altres agents socioeducatius que porten l'educació a la comunitat. Per poder construir un concepte d'educació on participen diversos agents socioeducatius i on es construeix des d'aquests, com poden ser l'escola, la família i la resta de la societat, Bretones *et al* (2019:55) ens plasmen dues qüestions rellevant que impliquen la transformació: "l'estreta col·laboració del complex entramat d'agents implicats i la necessitat d'establir ponts de treball compartit i continuat entre l'escola i la comunitat" (Bretones *et al*, 2019:55). En aquest punt hi juga el canvi de posicionament en el funcionament dels projectes educatius i els rols que fins ara s'han establert i les funcions tradicionals, "a més d'articular nous espais comuns de treball, reflexió i consens" (Bretones *et al*, 2019:55). En aquesta fusió d'agents s'hi pot percebre una mancança en el treball en equip, entre el que transmeten les famílies, els mitjans de

comunicació, el que ensenyen els amics i amigues, el que ensenya l'escola (Menacho, 2013:5).

4.3. L'educació social a l'escola

La UNESCO ens defineix l'educació inclusiva com “un procés que permet abordar i respondre a la diversitat de les necessitats de tots els educands a través d'una major participació en l'aprenentatge, les activitats culturals i comunitàries i reduir l'exclusió dins i fora del sistema educatiu (...)” (UNESCO, 2005:14 citat per Jiménez, 2020:88). Com s'ha mencionat anteriorment, és possible com situacions desequilibrants poden arribar a afectar en el seu procés de desenvolupament personal i acadèmic de l'alumnat (Sáez, 2019:18), no permetent rebre aquesta educació de qualitat i no satisfent les necessitats bàsiques de l'alumnat. Per aquesta problemàtica s'hi reivindica la tasca professional de les educadores i educadors socials en la defensa dels drets de les persones, formació personal i canvi social (Sáez, 2019:21). A més s'hi justifiquen de diverses maneres la presència d'aquests: “la necessitat que el professional de l'educació social participi en el sistema educatiu es justifica per si sola amb la pretensió d'assolir, entre la mateixa formació escolar i l'educació familiar ineludible, un procés educatiu integral adaptat a les necessitats individuals i capaç d'enfrontar-se als reptes socials” (Galán, 2007:28). Com també el Ministeri d'Educació i Ciència (MEC): “Les característiques socials i individuals d'una població escolar tan diversa, així com la concepció de l'educació no circumscrita a l'escolarització i menys encara a la mera instrucció, requereixen la concurrència en el procés de professionals de perfils diversos. [...] Cal garantir la presència d'altres professionals de l'àmbit socioeducatiu, com educadors i treballadors socials, en un treball conjunt amb els serveis socials, de salut i joventut” (MEC, 2004:57 citat per Sáez, 2019:22).

4.3.1. L'educador/a social com a agent socioeducatiu

Observar el rol de l'educador/a social en els centres educatius com a agent educatiu, en què s'ha de trobar un lloc de trobada entre el professorat i els educadors i educadores socials. Reconeixent d'aquesta manera que el fet social forma part inherent de l'educació, tenint una cabuda real en la nova Llei d'Educació (Sáez, 2019). Convertir la figura de l'educador/a social com a imprescindible en els centres educatius, ja que “el seu paper i funcions prenen un nou sentit en incorporar-se als centres com a membres actius de la

comunitat educativa, involucrant-se en aspectes nous com l'aprenentatge, per transformar les circumstàncies que limiten la integració social de les persones" (Castillo *et al*, 2012).

A més, adoptant un paper de mediador, com a rol que afavoreix la comunicació entre tots els membres de la comunitat educativa (família, centre, professionals i infants, a més de societat i entorn), que es definiran a continuació amb les funcions que exerceixen (Sáez, 2019:35).

A banda, és important reivindicar el rol d'agent socioeducatiu dins els centres educatius, com diu el col·lectiu professional, per tal de no continuar veient aquesta figura com un agent extern ni un professional aïllat (Arpal, 2019). Per a poder observar aquest professional com a agent socioeducatiu hem d'esmentar que tota implementació d'un nou rol en les dinàmiques d'una estructura molt definida com és el sistema educatiu també troba reptes i limitacions que porten no poder dur a terme una implementació adequada i necessària. La principal és la dificultat de trobar a aquest agent socioeducatiu "al marge totalment de l'activitat principal d'un centre educatiu: el currículum acadèmic" (Galán i Castillo, s.d.:126). D'altres que s'han detectat en la posada en pràctica d'educadors/es socials en centres educatius son problemàtiques vinculades al tipus de funcions i tasques a fer el professional arribat al centre educatiu, a més de la desconexió present que s'han trobat en les institucions i la confusió de rols professionals entre TIS i educador/a social (CEESC, 2021). Però d'altres a afegir que recull Arpa (2019:195) son:

- “Manca d'interès polític o un interès polític que a hores d'ara roman en l'àmbit de les intencions i de propostes a escala teòrica.
- Manca de consens en les funcions d'àmbit estatal.
- Funcions molt centrades a resoldre problemàtiques concretes i no tant a atendre el conjunt de la comunitat socioeducativa.
- Contractacions precàries que sovint depenen de la bona voluntat de les AMPA o de les subvencions disponibles per part de les entitats del tercer sector.
- Contractats per a més d'un centre educatiu, fet que implica dividir les hores de treball”.

4.3.2. Funcions dels educadors i educadores socials

Anteriorment, s'esmentaven funcions de l'escola com el desenvolupament de l'educació intercultural i la resolució de conflictes, Santibáñez (2005) esdevé que son els educadors i educadores socials qui poden desenvolupar aquestes funcions, aportar un suport específic per la creació d'un clima òptim per l'aprenentatge, no només acadèmic, sinó també personal i social. Especialment, posant l'accent en la motivació, el seguiment de l'assistència, la mediació amb les famílies, suport professional, etc. (Santibáñez, 2005).

Son diversos els autors que defineixen les línies d'intervenció socioeducatives de l'educació social a l'escola. En aquest cas citem a Sáez (2019:33) que ens en defineix deu¹:

- Intervenció socioeducativa destinada al control i seguiment de l'absentisme Escolar.
- La convivència com eix socialitzador del procés educatiu.
- Intervenció socioeducativa en processos de desadaptació escolar individualitzada i grupal.
- Intervenció amb famílies. Escola de mares i pares.
- Recolzament a la diversitat i a la interculturalitat: intervenció amb minories i immigrants.
- Recolzament al professorat en el desenvolupament de la tutoria.
- Programes de prevenció: educació afectiu-sexual, promoció de la salut (drogues, alcohol, etc.), habilitats socials, etc.
- Promoció de projectes prosocials de sensibilització amb col·lectius en risc d'exclusió: diversitat funcional, salut mental, tercera edat, etc.
- Assessorament, formació i orientació del professorat.
- Constitució de xarxes socials amb serveis externs al centre escolar.
- Participació en òrgans de coordinació docent.

Troblem una narrativa diferent de Laorden, Prado i Royo (2006:88)² que especifica aquestes tasques des de la subdivisió en tres àmbits diferenciats com son la comunitat, la mediació i la formació:

¹ Sáez, Luis. (2019). *Líneas de intervención socioeducativa de la educación social en la escuela*. (33-36).

² Laorden, Cristina; Prado, Carmen i Royo, Pilar. (2006). 4. *El papel del educador social en los centros escolares*. [88-91].

Comunitat

- Estudi de les característiques de la comunitat i dels diferents grups que la componen.
- La coordinació de tots els agents educatius de l'entorn.

Mediació

- Atenció a l'absentisme escolar.
- Promoció de la convivència desenvolupant programes de mediació en conflictes escolars entre alumnat i professorat.
- Desenvolupament de programes d'apropament i participació de les famílies en els centres.

Formació

- El disseny i coordinació de les activitats extraescolars.
- La participació en programes d'assessorament, formació i associació de pares i mares.
- La col·laboració en el desenvolupament de programes d'educació per la salut, medi ambient, el consum, la tolerància i la igualtat, la pau, etc.
- Recolzament a la formació del professorat.

També observem perspectives que ens plasmen la tasca de l'educació social com a eina que treballa per a la igualtat actuant dins del sistema educatiu. Se centra a construir l'equitat social dins els centres on es conceptualitza pel fet d'invertir els recursos apropiats on cal i on hauria de ser un instrument a disposició del sistema escolar, ja que els beneficiaris d'aquests ajuts serien alumnes i famílies en situació de desavantatge social (Sáez, 2019:23).

D'altra banda, trobem que el Col·legi d'Educadors de Catalunya en l'informe d'avaluació de la implementació d'aquests en els centres catalans recull les opinions de docents i professionals educadors en què diuen com aquests figura "genera nous escenaris vers una educació més integral per part dels centres educatius, amb un seguiment a l'alumnat i a les famílies vulnerables més acurat, seguida de la resposta Ajuda a les funcions que ja té l'escola, amb una mirada més social" (CEESC, 2021). A més de donar suport a l'equip docent, en l'atenció, detecció i prevenció de situacions i conductes de risc dels alumnes, en la relació amb les famílies i l'entorn de l'alumnat, com el fet de garantir l'acollida de l'alumnat en situació de vulnerabilitat social perquè aquests sentin l'entorn segur, protegit i amb un tracte afectiu i atenció personalitzada (CEESC, 2021).

Posar l'accent també com el paper d'aquests professionals també és el “de promoure a l'escola una sensibilitat diferent i una nova manera de plantejar la metodologia i la intervenció” (Castillo *et al*, 2012) i no només atendre determinades problemàtiques.

5. MARC CONTEXTUAL

Per entendre quina és la situació en què ens trobem i quin és el suport legislatiu que ens empara per a fer patent la presència d'educadors i educadores socials en les institucions educatives, es presenten els marcs legislatius des d'un àmbit més global fins a una legislació autonòmica de cadascuna de les comunitats en què la recerca es centra.

Des d'una revisió global, d'una banda, tenim la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat (2006) que advoca per una escolarització inclusiva, de la mateixa manera que l'OCDE (2008) i la UNESCO (2023) també expressen el compromís amb l'educació inclusiva i han desenvolupat directrius i recomanacions perquè els governs la implementin des d'aquest deure. D'altra banda, trobem com a escala europea, l'Agència Europea per a les Necessitats Especials i l'Educació Inclusiva (2014) ha actualitzat les recomanacions als governs dels països membres en aquest sentit, establint principis bàsics que han de regir la política educativa en aquest àmbit. A més, s'afegeix un projecte de recerca que porta de nom INCLUD-ED, realitzat entre el 2006 i el 2011, que va ser una iniciativa finançada per la Unió Europea que cercava identificar estratègies eficaces per a la inclusió i la cohesió social a través de l'educació. El projecte es va enfocar en l'anàlisi de bones pràctiques a l'educació a diferents països europeus i a l'avaluació del seu impacte en la inclusió social. Els resultats del projecte van mostrar que les estratègies educatives basades en la col·laboració i el diàleg entre diferents grups i cultures, així com en la promoció de la igualtat d'oportunitats, són essencials per aconseguir més inclusió i cohesió social a Europa. També es van identificar barreres i desafiaments en la implementació d'aquestes estratègies, com ara la manca de recursos, la resistència al canvi i la manca de compromís polític (Recerca INCLUD-ED, 2011).

Si ens endinsem en les directrius que especifica l'Estat Espanyol ens trobem davant una legislació consolidada que no fa referència en la nova actualització de Llei Orgànica 3/2020, del 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006, del 3 de maig, d'educació, a cap tipus de presència de la figura de l'educador/a social en els centres educatius reglats. Podem identificar, però, 29 al·lusions expresses a la convivència

relacionades amb diferents elements socials que contempla el sistema educatiu en l'Article 1. Alguns dels principis i fins de l'educació que esmenta son:

“L'educació per la convivència, el respecte, la prevenció de conflictes i la resolució pacífica dels mateixos, així com per la no violència en tots els àmbits de la vida personal, familiars i social, i en especial en el de l'assetjament escolar i el ciberassetjament amb el fi d'ajudar a l'alumnat a reconèixer tota forma de maltracta, abús sexual, violència o discriminació i reacció a ella.” (LOMLOE, 2020).

“Fomentar la convivència democràtica i el respecte a les diferències individuals, promoure la solidaritat i evitar la discriminació, amb l'objectiu fonamental d'aconseguir la cohesió social necessària.” (LOMLOE, 2020).

Amb les especificacions mencionades anteriorment, observem una educació que pretén donar cobertura a les necessitats individuals, evitar la violència en tots els afers socials de l'alumnat, treballar cap a la igualtat i equitat, individualitzar l'atenció a l'alumnat i fomentar la cohesió social que com ja esmenta la cita, una cohesió necessària.

5.1. Sistema educatiu català

Endinsant-nos en el marc legislatiu que presenta el territori català, observem com no hi ha un marc legal que reguli la incorporació d'educadors i educadors socials als centres educatius, encara que sí que ho ha fet per a altres categories professionals. Tot i això, el Departament d'Educació ha afavorit la contractació d'educadors socials en la gestió d'aspectes i problemàtiques concretes en el marc de plans específics per a determinats centres educatius (Bretones *et al*, 2019). Això, s'ha fet en el context de projectes per a la millora de la qualitat dels centres educatius públics i en el marc del Programa d'escola inclusiva i atenció a la diversitat, que executa la Moció 191/X del Parlament de Catalunya sobre l'atenció a la diversitat i la inclusió als centres educatius des de desembre de 2015 (Moció 191/X).

Des del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya s'assenyala com a objectiu prioritari del sistema educatiu català “[...] l'èxit escolar i l'excel·lència educativa, mitjançant el desenvolupament màxim de les capacitats de tots i cadascun dels

alumnes com a principi fonamentador de l'equitat i garantia, ahora, de la cohesió social” (Monjas i Rafel, 2019)

Així i tot, en el 2018, el Col·legi d'Educadors Socials de Catalunya compareixia esmentant la necessària reflexió i el replantejament que havia de dur a terme l'escola envers la seva funció educativa i social respecte a la diversitat, la inclusió escolar, l'educació integral, l'educació cívica, el treball en competències, la participació de les famílies, la relació amb l'entorn, entre altres aspectes (CEESC, 2018). A més, comentaven la necessitat d'adaptar els canvis i les noves necessitats que sorgeixen en els entorns educatius, socials i polítics a què pertany, ja que aquestes realitats obliguen a l'escola a plantejar noves mirades sobre l'educació, maneres diferents de treballar o competències professionals necessàries per enfrontar els desafiaments que es presenten o els nous que es troben (CEESC, 2018). Al cap de tres anys, trobem com en l'informe d'avaluació d'incorporació d'educadores i educadors socials als centres educatius l'oració que l'encapçala és “el curs 2020-2021 ha sigut el primer curs que s'incorporava oficialment la figura professional de l'Educació Social a centres educatius públics d'arreu de Catalunya” (CEESC, 2021). Concretament, van incorporar 75 educadores i educadors socials en centres declarats de màxima complexitat, arran la publicació d'avaluació d'aquesta primera incorporació pretenen “confirmar la importància de la seva incorporació plena al sistema educatiu català” (CEESC, 2021).

En aquest mateix recull d'avaluació trobem opinions de docents i professionals de l'educació social que opinen que “la incorporació dels educadors i les educadores socials ha estat rellevant per complementar i donar continuïtat a la feina que es venia realitzant” (CEESC, 2021), tenint en compte que part dels centres educatius ja disposen d'un “equip social” o “d'atenció social” amb ES i TIS. Tot i això, consideren que és interessant des de la comunitat educativa obrir la mirada i les seves portes i al Departament i la Generalitat a creure que és possible portar a terme la implementació (Arpal, 2019), de la mateixa manera que la normativa del Departament d'Educació, durant la darrera dècada, ha introduït, regulat i concretat aquestes noves figures professionals. La LEC (Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació), en el títol VIII, “Del professorat i altres professionals dels centres”, estableix, a l'article 108.1, que els centres educatius poden disposar de professionals d'atenció educativa, que han de tenir la titulació, “la qualificació i el perfil professionals adequats per a complementar l'atenció educativa als

alumnes, en funció de les necessitats de cada centre, i donar suport al desenvolupament del projecte educatiu del centre, coordinadament amb els docents” (Monjas i Rafel, 2019).

Des dels centres educatius poden comptar amb professionals d'atenció educativa per donar resposta a les necessitats dels alumnes i reduir les barreres per a l'aprenentatge i la participació (Monjas i Rafel, 2019). Entre aquests professionals es troben els tècnics d'integració social que coordinats amb l'equip docent, brinden suport al desenvolupament del projecte educatiu del centre i complementen l'atenció educativa als alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu perquè puguin avançar amb èxit en el procés d'aprenentatge i participar en totes les activitats del centre amb la màxima autonomia (Monjas i Rafel, 2019). A més, vetllen per la inclusió dels que es troben en situació de risc. L'atenció educativa inclou l'atenció als alumnes individualment o en grup, la coordinació amb el tutor o tutora, l'equip docent i altres serveis, així com les reunions amb les famílies i altres agents educatius quan sigui necessari (Monjas i Rafel, 2019).

5.2. Sistema educatiu gallec

En relació a les directrius legals que presenta la comunitat autònoma de Galícia, observem que, actualment, ens trobem amb una legislació que no regula ni contempla la figura de l'educador o educadora social en els centres educatius del territori.

En el seu marc legal presenciem el Decret 155/2022, del 15 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum de l'educació primària en la comunitat autònoma de Galícia i el Decret 156/2022, del 15 de setembre, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de l'Educació Secundària Obligatòria de la comunitat autònoma de Galícia on en tots dos es fa referència la importància de tenir presents els drets de la infància i adolescència com principi rector, mencionant la igualtat de gènere i la prevenció de la violència de gènere, respecte a la diversitat, la cohesió social i a més d'una “mayor personalización del aprendizaje; la importancia de atender al desarrollo sostenible que incluye la educación para la paz y los derechos humanos, la comprensión internacional y la educación intercultural” (Decret 155/2022 i Decret 156/2022), d'entre altres. A més presenten el Plan Director para la convivencia y la mejora de la seguridad en los centros educativos y en sus entornos, inspirat en la Instrucción nº 712013 de la Secretaría de Estado de Seguridad, en què s'impulsa la possibilitat de sol·licitar xerrades informatives

o formatives relacionades amb l'assetjament escolar, violència de gènere, drogues i alcohol, d'entre altres (Xunta de Galícia).

Com a resposta a la manca d'educadors i educadores socials en els centres educatius, veiem com la comunitat d'educadors i educadores socials a Galícia porta una història d'anys de lluita i reivindicació respecte a la implementació d'aquestes professionals en els centres educatius, ja en la dècada dels noranta, la Nova Escola Galega i el Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Galícia (CEESG) van donar suport a la incorporació dels educadors/es socials en els contextos escolars a Galícia. A més, amb la creació i aprovació de la cobertura legal del Col·legi d'Educadors Socials de Galícia (Llei 1/2001, del 2 de gener) que fins aquell moment no havien aconseguit, va impulsar amb més empeny els reclams dels i les professionals. No obstant això, encara hi ha un debat polític sobre la inclusió d'aquests professionals als centres educatius a la comunitat gallega. Tot i que s'han celebrat diferents trobades i congressos sobre Educació Social i Escola, cap experiència d'educació social al sistema educatiu gallec ha obtingut estendre les seves intervencions a diferents centres escolars (López, 2013).

Tot i això, actualment, existeixen educadors/es socials que estan adscrits als serveis socials municipals i desenvolupen funcions als centres escolars en coordinació amb els seus equips educatius, mitjançant comissions socials, atenció a la diversitat, projectes ad hoc, etc. (López, 2013). A més, ha sorgit des dels mateixos professionals de l'educació social, diferents projectes en què s'han utilitzat els seus serveis en les aules com per exemple el Programa Dorna: "Embarca't Na Saúde"; "De bo rotllo": Programa d'habilitats per a la vida i el Projecte d'intervenció socioeducativa als instituts del barri de Labañou (La Corunya). De la mateixa manera, altres organitzacions no governamentals com ara IGAXES, consta de projectes com Escola da Vida que ofereix també el servei a aquells centres escolars i instituts gallecs on la figura de l'orientador educatiu requereix la seva presència i considera necessària la intervenció d'altres professionals per poder atendre la problemàtica en qüestió d'una manera més acurada i personalitzada (IGAXES, 2018).

6. MARC METODOLÒGIC

El paradigma “s'utilitza àmpliament per referir-se a les diferents aproximacions a la investigació, amb el propòsit de clarificar i oferir solucions als reptes que actualment planteja l'educació” (Sabariego, 2004:66). És a dir, el paradigma engloba aquella visió des d'on observem la realitat a estudiar i la perspectiva cap a on enfoquem la nostra recerca i, segons aquesta, com es modifiquen les respostes que donem i el coneixement que generem.

Per a la meua investigació, opto per un paradigma interpretatiu, en què entén que “una construcció social és resultat de les interpretacions subjectives i els significats que li atorguen les persones que la protagonitzen” (Sabariego, 2004:74). És per a això que la perspectiva dels participants durant les interaccions educatives seran on posaré l'èmfasi amb un intent d'entendre en profunditat el cas investigat, com ens descriu Sabariego. Hi afegeixo, també, la meua preocupació cap a l'individu, com ens diu Sandín (2000), centrant-me en aspectes únics, individuals i qualitius, on l'enfocament interpretatiu desenvolupa interpretacions de la vida social i del món des d'una perspectiva cultural. En definitiva, comprendre el coneixement i a les persones participants, a través de la interpretació dels significats, els actes i els pensaments d'aquestes, per acabar entenent la realitat objecte d'estudi a través de les protagonistes.

La metodologia es refereix a “la manera d'enfocar els problemes i de buscar les respostes” (Sabariego, 2004:79). De les tres tipologies metodològiques, aquesta recerca opta per una metodologia qualitativa, que se sustenta en un paradigma interpretatiu, com he esmentat anteriorment. Com bé defineix Sabariego (2004) la metodologia qualitativa descriu incidents claus, contextualitzant-los en l'àmbit social on succeeixen. Aquest, sent un dels atributs que caracteritza la nostra recerca, a més que es posarà l'èmfasi de la qual està en el significat de les persones individualment i hi atribueixen la seva pròpia realitat per donar-li sentit proporcionant una major profunditat i riquesa interpretativa dels fenòmens” (Sabariego, 2004:82). A més, amb aquesta recerca pretenc aportar “comprensió i interpretació de la realitat educativa” (Sabariego i Bisquerra, 2004:72).

En funció de la metodologia escollida, opto per un mètode narratiu, descriptiu i participatiu que pretén narrar quines son les realitats de la temàtica presentada, a més de voler transmetre la complexitat de la qüestió i els anhels i les inquietuds de les persones

participants que hi participaran. Poder plasmar la realitat com una situació social amb l'objectiu de comprendre i interpretar-la des del punt de vista dels qui hi estan implicats. Amb aquesta metodologia es vol mostrar, també, els valors, les perspectives i les motivacions, com interpretar els fenòmens des de la perspectiva de les persones participants del context social que treballa i en el que vull incidir. Aquesta interpretació em permetrà conèixer la realitat “des de dins” de la vida social (Del Rincón, 1997).

6.1. Mostreig i participants

Entenent com a participants “un conjunt de casos extrets d’una població per algun mètode de mostreig, que són els que s’analitzen realment” (Sabariego, 2004:143). Com ja he mencionat anteriorment, la metodologia qualitativa escollida em porta a haver de considerar aquells participants de la nostra recerca que aportin la major i millor informació a la investigació d’acord amb els requisits teòrics (Sabariego *et al*, 2004:305).

El mètode de mostreig es defineix com els procediments utilitzats per seleccionar la mostra, és a dir, els individus participants de la investigació els quals es proporcionaran dades per l'estudi (Sabariego, 2004:144).

El mostreig que es proposa per aquesta recerca és no probabilístic, ja que se seleccionaran els individus de la mostra de manera intencionada. Se seleccionaran aquells informants que estiguin directament relacionats amb la temàtica d'estudi i compleixin les característiques definides i escollides pel mateix criteri de la recerca a partir del marc teòric desenvolupat.

A partir de la informació extreta de la metodologia recollida i establerta per Bisquerra *et al*. (2004), hem determinat que aquest mostreig serà de tipus casual, ja que s'escullen les persones que formaran part de la mostra en funció de la seva rellevància com a fonts informatives importants segons els criteris de la mostra establerts a continuació. Les persones que formaran part de la mostra d’aquesta recerca englobarà en dos col·lectius i perfils diferenciats. D’una banda, el perfil de professional del món educatiu, siguin docents o educadores socials i, de l’altra, joves estudiants d’educació social. Un dels criteris de selecció comú de totes les participants d’aquesta recerca és que s’opta per escollir a totes dones, per tal de reivindicar el rol de la dona en l’àmbit social i educatiu.

Quant als criteris de selecció de les educadores socials, s'escolliran aquelles que actualment estiguin treballant en actiu en un centre educatiu, amb indiferència si aquest és públic o concertat i hauran de portar una experiència d'un mínim de dos anys treballant en l'àmbit. A més, es cercarà la participació d'una integradora social també treballant en actiu en l'àmbit de l'educació formal, aquesta haurà de portar mínim dos anys treballant com a integradora social.

En quant la selecció de les professores, s'optarà per un perfil de professora d'arts visuals i plàstiques, en què porti un mínim de dos anys d'experiència treballant i es buscarà una docent que treballi en un centre educatiu públic i una altra en un centre educatiu concertat.

Amb relació als criteris de selecció de la pedagoga social, s'optarà perquè sigui una professora d'universitat, per tal d'incloure la perspectiva pedagògica a l'anàlisi dels resultats i que tingui un vincle directe amb l'àmbit de l'educació formal.

Per tal d'escollir les estudiants que participaran en el grup de discussió, s'escolliran estudiants que estiguin en el seu últim any del gra d'Educació Social, estudiant, actualment, en la Universitat de Santiago de Compostela, ja que la meua estada en aquesta ciutat facilitarà la realització d'aquest focus grup i podran ser de diferents comunitats autònomes de l'Estat Espanyol per enriquir les diverses visions que es pot tenir en un mateix territori.

6.2. Tècniques de recollida de la informació

Per tal d'escollir les tècniques més adequades, és rellevant considerar que en tot moment es vol situar en el centre de l'estudi d'investigació al sector professional de l'àmbit a tractar, tan professionals docents, professionals socioeducatius i futurs professionals d'aquests.

S'ha de tenir en compte que s'utilitzarà una metodologia qualitativa per a endinsar-se en la realitat d'aquestes participants i així poder integrar les seves opinions i perspectives. Per això, cal destacar que es tractarà d'un procés canviant, en què s'haurà de ser flexible per tal de recollir tota la informació que es vol comprendre. Per tal de poder assolir els objectius marcats inicialment, caldrà posar en pràctica dos tipus de tècniques de recollida d'informació que permetin arribar a tots els perfils dels participants, alhora, que la

recollida d'informació sigui satisfactòria i adequada. Aquestes tècniques seran l'entrevista i el focus grupal.

L'*entrevista* permetrà l'obtenció oral i personalitzada de les professionals de l'àmbit, conèixer les experiències viscudes i els objectius d'aquestes persones, com l'opinió, les actituds i els valors entorn de la qüestió que s'està treballant (Massot *et al*, 2009). A més, aquesta eina escollida serà l'*entrevista semiestructurada* aquella que es caracteritza des d'un inici amb un guió de preguntes determinat, però, alhora, per mantenir un espai de conversa obert, amb un format flexible, cosa que permet rebre un contingut més ric i divers en funció de la conversa que s'estableix entre entrevistador i entrevistat (Massot *et al*, 2009).

El *focus group* permetrà alinear les opinions i la visió dels participants sobre la realitat i destacar, fins i tot, identificar les diverses tendències i les opinions personals i individuals que aquests participants tenen (Massot *et al*, 2009). Aquesta eina consistirà en l'entrevista a un grup de persones per recopilar informació rellevant per a la recerca i el seu funcionament grupal permetrà contrastar les opinions individuals amb la tendència grupal (Massot *et al*, 2009). Aquest grup focal (Annex 12) serà intervingut per mi mateixa i la meua intervenció consistirà en l'exposició de les diverses qüestions amb un guió redactat prèviament, a més de dinamitzar les intervencions, els silencis, els límits, la ubicació dels participants, les intervencions, el contingut; en definitiva, amb un rol d'observadora de tot allò que succeeixi (Russi, 1998 citat per Massot *et al*, 2009).

Per desenvolupar l'eina de l'entrevista i del focus grup es basarà en la taula següent on son definides les dimensions que cobreix aquesta recerca, relacionades amb els objectius establerts prèviament. Aquesta taula consta de les **dimensions generals** en les quals s'emmarca la investigació i les seves definicions, a més, els guions d'entrevista aniran recollits en relació a cadascuna de les dimensions mencionades a continuació.

Taula 1

Definició de les dimensions

Dimensió	Definició
Experiència laboral	Coneixença d'una cosa adquirida per l'ús, la pràctica, la participació (GEC)
Responsabilitat de l'Educació Reglada	Es defineix responsabilitat com la “capacitat de respondre d'alguna cosa, de garantir la realització d'una tasca, el compliment d'un deure, de donar-ne raó” (Diec2), en aquest cas enfocat al paper de l'educació formal entesa com “l'educació portada a terme de manera regular i sistemàtica, sotmesa a les normatives legals pel que fa al currículum i que porta a l'obtenció d'una acreditació o títol oficial. (TERMCAT)
Paper dels centres educatius	Acció que pertany a l'entitat social que té com a finalitat l'educació formal i reglada de la població durant el període d'estudis no universitaris. (TERMCAT)
Paper de l'Educació Social	Acció que pertany a l'educador especialitzat en els àmbits de l'educació no formal, l'educació d'adults i la inserció social de col·lectius marginats o amb necessitats que requereixen una atenció especial (GEC)
Societat	Reunió permanent de persones que viuen segons uns valors i sota unes lleis comuns. (TERMCAT)

Font: Elaboració pròpia

6.3. Tècniques d'anàlisi de la informació

L'anàlisi de la informació té com a objectiu principal descriure el fenomen investigat per tal de categoritzar aquells conceptes rellevants per a la investigació (Elo, Satu, Kyngas i Helvi, 2008). Consisteix a donar sentit a la informació obtinguda, tractant-la i organitzant-la per a poder explicar, descriure i interpretar el fenomen objecte d'estudi i donar resposta al problema plantejat. (Sabariego i Bisquerra, 2004:152)

L'anàlisi qualitativa segons Gil (1994, citat per Sabariego i Bisquerra 2004:151) és un conjunt de manipulacions, transformacions, operacions, reflexions i comprovacions fetes a partir de les dades amb la finalitat d'extreure significat rellevant respecte a una qüestió de recerca.

Com ja s'ha esmentat anteriorment, les dades recollides en aquesta recerca seran extretes a partir de les transcripcions de les entrevistes i el focus grup que es realitzarà al llarg de la investigació. És necessari destacar que el procediment que es durà a terme per fer l'anàlisi de dades seguirà les següents tres fases pautades per l'autor Sabariego (2004):

1. Reducció de dades, és a dir, procediment de tria d'aquella informació que cal tenir en compte per a la investigació.
2. Comprensió profunda dels fenòmens i realització de la hipòtesi a través de les dades obtingudes.
3. Interpretació i elaboració de les conclusions.

Per a l'elaboració de l'anàlisi de les dades, es durà a terme en una anàlisi de contingut, en què s'identificaran les dimensions que més destaquin per a l'estudi, en què es durà a terme la primera codificació de les dades. A la vegada, es tindrà en compte durant l'anàlisi allò que s'ha tingut de referència en el marc teòric de la investigació i s'orientarà cap a una anàlisi de les dades centrades en aquest marc teòric.

Per a la codificació, s'utilitzarà el programari ATLAS.ti per tal de facilitar l'anàlisi de la informació. En termes operatius, aquest programari facilita el desenvolupament de les tasques de les investigacions qualitatives, ja que aquests involucren gran quantitat de volum de dades. (Cervio, 2016) Permetrà diversos aspectes positius com son l'estalvi de temps, l'organització i la sistematització de la informació, exploració de dades, inclusió, integració de les dades, col·laboració múltiple i transparència del procés. Així doncs, gràcies al programari ATLAS.ti es podran obtenir estratègies analítiques complementàries per tal de separar unitats de text, codificar, agrupar, presentar i representar tota aquella informació obtinguda en les entrevistes elaborades prèviament.

Des de la triangulació, definida per Massot *et al* (2004:332) com l'acció de contrastar informacions de diverses fonts per tal d'enriquir l'obtenció de dades i millorar controlar la qualitat de la interpretació d'aquestes dades a partir de diversos punts de vista, s'analitzaran les dades aconseguides amb l'objectiu de sintetitzar el contingut fent ús de la codificació de la informació, per tal d'agrupar-la i tractar-la. (Gibbs, 2012)

Les dades aconseguides s'organitzaran a partir de les etiquetes establertes i les respostes assolides. Al final, es farà una síntesi de tots aquells aspectes interessants i rellevants per a la investigació per tal d'analitzar-los i comparar-los amb el marc teòric anteriorment plantejat i poder respondre als objectius descrits en un inici de la investigació.

6.4. Qüestions ètiques

Per a l'elaboració de la recerca present se segueixen tot un seguit d'aspectes ètics a tenir en compte, dels quals ens parlen diversos autors, en aquest cas, m'he regit per seguir el codi deontològic que presenta la Universitat de Barcelona (2018).

Primerament, la **privacitat i la confidencialitat** de totes les persones participants en la recerca de la informació a analitzar. Aquestes participants seran assignades amb un codi de lletres i números en el moment de citar i esmentar el que recull de les entrevistes, sempre preservant la seva identitat i dades personals. Per a les educadores socials participants utilitzaré la codificació d'ED, per a la integradora social INT, les docents participants les codificaré amb la lletra D, la pedagoga social amb PDG i les estudiants participants del grup de discussió seran mencionades amb la lletra E. De la mateixa manera, que totes les dades recollides seran utilitzades, únicament, per a la investigació en qüestió.

El segon aspecte ha respectat és el **benestar social**, per tal d'evitar fer danys a la societat. Aquesta prioritat del benestar de les persones participants serà present en tot el procés d'obtenció d'informació com amb el seu tractament.

Com a tercera qüestió, es presenta la **beneficència i no maleficència**. L'elaboració de les preguntes i qüestions de les entrevistes realitzades s'ha dut a terme de manera cauta i cura per tal d'evitar qualsevol mena de dany a les participants. Totes les entrevistes estan enfocades amb una única finalitat que és la de la recerca.

Com a última qüestió, ens trobem amb la **justícia i l'equitat**, conceptes que preservaré fins a donar per acabada l'elaboració d'aquesta recerca, en què tota persona que compleixi els criteris de selecció serà benvinguda a participar en l'elaboració d'aquesta investigació.

Per a reflectir la garantia de les qüestions ètiques esmentades, s'adjunta el model de consentiment informat (Annex 2) proporcionat a les persones participants en els quals els

informants confirmen estar d'acord amb el tractament de la informació recollida amb enregistrament de veu i son coneixedors dels seus drets i llibertats per tal de preservar la seva dignitat. Els participants hauran d'acceptar les condicions i hauran de valorar si la investigació pertinent s'adequa als seus valors (Noreña et al., 2012). D'altra banda, faig esment dels principis ètics amb els quals asseguro procedir en l'elaboració de la recerca com a aspectes bàsics per la seva valoració:

1. **Honestedat.** El present informe és redactat amb transparència justa i completa, sent honest amb aquesta recerca, com la recerca d'altres autors esmentats i citats correctament.
2. **Responsabilitat.** L'autora de la recerca adopta la responsabilitat que implica l'elaboració d'aquesta, a més de la responsabilitat en la gestió i tractament de la informació recollida, com també de les informants.
3. **Fiabilitat.** Es garanteix la qualitat de la recerca, com dels recursos utilitzats per la seva elaboració.
4. **Rigor.** Es tindran en compte tots els aspectes de la redacció, rectificant i modificant tants cops com faci falta per tal de presentar un disseny del treball fet d'acord amb la realitat estudiada i els resultats obtinguts, guardant la fidelitat a aquests.
5. **Respecte.** Aquesta investigació guarda respecte a tota persona particip de la recerca i denuncia qualsevol discriminació per raó d'origen, raça, sexe, religió, opinió, discapacitat, orientació sexual, identitat de gènere o qualsevol altra. Per això, l'informe redactat posa especialment l'accent a la perspectiva de gènere, la seva selecció acurada únicament de participants de gènere femení, tant com la investigadora també d'aquest col·lectiu, aspecte que es caracteritza per tenir un l'objectiu de reivindicar el paper de la dona dins l'àmbit social i la presència imprescindible d'aquesta en aquest món.
6. **Independència.** La recerca es troba lliure de cap mena de conflicte d'interessos, rebutjant a tota influència que pugui arribar sigui econòmica, personal o jeràrquica.

6.6. Fases de la recerca

En el següent apartat es defineixen les fases que s'han seguit per tal de desenvolupar aquest procés de recerca, aquestes sumen un total de set etapes.

Fase inicial. Recerca bibliogràfica i estat de la qüestió. En aquesta primera fase de la recerca, els primers passos per a arrencar amb la investigació es basen en la creació d'objectius i recerca bibliogràfica sobre la temàtica a tractar. Fer una anàlisi profund de la informació recollida i els autors llegits per tal de fonamentar quines seran les següents fases que es duran a terme a partir de la construcció que es realitzi d'aquest primer pas.

Primerament, em vaig endinsar a llegir a tota la quantitat d'autors que parlen de la realitat que vivim envers una societat que encara la formació cap a la producció i la productivitat, enllaçant aquests conceptes i aquesta realitat amb com s'entén l'educació i com és aquesta actualment en aquesta societat descrita anteriorment. A continuació, per a entendre en quin punt ens trobem, és necessària una cerca de les estructures legislatives que emparen avui dia del funcionament de l'educació i en què es posa més rellevància i com es tradueix aquesta manera d'educar en les dinàmiques que prenen els centres educatius.

Tot i que els objectius van definir-se prèviament, van acabar d'agafar forma un cop construïda la base teòrica que va acabar definint cap a quina perspectiva tractaria aquest treball en funció de la realitat amb la qual em vaig trobar. Per això, aquest primer contacte amb les referències trobades va ser clau per detallar quin sentit tindria el present treball.

Fase de criteris de selecció i cerca de les participants. Arran d'aquesta primera arrencada, amb les primeres peces col·locades em va permetre definir quines serien les persones participants que construirien les dades que s'obtindrien per assolir els objectius marcats. Es va perfilar quins serien els criteris de selecció que haurien de tenir, a més, vaig haver de tenir en compte la meva situació vivint a una altra ciutat durant la realització del treball i les possibilitats que jo tindria per trobar les persones que em proposés entrevistar.

Vaig optar per no limitar-me amb criteris molt definits i acotats, per tal de donar-me més marge a l'hora de fer la cerca de les persones informants. Per tal de trobar les que serien les professionals participants vaig contactar per diverses vies.

Primerament, vaig contactar amb el Col·legi d'Educadors i Educadores Socials per demanar-los si podien facilitar-me el contacte d'alguna educadora social treballant en actiu en algun centre educatiu. Doncs, gràcies al col·legi em van facilitar al contacte de dues de les persones que han acabat sent informants d'aquest treball.

Per una altra via, vaig topar amb una organització no governamental de Galícia que treballen a les escoles i instituts com a educadores socials i al posar-me en contacte via Mail amb ella van accedir a trobar-nos amb la directora del departament que s'encarrega específicament d'aquesta tasca.

Per a la cerca de la pedagoga social em va facilitar el contacte la meva tutora del treball final de grau, a la qual vaig poder anar a entrevistar presencialment gràcies a la meva estada a la seva ciutat.

Per una altra banda, les docents són persones properes a mi, que des d'un inici d'aquest treball han estat disposades a col·laborar-hi per l'interès que han tingut amb aquest tema.

En últim lloc, les estudiants han sigut companyes de classe de la meva estança a la USC, on totes han assistit amb gratificació i agraïdes per poder ser escoltades com a estudiants i aportar la visió i opinió d'aquest col·lectiu.

Fase de creació dels instruments. Per la creació dels instruments que donarien pas a l'obtenció dels resultats, es van valorar totes les possibilitats que hi havia per tal de recollir de la manera òptima i satisfactòria les veus d'aquelles persones participants en la recerca. Prèviament a la definició dels instruments emprats, van definir-se quines serien les dimensions que donaria cobertura aquesta recerca, per tal d'assolir els objectius marcats i donar cobertura a totes les temàtiques pensades. Finalment, es va optar per fer ús de l'entrevista i del grup de discussió.

Les entrevistes van ser elaborades semiobertes a partir d'un guió que marcava l'estructura que seguiria l'entrevista, però deixant marge a què les entrevistes es donessin més com a converses i poder fer les intervencions que considerés oportuna en funció de la informació rebuda. Cadascun dels guions elaborats s'adequaven a la persona entrevistada, per tant, les estructures eren les mateixes amb certs perfils diferenciats en funció de la professional en qüestió.

El grup de discussió va seguir, de la mateixa manera que les entrevistes, un guió elaborat prèviament amb relació a les dimensions que el treball dona cobertura, especificant cinc temes en concret cap als quals la discussió s'anava a centrar. Es va decidir que el nombre de participants no fos superior a sis, per tal de poder mantenir una conversa fluida i totes tinguessin el seu espai per expressar el desitjat.

Fase de recollida d'informació. Aquesta quarta fase de recollida d'informació va tractar en la realització de les entrevistes i del grup de discussió amb les participants escollides prèviament. A causa de la meua estada a Santiago de Compostela, les vies de recollida d'informació van ser diverses i, en funció de la residència de cada informant, el contacte amb elles va personalitzar-se. Per una banda, es van poder realitzar un parell d'entrevistes presencialment en què vaig poder apropar-me als espais de treball d'aquestes dues informants, mentre que les altres entrevistes i el grup de discussió va dur-se a terme a través de via telemàtica, per diferents plataformes digitals.

Destacar la importància de la tecnologia en les nostres vides, però també la importància de la presencialitat i el contacte humà de tu a tu. Les eines tecnològiques han permès que es pogués dur a terme aquest treball, però considero beneficis procurar celebrar les trobades presencialment, sempre que sigui possible, abans que telemàtic.

Fase d'organització de la informació. La cinquena fase va anar paral·lelament a l'anterior, ja que en aquesta l'acció principal a realitzar es caracteritzava per la transcripció de tots els enregistraments d'àudio de les entrevistes que anava realitzant i el grup de discussió fet. Per a la transcripció s'ha fet ús d'una eina digital que facilitava i agilitzava la tasca, tot i que per les mancances que suposava s'ha acabat revisant i transcrivint per mi mateixa.

També voldria destacar que una de les entrevistades no va donar el permís a últim moment per enregistrar la trobada, per tant, va haver-se de redactar la informació recollida a través d'anotacions preses durant l'entrevista.

Fase d'obtenció de resultats. Aquesta sisena fase ha sigut la més extensa, a causa de la quantitat d'informació recollida. A través de la categorització de les respostes que es van recollir, l'apartat de resultat s'ha organitzat amb les cinc categories extretes, juntament amb les seves subcategories que s'especifiquen en el següent apartat. La tria d'informació

ha sigut el més complicat, ja que tota la informació rebuda l'he considerat rellevant i important a plasmar.

Fase d'elaboració de conclusions. En últim lloc, s'han analitzat de nou els resultats extrets per tal de comprendre els resultats obtinguts i poder realitzar l'elaboració dels fruits de la recerca. A través de la interpretació d'aquesta informació conclosa, s'han construït les conclusions que aporten noves idees i aportacions per tal de continuar construint conjuntament amb la resta de professionals de l'àmbit una implementació de la figura de l'educador/a social en els centres educatius.

7. RESULTATS

En el present apartat s'exposaran les diverses perspectives i opinions recollides a través de sis entrevistes i un grup de discussió al voltant de les dimensions tractades en aquest treball d'investigació.

Les entrevistes s'han realitzat a dones professionals de l'àmbit socioeducatiu i el grup de discussió es va portar a cap amb sis noies estudiants acabant el grau d'Educació Social, en les següents taules es plasmen les característiques de les informants.

Taula 2

Informants professionals de l'àmbit socioeducatiu

Codi	Professió	Ocupació
ED1	Educadora Social	Educadora social en actiu a diversos centres educatius públics de Santiago de Compostela i voltants
ED2	Educadora Social	Educadora social en actiu a una escola pública de Badalona, en el barri de Sant Roc
INT	Integradora Social	Integradora social en actiu a una escola pública de l'Hospitalet de Llobregat, en el barri de la Torrassa - La Florida
PDG	Pedagoga Social	Pedagoga social treballant de professora en el grau d'Educació Social a la Universitat de Santiago de Compostela
D1	Docent	Professora d'arts visuals i plàstica d'un centre educatiu concertat a Sant Boi de Llobregat
D2	Docent	Professora d'arts visuals i plàstica d'un centre educatiu públic de Castelldefels

Font: Elaboració pròpia

Taula 3

Participants del grup de discussió estudiants del grau d'Educació Social

Codi	Universitat	Codi	Universitat
E3		E4	Universitat de Múrcia
E5	Universitat de Barcelona	E2	Universitat de Girona
E6		E1	Universitat de Santiago de Compostela

Font: Elaboració pròpia

La transcripció tant de les entrevistes com del grup de discussió (vegeu a Annexos) ens permet analitzar les respostes a través d'un sistema de codificació en què es genera una anàlisi temàtic del contingut de les entrevistes. Partint d'aquesta anàlisi i del conjunt de dades recollides, s'extreuen aspectes relacionats amb un total de set nuclis temàtics. A continuació, es presenten les dimensions que s'analitzen dintre d'aquest apartat de resultats que són les funcions dels educadors i educadores socials en els centres educatius, els beneficis per a l'alumnat de la seva presència i el present i futur de la figura de l'educador/a social en els centres educatius.

7.1. En relació a la presència d'educadores socials en els centres educatius...

En relació amb aquest primer apartat, es va preguntar si estaven d'acord en el fet que s'incorporessin els educadors i educadores socials en els centres educatius i les raons per les quals elles ho opinaven. Les entrevistades van coincidir en estar a favor en què s'implementessin i les raons que va donar cadascuna d'elles van ser diverses, però també coincidents.

Prèviament a exposar les seves opinions envers aquesta qüestió, algunes de les entrevistades van voler conceptualitzar el terme d'educació, per contextualitzar els seus arguments. Van plasmar com aquest concepte és entès de manera molt diversa segons a qui es pregunti. Destacar la posició de les estudiants com a contràries a una diferenciació entre l'educació formal i la no formal, per elles, socialment, el sentit de l'educació se li dona segons la institució que l'imparteix. De la mateixa manera que la pedagoga social posava l'èmfasi que la societat percep l'educació, majoritàriament, en l'escola i els professors, però que hauríem de trencar amb aquest pensament i observar l'educació des

d'una mirada més oberta als diferents àmbits que imparteixen educació. Per a l'E2 l'educació és indivisible i, per a totes les estudiants, no es pot entendre una educació formal sense educació social, ja que tota persona passa per algun moment de la seva trajectòria vital per un centre educatiu, i aquestes dues educacions diferenciades conflueixen en un moment determinat de la vida de les persones.

“Yo creo que también hay que romper con el corsé de ¿qué se entiende por educación?”
(PDG)

“Es educación lo que te enseñan en el colegio, es educación lo que te enseñan en tu casa y es educación lo que aprendes por tu cuenta. O sea, todo es educación” (E1)

Destacar que les estudiants van expressar com aquesta diferenciació que es dona de l'educació formal i no formal és un dels reptes amb què es topa la falta d'educadors i educadores socials. A continuació, s'exposen els quatre arguments principals que van destacar del perquè de la importància que l'educació social sigui present a les aules:

Falta de recursos per poder oferir una escola inclusiva

Un altre factor que recolzava la idea de la presència d'educadors i educadores socials en els centres educatius va portar a expressar i reivindicar a les informants en allò que manca actualment en les institucions. Les docents van descriure-ho emprant els sentiments que els genera trobar-se amb una falta de recursos per a poder perpetrar una adequada i correcta atenció a tot l'alumnat que es troben a l'aula:

“Ens han fet integrar a tota una sèrie de nens amb una realitat tan diferent a l'aula i no ens han aportat cap mena de recursos als professors.” (D1)

“Ho vaig patir molt i em va fer dubtar que realment fos possible una escola inclusiva, no perquè sobre paper sigui molt, molt bo perquè crec que sí. I a la pràctica hi haurà llocs on es faci bé, però jo els llocs on he estat no es fa bé.” (D2)

Altres informants expressaven el seu desbordament de feina per a una quantitat molt limitada de professionals socioeducatius en els equips socials en què treballen, també reclamant la necessitat d'incorporar a més companys i companyes per a poder atendre totes les realitats amb les quals es troben:

“és que no ens donen les hores perquè ens necessita tothom” (INT)

En relació ambt aquesta característica es percep com les professionals que es troben diàriament en contacte amb els centres educatius son les que més tenen a reivindicar per patir de primera mà aquesta realitat.

Desbordament de feina del professorat

Una altra de les raons que sorgeixen de les respostes ve relacionada amb l'atenció que donen les docents, tenint en compte l'esmentat anteriorment dels recursos, també consideren important destacar el volum de feina tan elevat amb el qual carreguen a la seva tasca educativa que els impedeix no poder atendre les necessitats que sorgeixen entre l'alumnat, ja no només acadèmica, sinó també personal.

“si això que és el que els hi toca als docents ja no arriben, si a sobre els hi sumes que l'alumne no és només alumne, sinó que al final és una persona i segons com, és una persona que no té les necessitats cobertes, com ho gestionen no, això?” (ED2)

A aquest desbordament, es fa al suport que pot ser l'educador/a social per a aquests docents, oferint una tasca que actualment no s'ofereix per la manca de temps, a més, les professionals socioeducatives que hi treballen expressen com els companys i companyes del professorat veuen com són figures primordials per tal de fer front la feina a la qual no arriben elles.

“tot el que sigui la part de tot el que no arribem els profes i ja no et dic només emocional, sinó com a acompanyament profund a la persona.” (D2)

“Jo crec que ens agraeixen tant la feina perquè la veuen, tota la direcció i tots els tutors tan vàlida, és que ens ho han dit més d'un cop, no sé què faria sense vosaltres.” (INT)

A aquestes afirmacions les estudiants afegeixen la seva preocupació envers la situació actual, com elles diuen, ens trobem amb un/a docent que la seva aula es compon d'entre vint-i-cinc i trenta alumnes i, les informants, expressen l'entesa que no pot cobrir les necessitats de totes aquestes necessitats una sola persona.

Realització de les tasques la figura professional corresponen

El desbordament de feina s'afegeix haver d'atendre les necessitats personals de cada alumne, com bé s'ha esmentat anteriorment. Amb relació a aquest aspecte, s'ha expressat en les entrevistes com les docents han de dur a terme tasques que no els pertoca. Quan s'ha preguntat a les docents quines eres les seves funcions com a professores, cap d'elles ha esmentat funcions que sí que han esmentat les educadores socials quan explicaven les seves tasques, però ambdues destaquen que treballen amb persones i certs aspectes que impliquen al professorat.

“Un professor no és només professor, per mi és més important veure una sèrie de coses o, per exemple, des de la meva matèria veure els treballs que fan i veure si aquells nens estan bé, que no només posar una nota.” (D1)

“Això és una de les coses que he hagut d'entendre com a docent, que hi ha moltes coses que no veuré mai, que passen a la meua classe, i és una cosa que em fa mal.” (D2)

Es considera i afirmen que les professionals educatives agraeixen la presència i la col·laboració dels educadors i educadores socials en els seus centres, ja que no estan formats per a fer front a certes problemàtiques ni tenen una mirada holística de l'alumnat. A més, les estudiants reivindiquen que *“les necessitats no poder estar cobertes si no hi ha una persona especialitzada per tractar X necessitats de X persones i no poden ser cobertes si es pretén tractar de la mateixa manera a totes les persones”* (E3). Es posa l'èmfasi de les diferenciades capacitats i formació que tenen les figures professionals i les cobertures que poden donar cadascuna d'elles.

“Los profesores no están ni formados, ni capacitados para resolver problemas que acontecen ahora mismo en la escuela.” (PDG)

“Hem de ser realistes i honestos amb nosaltres mateixos i humils també amb un mateix i amb l'altre de dir tu tens aquestes habilitats, tu aquestes capacitats, tu tens aquests coneixements i jo tinc aquests altres.” (ED2)

Per part de les docents, només una d'elles expressa la seva incapacitat de tractar certes necessitats de l'alumnat amb què s'ha trobat, la D1 no fa esment al requisit d'una formació específica per tal de donar cobertura a les problemàtiques que sorgeixen entre l'alumnat.

Prevenició, observació i actuació eficaç

Per concloure aquest apartat, destacar també un aspecte que van concloure les estudiants al grup de discussió el qual per a elles és el principal paper que tindria l'educador/a social en el centre educatiu. Consideren que quan parlem de problemàtiques socials i situacions personals que viu l'alumnat una de les cobertures que se'ls ha d'oferir és poder prevenir aquells casos quan les conseqüències o els efectes de la situació encara no s'han allargat en el procés. L'E2 va exemplificar l'argument amb un exemple que va viure en el seu centre de pràctiques a SSBB on arribaven situacions molt complexes les quals ella considerava que era per una manca d'atenció precoç des dels centres educatius: *“cuando ya llegan a servicios sociales y han pasado por muchas etapas que se podrían haber parado antes, pero claro los profesionales que están allí no tienen la función de detectar este tipo de situaciones”*

(E2). Van insistir en el fet de poder prevenir i actuar amb rapidesa: *“prevenir, observar y actuar rápido, sobre todo que yo creo que al fin y al cabo es lo más importante a la hora de intervenir que se haga rápido”* (E1). Van subratllar també que aquesta prevenció seria en molts àmbits i molts aspectes, com en la dependència a les addiccions entre els més joves.

7.2. En relació a les funcions de l'educació social en aquest àmbit i la xarxa professional...

En aquest apartat, s'ha preguntat tant a les educadores socials com l'opinió de la resta de professionals sobre quines son les funcions que realitzarien els educadors i educadores socials en els centres educatius. Com a funcions que hi destaquen son aquestes dotze:

Atenció individualitzada a l'alumnat

La funció que destaca per sobre de la resta va enfocada a l'alumnat i la cobertura de les necessitats que a aquest li pugui sorgir. Les tasques que poden donar-se per a atendre individualment a l'alumnat van des de tutories quan l'alumne o el tutor les demana, suport emocional per situacions que pugui estar vivint l'alumne o, fins i tot, la derivació a serveis externs de l'alumne que ho requereixi o ho decideixin conjuntament. Les estudiants fan èmfasi en el fet que amb aquesta atenció individualitzada es té en compte la situació individual i l'educadora s'encarregarà de dotar-li de les eines necessàries davant la seva realitat.

“també fas atencions individualitzades en petit grup, quan t'ho demana el propi alumne o quan t'ho demana la tutora o el tutor” (ED2)

“Quan hi ha un alumne així més conflictiu doncs també, intentar saber què li passa, treure els alumnes quan tenen necessitat perquè el tutor ens ho ha dit o tenen una situació vulnerable.” (INT)

Des de la perspectiva de les docents, es considera que pot ser una figura que aconselli i ensenyi als alumnes a través de l'atenció individualitzada eines per a aprendre a reaccionar en certes situacions.

Coordinacions amb agents externs

En relació amb les coordinacions amb agents externs les professionals, especialment l'ED1, l'ED2 i l'INT esmenten tot un seguit de serveis externs amb els quals tenen constant relació i contacte pel seguiment de l'alumnat al qual atenen. Aquests serveis extens son: Serveis Socials Bàsics, Centres Oberts i Esplais del barri en els quals

assisteixen alumnes dels seus centres educatius, Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP), psicòlegs externs, psiquiatres del CSMIJ, tècnics d'educació, pediatria social, l'EAlA i l'EAP. L'ED2 esmenta, fins i tot, que en el seu cas també s'ha coordinat més d'un cop amb els Mossos d'Esquadra en situacions d'emergència.

Cal destacar que a diferència de les professionals socioeducatives catalanes, l'ED1, educadora social gallega, comenta que només es coordina amb SSBB i els orientadors educatius de les escoles amb les quals treballa.

Les coordinacions amb aquests serveis externs son diverses, tant per la vinculació que tenen els i les alumnes amb aquests serveis, com per les situacions que surten a la llum i que l'escola s'assabenta que està vivint l'alumne, porta al fet que s'hagin d'activar protocols: *“Et ve un nen verbalitzant-te que a casa el peguen, llavors doncs venga va activa el protocol, des de sanitat fins a serveis socials, fins a educació.”* (ED2)

També destacar que l'ED2 ha col·locat l'accent reiteradament la importància que té el treball en equip i la coordinació de tots aquests agents externs per tal que es dugui a terme una intervenció socioeducativa adequada als infants i joves, l'INT també parla al respecte, mostrant totes dues exemples de males coordinacions on qui acaba patint el mal treball en equip és l'alumnat i la situació que està vivint s'agreuja per una mala coordinació dels agents.

“Hi ha casos molt greus en aquesta escola i quan arriba a EAlA, que és el tope, doncs no passa res, i passen els mesos, i passen els mesos i no hi ha intervenció i tu l'únic que acabes fent és suport emocional amb l'infant perquè no li pots garantir un lloc segur.” (INT)

“Per mi és la pitjor part com a educadora social, perquè aquí és quan t'adones de com està muntat el sistema i dius: bua, quines cagades.” (ED2)

També una dada recollida important és la situació en què es troba la integradora en el centre educatiu on treballa, ja que fent esment a què tot i que l'equip social siguin tots i ella faci les mateixes tasques que fa l'educador social, considera que les coordinacions externes hauria de fer-les únicament l'educador/a social per la responsabilitat que requereix.

En relació amb aquest apartat, les informants capaces d'identificar amb exactitud els agents externs amb què treballen son les educadores i la integradora social, tot i que, les estudiants coincideixen en l'esment d'alguns d'aquests agents.

Coordinacions internes

Amb relació a les coordinacions amb els professionals amb qui comparteixen institució educativa, les educadores socials també coincideixen i defineixen, principalment, les formacions que ofereixen als tutors i tutores o l'assessorament de recursos per a tractar certs aspectes amb l'alumnat i fer front de situacions que expressen els seus infants.

“En un cas d'abús sexual infantil, jo com a tutor d'aquest alumne com puc tractar el tema, si em pregunta, com ho puc gestionar.” (ED2)

També puntualitzen el contacte que tenen diàriament per tal d'atendre el benestar de certs alumnes amb els quals tenen una intervenció socioeducativa en actiu o si les requereixen perquè s'han assabentat de situacions que pateixen els infants. Les estudiants, en aquest àmbit, incorporen la necessitat que detecten de com a educadores socials professionals del centre ser participants del procés de creació del currículum escolar per tal d'incloure aquesta mirada holística en la construcció de la formació que s'ofereix a l'alumnat.

“Hay tantas necesidades, también meterlas dentro del currículum, ¿sabes? Porque al final sí, si las integras como parte del contenido que se da, aunque sea de manera sutil, los alumnos luego lo perciben como parte del contenido importante.” (E6)

De la mateixa manera que amb les coordinacions externes, les professionals socioeducatives també expressen la falta d'entesa que es troben en moltes accions que es duen a terme dins el centre educatiu, manifestant que se senten soles en moltes situacions i senten que tiren del carro elles soles en accions que impliquen a totes les professionals, per les mateixes raons mencionades en l'anterior apartat 7.1 (falta desbordament de feina i manca de formació).

Mediació de conflictes

Una altra funció que destaca de les esmentades a les entrevistes té a veure amb la mediació en els conflictes que sorgeixen al centre i cadascuna de les professionals mostra els recursos que emprenen per tractar-la. Per una banda, veiem la mediació com a un eix a treballar amb el grup-aula on s'usen metodologies de treball per treballar els conflictes i la mediació, com els cercles proactius.

“Puc contactar amb el grup musical Xiula que sé que tenen un taller de bullying i els contracto perquè vinguin de manera puntual.” (ED2)

D'altra banda, també parlen d'una mediació individualitzada en un conflicte determinat on les educadores parlen amb els infants implicats i treballen per saber què és el que ha

passat i els acompanyen perquè resolguin el conflicte. La PDG també ens parla de la importància de la mediació i la importància de “*resolver problemáticas, primero detectarlas, hacer un buen diagnóstico de la situación y después saber cómo intervenir, cómo mediar*” (PDG) com a funció que destaca del que haurien de fer els educadors i educadores socials en els centres educatius.

La intervenció a l'aula

També es fa esment de la presència de les educadores socials en les aules quan algun dels docents ho requereix o per dinamitzar certs aspectes que es vol treballar amb el grup – aula. En aquesta funció, l'INT contradiu a l'ED1 i a l'ED2 argumentant que hi ha certes intervencions a l'aula que no son funció de les integradores ni de les educadores socials, sinó de la vetlladora, tot i que en el seu centre també hi ha moments en què ella assisteix a l'aula i intervé.

L'atenció a les famílies

Pel que fa a la funció que fan referència relacionada amb l'atenció no sols a l'alumnat, sinó també a les famílies, les tres professionals socioeducatives expliquen que duen a terme tutories amb els nuclis familiars per tal de proporcionar la informació a treballar amb el fill o filla. L'ED2 mostra més exemples mencionant que realitza xerrades i tallers per a les famílies on es tracten habilitats parentals, fins i tot acompanyar-los en tràmits.

“Amb tot el tema de fer tràmits per internet, ajudar-los a demanar cita prèvia perquè han de tramitar papers i mil històries” (ED2)

L'INT mostra un discurs diferenciat, exposant que du a terme tutories amb les famílies, però no expressa l'acció com una de les funcions troncal, esmenta que direcció té més tracte directe amb elles.

Control de l'absentisme

Una de les funcions en què les estudiants han posat pes és el de la importància d'un seguiment curós de l'absentisme per tal d'incidir i actuar en aquest com més aviat possible. D'aquesta manera, l'ED2 i l'INT mostren en les seves funcions aquesta, en què la principal acció que duen a terme és telefonar a les famílies d'aquells infants que setmanalment falten i si és necessari entrevistar-se amb aquestes per tractar el tema.

“Truquem a les famílies que falten més de la compte, quan veiem que els tutors ens passen el parte.” (INT)

Esmenten que des de l'absentisme s'hi identifiquen situacions personals que l'alumnat està vivint o la seva família, s'hi pot observar les problemàtiques i dificultats per les quals passen i incidir-hi, per això destaquen la importància d'aquesta funció.

Document molt viu de les funcions a realitzar

En les respostes que faciliten les informants, especialment l'ED2, l'INT i les aportacions de les estudiants de grau, fan una menció rellevant respecte a les múltiples funcions que realitzen les educadores socials en els centres educatius. Totes coincideixen en el fet que no son funcions definides ni estàndards en totes les escoles, cal parar especial atenció a les necessitats que presenti la institució escolar, a més de la diversitat de famílies i alumnat amb qui pots treballar, reflectint aquestes a la societat. Mencionen que ens trobem en una societat canviant que no s'estanca, per tant, de la mateixa manera les necessitats tampoc.

“Tenir en compte és que no en totes les escoles hi ha les mateixes necessitats, i, per tant, no cal donar la mateixa resposta” (ED2)

Mencionen també que aquest document viu que varia en funció de la persona amb què et trobes davant, s'hi afegeix la multitud de tasques a dur a terme, fins i tot una professió que de vegades es pot arribar a confondre amb d'altres: *“realment, fem la figura d'educadors, de TIS, de psicòlegs, tot el que és social ens encarreguem nosaltres” (INT)*. Es consideren professionals multifuncions en què donen cobertura a totes les problemàtiques que apareixen, fent també d'apagafocs.

7.3. En relació als beneficis per a l'alumnat...

Pel que fa a la pregunta relacionada amb els beneficis que pot suposar per a l'alumnat la presència dels educadors i educadores socials en els centres educatius el que es destaca de les respostes recollides son dos aspectes molt concrets:

Temps de qualitat amb una persona referent

El principal benefici que exposen les informants va relacionat amb una millora de l'atenció integral cap a l'alumnat. Esmenten els pocs espais que tenen els i les docents per atendre necessitats, com s'ha mencionat anteriorment, causat pel volum de feina i les capacitats amb les quals formen a aquests. També afegint com esmenten les estudiants que el tracte amb la classe hi és, però la mancança que trobem és el tracte individualitzat de qualitat. Respecte a aquesta atenció millorada, la caracteritzen per una cobertura a

aquells aspectes socials no coberts, augmentant el temps de qualitat que pot passar l'alumnat amb una persona adulta referent per a tractar els aspectes que l'interessi i necessiti.

“El docent, l'espai que té per poder-li preguntar què tal a un alumne o fer una atenció individualitzada està molt limitat, llavors l'alumnat sempre acaba demanant de necessito anar a parlar amb l'educadora social, no em serveix el tutor o la tutora.” (ED2)

“A mi m'ha passat de dir, què faig perquè si estic tot el dia pendent d'aquest nen que és un nen super agressiu, estic abandonant a vint-i-nou.” (D1)

Afegir que no només és passar un temps individualitzat amb cada alumne, sinó poder fer també el seguiment d'allò que expressa o el que li preocupa o el que li succeeix.

Acompanyament basat en l'escolta i espais de confiança

Continuant amb el benefici anterior, s'afegeixen les característiques que acompanyarien a aquest temps de qualitat. Especialment, el que més destaquen les informants és l'escolta que es proporciona als i a les alumnes, sobretot, que se senten escoltats en un espai segur, més pròxim a ells i a les necessitats que verbalitzen. Afegint també, com diu la D1, en concret amb els joves més conflictius en què poden sentir-se atesos d'una manera personalitzada i més a gust que amb un o una professora. Inclouen també les mostres d'afectivitat, estima i límits que molts de l'alumnat els hi manquen de les seves famílies, com diu l'ED2: *“també en uns límits perquè son els que busquen que no tenen a casa, ni en les famílies i aquests límits és el que els fa estar estables”*

“Crec que ho troben en nosaltres, dins de l'escola, un espai segur, que els hi ve de gust venir, poden explicar les coses que no s'atreveixen a dir als professors. Sí, un espai de confiança.” (INT)

De la mateixa manera ho transmeten les estudiants on consideren que és molt important que les escoles puguin oferir aquests espais de cura als infants, especialment, en els infants que, ja de per si és una etapa vital vulnerable, carreguen motxilles més pesades des de casa.

7.4. En relació a les tasques de l'educació formal...

En aquest àmbit s'hi van preguntar qüestions relacionades en si creien que els centres educatius han de contribuir a reduir les desigualtats socials i sobre quina és la mirada des

d'on es desenvolupa la tasca educativa en els centres. S'hi agrupen aquestes dues temàtiques perquè des de la mirada amb què es treballa, s'observa l'impacte que té aquesta en les desigualtats socials.

Totes les respostes rebudes coincideixen en estar d'acord a dir que els centres educatius haurien de contribuir a reduir les desigualtats socials, però les informants se centren a plantejar quina és la realitat i quines creuen que són les raons per les quals no s'enfoca cap a aquest treball. Es presenten quatre temàtiques tractades en les entrevistes.

L'escola acull desigualtats socials, però deu treballar-les

Una de les raons que s'exposa des de les informants, és que el mateix barri on es troba el centre educatiu ja influeix a l'escola i a les desigualtats socials que es troben, exemplifiquen aquesta afirmació amb una comparació entre l'alumnat que s'observa entre el barri de Sarrià i el de barri de Casablanca de Sant Boi de Llobregat. S'expressa amb frustració per part de les docents que les desigualtats són fora de les aules, no és que l'escola les generi, sinó que són palpables abans d'arribar: *“sí que tenim responsabilitat, però és que ja et dic que jo crec que ja ve d'abans d'entrar en les aules”* (D2).

S'afegeix a aquesta realitat que l'escola és un motor de canvi, és a dir, allò que es construeix en ella acaba reproduint-se a la societat, per tant, s'hi posar l'èmfasi en la necessitat de treballar les problemàtiques des d'aquestes institucions, per tal de poder corregir errors socialment, tot i que, aquesta pràctica que s'exposa també afirmen ser inexistents avui dia.

La diferenciació de centres educatius públics i concertats

Des de la mirada de les docents, s'exposa com una de les claus que repercuteix aquest trencament social és la diferenciació d'escoles concertades i escoles públiques: *“existeixen escoles concertades amb quotes desorbitades, que al final estan subvencionades per la Generalitat i, al final, el que fan és dividir encara més la societat en general”* (D2). Seguint aquesta mirada, la D1 que treballa en el centre educatiu concertat justifica que si les famílies paguen una quota important és que és evident que esperen una oferta educativa diferent de la de la pública, recolzant la diferenciació necessària entre aquestes institucions. Tot i això, ella considera que la problemàtica es troba en l'escola pública, que és la que hauria de garantir que no hi hagués fracàs escolar i on els recursos que acompanyessin els nens amb dificultats fos major.

Pràctiques escolars de tot menys educatives

S'afegeix també que la base des d'on es construeix l'educació és front unes accions escolars que es confonen amb educatives i és partint d'aquestes pràctiques des d'on s'oblida de treballar cap a una igualtat real. A aquesta problemàtica s'hi afegeix el fet que des de la societat, els centres educatius són el context educatiu que tothom identifica com aquell context educatiu per excel·lència, per tant, s'hi reproduceix encara més.

“Por ejemplo, segregar por género no me parece una medida muy educativa, porque en la calle tampoco tenemos aceras para niños o para niñas o para niñes. Los tienes igual. Segregar a lo mejor por clase económica, a lo mejor tampoco es muy educativo.” (PDG)

Aquest aspecte és esmentat únicament per la pedagoga social, però plasma la realitat existent on molts cops certs espais educatius no es consideren educatius per no ser espais escolars, però com bé ella diu, potser són més educatiu que el que succeeix en el pati d'una escola.

Mirada holística i sistèmica

Per últim, l'ED2 emfatitza sobre la importància d'una mirada holística i sistèmica per part del professorat, detallant que les desigualtats van pròpies de les persones i de les seves històries personals, si no s'atén des d'aquesta perspectiva, s'estan esborrant totes les diferències cap a les quals hem de treballar.

“Jo entenc que a la part dels docents els hi costi veure que l'alumne no és només un calaix que s'obre, s'hi fiquen coneixements i es tanca.” (ED2)

En aquesta mateixa mirada observen les estudiants en què afirmen que sense l'educació social, l'educació reglada parteix de què totes les persones venen de la mateixa situació i amb les mateixes eines, tant educatives com socials, per tant, reivindiquen una educació reglada col·locada en una situació de més igualtat de condicions, on s'entengui que observant l'alumnat de manera personalitzada s'està treballant cap a una igualtat real.

7.5. En relació al present i al futur de l'educació social en els centres educatius...

En aquesta dimensió les informants van definir quina és la situació en què es troba actualment l'educació social en els centres educatius del seu territori i les vies cap a on s'està treballant i aquelles que elles consideren que s'haurien de seguir, a més dels avanços que es produeixen i els reptes amb els quals ens troben.

Present i futur dels centres educatius gallecs i catalans

En relació amb la situació en què ens trobem ara i les opinions de les línies de futur que es traçaran en aquest àmbit, des de la perspectiva de les professionals socioeducatives gallegues, les opinions són esperançadores, però amb poca mirada d'un futur pròxim on l'educació social sigui una disciplina present en els centres educatius. Expressen que es fan passes apropant a les estudiants en pràctiques en aquest àmbit emergent imprescindible per anar forjant una nova necessitat en les aules i la necessària reivindicació de la qual no han de desistir.

"Crear sinergias, creo que ese interés para ir generando también necesidad y para ver realmente el trabajo que hacen." (PDG)

També comenten la presència d'orientadors educatius en què el paper que duen a terme és similar, però amb uns estudis molt diferents que impossibiliten que duguin a terme les tasques necessàries a realitzar per les necessitats que hi ha entre l'alumnat. Les funcions en què es centra aquesta figura té més a veure en vetllar per l'orientació acadèmicament i prevenir en el fracàs escolar, deixant de banda moltes altres funcions esmentades anteriorment.

"Hay orientadores que son pedagogos o psicopedagogos [...], pero claro, es que pedagogía tal y como estaba en los títulos conformados antes, no abordaba problemáticas de mediación de intervención de colectivos, sino que trata más la dinámica." (PDG)

Tot i així, narren com el Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Galícia està fent una bona tasca per a la implementació i és un àmbit emergent que, actualment, tenen molt present.

Pel que fa a la situació que trobem en l'actualitat a Catalunya, expressen com el Departament estan cada cop més oberts per a conèixer i anar introduint aquesta professió, però sense anar més enllà, encara és molt escassa la presència només en 85 escoles i s'expressa que *"el Departament s'omple la boca, però tenint en compte que a Catalunya hi ha més de 3.000 centres públics, és una misèria"* (ED2). Els avanços que s'observen van des de la publicació per primer cop de les funcions definides de l'educador/a social en el portal del centre, on el Departament penja tots els documents importants d'educació i cada cop es senten més valorats per al Departament. Tot i això, les informants mostren un neguit sobre

el seu futur, ja que manifesten que des del Departament mai se sabrà la veritat absoluta i és possible que *“l’any que ve per canvis polítics ens diguin doncs mira aquesta partida pressupostària preferim utilitzar-la a un altre programa”* (ED2).

Eines per a la implementació

Des de les respostes que ofereixen les participants en la millor manera de fer present l’educació social a les aules s’extreuen diversos punts de vista d’aspectes que haurien de ser presents per a aquesta implementació.

Aprendre de l’exemple. La importància de recórrer a les professionals que ja treballen en l’àmbit a qui preguntar sobre les vies cap a on avançar i perfilar aquesta figura professional, ja que són les que tenen les capacitats, habilitats i coneixen la professió davant les necessitats que sorgeixen en un context educatiu formal. Pel que fa a Catalunya, el Col·legi d’Educadors i Educadores Socials han creat un grup de treball d’aquelles educadores socials que es troben en un centre educatiu per tal de coordinar-se i fer un pla de treball efectiu sobre les funcions que defineixen a aquesta figura socioeducativa. Des de la mirada gallega, posen l’èmfasi a observar aquelles comunitats, com Extremadura i Balears, que funcionen exitosament i els resultats que es treuen d’aquesta implementació, ja que s’observa que corregeixen problemes patents que sense aquesta implementació no s’és capaç de cobrir i donar l’atenció necessària.

Recol·lectar dades que contribueixin a la necessitat. Per una reivindicació de la necessitat d’implementació d’aquesta figura, les informants expressen que un paper clau que evidencia la necessitat són els resultats. L’ED1 esmenta necessària una recopilació de la documentació que s’enregistra en què es plasmen les realitats que viu l’alumnat i com la intervenció que duen a terme les educadores socials en aquestes situacions porta a millorar-les, amb la recopilació d’aquesta informació es fa evident i necessària l’actuació de l’educació social en tots els centres educatius. Però, l’ED2 també expressa la seva impotència a la falta d’interès a la documentació que ella recull: *“ja et dic jo que a final de curs ningú del Departament agafarà les nostres memòries i es llegirà o encara que sigui es mirarà les taules”* (ED2). Tot i que totes expressen la importància de la documentació, fan evident que de dades n’hi ha moltes, el que manca són les ganes d’observar-les.

Reivindicació per part dels centres educatius d'aquesta figura professional. Com a altre aspecte clau en aquesta lluita, les informants li posen un paper primordial a la responsabilitat que tenen els centres educatius. Consideren que son aquests els que haurien de reivindicar, ja que son aquests els que pateixen la falta de personal i formació. Recalquen la importància d'aquelles escoles que posseeixen aquesta figura remarquin molt la tasca que es du a terme i aquelles que no en tinguin reivindiquin les seves necessitats a través de comunicats i s'insisteixi. En especial, reclamen una pressió cap a la Generalitat, ja que les participants que ja es troben treballant en aquestes escoles son les primeres que detecten una falta de professionals en els seus mateixos centres, reclamant que la feina que hi ha és massa per les poques mans i que això el seu centre educatiu ho veu.

“Jo crec que si les escoles que tenen aquesta figura, es fes un comunicat, es manifestés de la manera que sigui que és una figura necessària, és crec que no s'ha d'imaginar una escola sense educador social ni TIS.” (INT)

Amb aquest aspecte clau al qual fan referència especialment les educadores socials, la integradora social i les estudiants, fan patent com la qüestió és global i la reivindicació també.

Reptes

Plantejar-se la presència de la figura professional de l'educació social en els centres educatius comporta topar-se amb les qüestions que impedeixen o dificulten aquesta transformació i raons per les quals encara no s'estableixen.

Falta de coneixement i reconeixement de la professió. Al principal al qual totes han mencionat i consideren el més important a treballar és la desconexença social que trobem cap de la figura de l'educació social. Les informants expressen que manca una preocupació de la societat cap a certes problemàtiques i qüestions socials existents. Consideren necessària la consciència cap a aquestes, matisant en les qüestions familiars on *“hi ha qüestions que no s'arreglen a casa, que hem de visibilitzar les situacions que es donen i les quals no podem tolerar”* (ED1), aquest fet porta a no conèixer la professió, a no saber què fem o que simplement *“les parece que los educadores sociales siguen siendo los monitores de actividades de tiempo libre y es mucho más que eso”* (PDG). Per les estudiants, aquesta desconexença va de la mà de la concepció que té la societat respecte a què l'educació

social es troba als afores de la societat, amb la gent que ningú té en compte, per tant, “no cabe que en la educación formal a la que todo el mundo acude haya un educador social” (E3). Per a trencar amb aquesta idea, recalquen la importància d’incidir en el fet que l’educació social no és això, sinó que l’educació social incideix en totes les persones.

“Es que aquí (a les escoles) hay otro tipo de vulnerabilidades que a lo mejor no están tan presentes.” (PDG)

Aquesta desconeixença social es tradueix, segons les informants en una desconeixença pels professionals de l’àmbit educatiu, en què les Direccions no saben què fan les educadores socials, les docents entrevistades no tenien tampoc una idea clara de les funcions i el paper que adoptarien aquestes professionals, per tant, aquesta ignorància porta, com deien les participants, a, potser, no entendre la incorporació de les educadores socials en els centres educatius.

“Els centres no tenen ni idea de què es fa exactament, ho veuen com la figura de psicòleg.” (INT)

Segons les informants, raons com aquesta reforcen la poca implicació que presenten les Direccions dels centres educatius en la reivindicació dels educadors i educadores socials, ja que no saben quines tasques fan, no empenyen a demanar-les. A més, recullen que la falta de coneixement porta a una falta de reconeixement, en aquest sentit, les estudiants lamenten la poca importància que se’ls hi dona per part dels adults professionals i es qüestionen com seran reconeguts pels infants i joves si els professionals no les reconeixen.

“Yo creo que todo lo que tiene que ver con lo social, como que, a nivel social, como que hay menor reconocimiento.” (PDG)

Tot i això, també emfatitzen en què hi ha poc reconeixement, però que sempre és l’educació social a on acaben recorrent.

“Esta falta de reconocimiento luego también alarga muchos procesos, o sea, nadie lo reconoce, pero cuando hace falta todo el mundo sabe dónde ir a llamar” (E2)

Per tant, reivindiquen un reconeixement de la professió, alhora que donar-li el valor que aquesta té per a la intervenció i atenció d’aquest col·lectiu.

Canvi de paradigma de l’educació. Les estudiants puntualitzen un canvi necessari en l’estructura en què avui dia entenem l’educació reglada i el funcionament que adopta

aquesta. Com es comentava inicialment en la definició del concepte d'educació, les estudiants consideren que l'escola és destinada, principalment, a la producció, partint que totes les persones son iguals. Per això, reforcen la idea de qüestionar-se si l'escola vol atendre les necessitats individuals o ja els hi està bé una homogeneïtat. Reclamen la necessitat d'un suport superior, on el sistema es transformi i es deixi de perpetuar l'atenció igualitària en relació amb les necessitats i realitats de l'alumnat. El repte que presenten va de la mà a les qüestions que ofereix l'educació social i xoquen amb la idea plantejada per elles anteriorment, entenen l'educació social com aquell motor que potencia el pensament crític i la mobilització de les persones, un canvi en l'enteniment d'educació i d'atenció a l'alumnat. Afirmen que aquest motor de canvi que és l'educació social espanta els més poderosos, al govern, pel contrast que genera a la societat en què vivim avui dia.

Intrusisme laboral. També es destaca des del grup de discussió un fenomen que succeeix, per exemple a Múrcia, com bé explica l'E3, el qual destaca rellevant a tenir en compte per a la implementació. L'intrusisme laboral apareix, com ve diuen les estudiants, quan es desconeix la professió i s'obren places per educació i qualsevol titulat pot accedir-hi sense que sigui educador/a social. Per això, esmenten la importància d'entendre cada professió i saber diferenciar els perfils professionals que hi ha dins dels col·legis, igual que les tasques de cadascun d'ells.

“No vais a hacer nada diferente de lo que haga el orientador educativo, cuando esta persona lo que hace es estar prácticamente en su despacho atender las cosas que se derivan cuando se le derivan y las gestiona como bueno yo no sé.” (E1)

Quan no s'està definit un perfil professional no se li pot donar l'espai que li pertoca i es cau en generalitzacions d'altres professionals de l'àmbit socioeducatiu.

Suggeriments per a la implementació

Les participants del grup de discussió, com a estudiants acabant el grau d'Educació Social, se'ls hi va demanar que perfilessin els aspectes que per elles fossin rellevants, a tenir en compte en la implementació de la seva figura professional en l'àmbit de l'educació formal. Certes entrevistades també van aportar la seva visió en la construcció de com podria ser aquesta constitució. Un cop fet l'anàlisi, els aspectes més rellevants es recullen en tres qüestions.

Oposicions. La primera qüestió que es va tractar va ser la que tenia a veure amb quin era el mecanisme que consideraven adequat per a introduir a les professionals, amb quina forma entrarien aquestes i la via d'incorporació que utilitzarien. Totes van posar-se d'acord amb la configuració d'unes places públiques en les quals s'accedís a través d'unes oposicions com qualsevol altre professional docent que treballa en els centres educatius. Es va complementar amb aspectes relacionats amb la dignificació de la professió i el valor que se li dona a aquesta, justificaven que oferint aquestes oposicions amb les mateixes condicions i el mateix valor professional que qualsevol altre professional del centre, es validaria i es dignificaria la professió perquè aquesta també sigui socialment reconeguda. Alguna professional va tractar el tema de l'acomodament que pot caure el fet de tenir una plaça fixe, però alhora la necessitat actual de donar estabilitat a la gent treballadora.

“Es una actitud personal, más que una acomodación profesional” (PDG)

Van concloure especificant que aquesta situació pot donar-se, però no és una qüestió de la professió d'educació social, sinó de com estan plantejades les oposicions en general.

Ràtios en funció de... Una altra qüestió que es va tractar en el grup de discussió anava relacionada amb la quantitat de places ofertes i quins serien els requisits pels quals s'oferien les places adients. Des de les estudiants van aportar diverses visions que van acabar incorporant entre si i construint un únic discurs conjunt. Inicialment, van tractar definir la quantitat d'educadors/es socials en funció d'un nombre d'infants i joves per educadora, una ràtio que indiqués el nombre de professionals que hauria d'haver-hi en cada centre, però en aquest factor es va afegir la qüestió del context del centre educatiu i el nombre de necessitats que aquest pot presentar, en funció del context de l'alumnat i de les famílies que s'hi troben en les institucions escolars. A més, consideraven que l'edat de l'alumnat també era una dada significativa per valorar, justificant que en les diverses etapes vitals les necessitats son canviants i l'actuació socioeducativa també.

L'últim discurs diferenciat va aparèixer en relació amb la importància que se li ha de donar a la professió, per tant, consideraven imprescindible la presència de l'educació social a totes les escoles per tal de fer evident que l'actuació que fa aquesta professió no la pot fer ningú altre, creant un espai de necessitat a tots els centres educatius independentment del context i l'entorn. Posaven especial atenció que a totes les realitats

sorgeixen necessitats, tot i que siguin diverses i han de ser ateses pels professionals del món de l'educació social.

“Empezando como por valorar que está o sea que esta función sólo la podemos hacer nosotras y que es necesario que exista de manera obligatoria en todas las escuelas porque al final es la única manera de abordar ciertos problemas o ciertos conflictos.” (E5)

Com a conclusions van extreure la incorporació inicial a tots els centres educatius seguint un nombre de ràtios, que permetria incorporar el valor de l'educació social en aquests centres i, seguidament, permetre la flexibilitat de valorar en funció de les característiques de totes les escoles si en son necessàries més figures en alguna d'elles.

“Ir viendo en las condiciones de cada escuela cuánto es necesario ir aumentando o no esta ratio.” (E6)

Amb aquesta formulació, la D1 incorporava la seva consideració sobre les realitats de centres que poden necessitar aquesta figura amb un grau més elevat que al seu, però tot i això, li semblava molt bé que per normativa hi hagués d'haver una educadora social en tots els centres. Les professionals socioeducatives, educadores i integradora social opinaven necessària aquesta figura en tots els centres, entenen que si des d'un inici no fos possible, prioritzarien aquesta figura en aquells centres educatius de màxima complexitat.

Formació i especialització. L'aspecte que més controvèrsia va generar entre les estudiants d'Educació Social va ser la necessitat d'una formació específica per a treballar en els centres educatius. Tres d'elles valoraven necessari l'especialització de l'educació social, com a via de dignificació i professionalització, al·ludint que una educadora social no té per què haver de ser un comodí.

“Parece que un educador social tiene que encargarse de cubrir todo y por qué tiene que un educador, un mismo educador saber actuar en prevención, mediación e intervención” (E4)

L'E1 opinava similar, fent referència que quan algú serveix per a tot, perd valor de la seva formació, en canvi, les tres altres estudiants consideraven que l'especialització només tanca portes i genera una pèrdua de valor a la formació del grau de l'Educació Social.

“Infravalorar nuestra trayectoria académica, como si al final hacer educación social no fuera suficiente.” (E5)

Van concloure amb la necessitat que s'ha de donar valor a l'aprenentatge que s'adopta en altres àmbits que no son l'educació formal universitària, com voluntariats, projectes en

els quals es participa d'entitats socials i experiències laborals. Van decidir negar-se a la necessitat d'haver de passar per un màster o un curs reglat per tal de donar valor a la formació que tenen, sense treure-li importància a la contínua formació que implica ser educadora social al llarg de la vida.

8. CONCLUSIONS

El següent apartat dona pas al tancament del Treball de Fi de Grau de manera global, realitzant una valoració de l'assoliment dels objectius plantejats inicialment, es presenten quines han sigut les aportacions d'aquesta recerca en la temàtica tractada, a més d'incorporar quins son els límits i les línies de futur que es plantegen i els aspectes de millora que donaran forma a una autoavaluació personal.

8.1. Assoliment dels objectius

Pel que fa als objectius específics proposats, s'han identificat quins son els funcionaments i polítiques amb relació a la presència dels educadors i educadores socials en els centres educatius. Podem concloure que tant a Galícia com a Catalunya queda un recorregut molt llarg per forjar, tot i que Catalunya hagi presentat un inici en els darrers anys i a Galícia sigui un àmbit emergent del qual es comença a parlar. S'evidencia com les estructures i els funcionaments establerts avui dia son encara molt rígids per a poder transformar, presenten un dels reptes més rellevants que tenim per endavant. Enllaço la qüestió amb la legislació que sustenta aquesta realitat tant en una comunitat autònoma com a l'altra, una legislació con manca completament el suport que necessitem per a la implementació i intervenció d'aquesta figura professional en aquest àmbit.

Amb la recerca realitzada es considera necessària una observació més profunda de la realitat gallega i de les veus que es poden escoltar en relació amb la temàtica tractada, aportacions valuoses que comencen a sorgir i cal ser escoltades. A més, destacar la feina que fa el Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Catalunya com a motor de canvi i de lluita per a aquestes professionals, obrint nous espais i construint ponts entre les professionals i la pràctica socioeducativa que ha arribat i continuarà construint-se en els centres educatius.

També es pot concloure com la diversificació d'opinions i creences entre el professorat i les professionals socioeducatives, és patent, però trobem punts en comú on convergeixen. A trets generals, cal destacar que totes les professionals informants en aquesta recerca conclouen que la institució educativa presenta mancances en relació amb una educació integral completa, on s'atenguin la diversitat de necessitats de l'alumnat. Es fa evident que, com ens deia Vega (2013), la construcció del sistema que conformem ha de fer front a les necessitats de tots i totes les alumnes complint les funcions socials que requereixin més enllà de les acadèmiques. L'escola hauria de ser el motor de canvi de les desigualtats socials que ens trobem, a través de les visions de les diverses veus presents en aquesta recerca que ho corroboren, afirmant que, actualment, els centres educatius són generadors de desigualtats socials, tot i que legislativament es vetlli per una educació que promogui la igualtat i l'equitat. Laorden, Prado i Royo (2006) ja deien que les propostes organitzatives actuals tendeixen a mantenir les desigualtats i no preparen els reptes d'una societat per a totes, per això, les informants reclamen la incorporació dels educadors i educadores socials en les aules, per reparar les mancances que l'escola en l'actualitat presenta.

S'afirma que aquesta recerca ha accedit a l'experiència d'educadores socials en actiu en l'àmbit de l'educació formal, juntament amb l'experiència d'una integradora social, i es fa patent com la realitat de cadascuna d'elles és diversa, tenint en compte el centre en què es troben treballant, de la mateixa manera que les funcions que duen a terme. Observem funcions poc definides que cadascuna d'elles ha construït a través de la seva experiència en l'àmbit i les possibilitats juntament amb els recursos amb els quals han pogut treballar.

En relació amb aquestes funcions, en aquest treball s'han pogut definir algunes d'aquestes, a més de quin és el rol que té l'educador/a social en els centres educatius. Podem assegurar que la tasca d'educadores socials en els centres educatius, principalment es caracteritza en una prevenció, observació i actuació precoç de les necessitats detectades. Podem dir que les funcions principals a realitzar són: atenció individualitzada a l'alumnat, coordinacions amb agents interns i externs, mediació de conflictes, intervenció i dinamització en el clima d'aula, atenció i tutorització amb les famílies i control de l'absentisme. Destacar la necessitat de continuar definint aquestes funcions, tot i que com molt clar van explicar les educadores socials, aquestes funcions són un full en blanc que es dibuixarà en funció de moltes variables que tingui l'escola, per tant, és

necessari continuar treballant, com bé afirmava l'ED2, a través de la trobada i la construcció conjunta de totes aquelles professionals que hi treballen, per tal de donar una cobertura més àmplia en funció del centre escolar i el context que a aquest acompanyi.

En últim lloc, considero que a través de la trobada amb les estudiants del grau, s'ha obert una primera finestra pel que fa al diàleg i a la detecció de necessitats que la figura de l'educació social presenta. Necessitats i noves esferes en les quals ha d'incidir la professional de l'educació social, obrint nous camps de treball i intervencions que erradiquin problemàtiques des d'una primera detecció i acció eficaç en els infants i joves. Valoro molt positivament l'eina del grup de discussió, de la mateixa manera que la van valorar les participants i, és que a través d'aquesta recerca vull posar especial èmfasi en la seva utilitat i l'ús que se li pot donar, ja que com van expressar les companyes, és un espai de confiança i seguretat en la qual tractar un tema amb persones amb una relació d'igual enriqueix el pensament d'unes i d'altres i es posa sobre la taula qüestions que potser no havien pensat i marxen amb una nova llavor dins seu.

Pel que fa a l'objectiu general que es proposava exposar quins son els lligams que trobem entre les necessitats socials dels centres educatius i la cobertura que pot donar a elles la tasca dels educadors i educadores socials amb la seva presència a les institucions educatives posant l'èmfasi en els territoris de Catalunya i Galícia, es conclou que s'han traçat punts comuns que reforcen la idea d'implementar l'educació social en l'educació formal, a continuació s'aporten aquestes contribucions que recolzen la justificació.

8.2. Aportacions de la recerca

Un cop elaborat l'anàlisi dels resultats, es poden concloure els següents aspectes d'aquesta recerca a l'hora de definir i reivindicar la figura de l'educador/a social en els centres educatius.

- **Treball en xarxa**

Un dels primers aspectes a treballar per tal d'una intervenció acurada cap a l'alumnat, és el treball en xarxa, el treball en equip amb tota la resta de professionals externs. Aquest és un dels principals reptes que pot presentar la implementació dels educadors i educadores socials en els centres educatius, ja que, de la mateixa manera que la seva presència en els centres portarà a poder aportar una atenció més

rica a l'alumnat, també s'ha de poder assegurar que des dels serveis externs l'atenció ha de ser la mateixa d'eficàcia. Per aquesta raó, s'ha de treballar per la implicació de l'educació social a les escoles i instituts, però també per la coordinació eficient i acurada amb la resta de treballadors i treballadores que seran participants.

- **Anàlisi de les necessitats de cada centre educatiu**

En relació amb les funcions definides anteriorment, aquesta recerca destaca la importància de la personalització de cada centre, on fa evident que cadascun és una realitat molt diversa i aquest fet comporta el fet d'haver de tenir en compte que no hi ha una estructura única, alhora que cada centre requereix un tipus de treball diferenciat amb funcions determinades. Partint d'una definició acurada i general de totes les funcions a les quals podem donar cobertura, com bé han començat a perfilar el Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Catalunya, es considera rellevant l'execució d'una anàlisi de cada centre educatiu per tal d'identificar les necessitats en les quals intervenir i allò requereix l'alumnat en qüestió per tal de seleccionar les funcions principals que es duren a terme a cada espai educatiu.

Aquesta intervenció als centres educatius, a més de ser diversa en funció del centre, també ha d'estar basada en l'atenció individualitzada, posant en relleu les situacions individuals de cada persona, allunyant-nos de l'homogeneïtat i posant especial accent en la importància de l'individu i la seva casuística.

- **Aportar una educació en valors**

Aquest treball també fa evident, a través dels resultats obtinguts com els centres educatius son un reflex del qual ens trobem a la societat, la desigualtat social que és patent en un territori es palpa dins la desigualtat social existent dins d'una aula. Per aquesta raó, el més rellevant és actuar dins els centres educatius, per tal que el que es reproduïxi siguin unes altres dinàmiques entre l'alumnat, amb uns valors afegits que avui dia s'han descuidat i desprotegit. Ha de ser des de l'educació social on es pugui apropar, de nou, als centres educatius una cobertura en l'educació en valors, fent front a les problemàtiques en què es troben subjectes els infants i joves, construint un clima escolar que no sigui només escolar, sinó també educatiu en totes les esferes del temps lectiu.

- **La reivindicació ha d'iniciar-se des dels centres educatius**

Per tal de poder canviar aquest paradigma de l'educació formal, aquest treball vol destacar la importància que tenen els centres educatius en aquesta transformació, ja

que ha de sorgir d'aquests la voluntat de voler aportar una mirada holística, fins ara oblidades. La reivindicació ha de sorgir des dels centres, on aquests son els principals interessats en què la presència d'educadors i educadores socials sigui patent en les seves institucions i remarcar la necessitat que les direccions dels centres coneguin les nostres funcions per tal que requereixin la nostra implicació i la reivindiquin. Per tal que sigui un benefici també pel professorat la presència dels educadors i educadores socials amb la seva intervenció amb l'alumnat a qui donen docència.

- **Mirada holística**

Especial menció a com la presència d'educadors i educadores socials en els centres educatius permet incloure aquesta mirada holística mencionada anteriorment, des de la qual l'observació va més enllà dels aspectes acadèmics, permet explorar els aspectes socials i les problemàtiques personals i familiars dels i les infants. D'aquesta manera, la presència d'aquestes professionals permetria detectar aquelles situacions submergides de l'iceberg i la intervenció en aquestes comportaria, alhora, acompanyar a l'alumnat en millorar també el recorregut acadèmic, ja que intervenint en aspectes socials es descarrega la motxilla amb la qual caminen.

- **Recolzar-nos en les aportacions que s'emporten els infants i joves dels educadors i educadores socials**

Per a construir una consciència en els agents educatius de les aportacions que comporta incorporar als educadors i educadores socials en els centres educatius, aquest treball considera necessari parlar des de la realitat de l'alumnat, des dels resultats que es recopilen en quant als beneficis que s'emporten els infants i joves. Posant especial atenció a la creació d'espais de cura, basats en la confiança i l'escolta als infants i joves per part d'un/a adult referent.

- **Crear l'espai imprescindible per a aquesta professió en els centres educatius**

Afegir també la detecció d'una falta de reconeixement que s'ha detectat a través d'aquesta recerca, en què la percepció que trobem actualment de l'educació social no té cabuda dins els centres educatius. És necessària la definició del paper dels educadors i educadores socials en aquest nou àmbit i la reivindicació d'aquest, la importància i la cobertura que es donaria a les necessitats socials existents en els centres educatius. A més, procurar amb aquesta definició la diferenciació amb la resta de professionals socioeducatius i les tasques que cadascuna d'aquestes realitza.

- **Construir el reconeixement que mereix l'educació social**

Destacar que sorgeixen molts altres debats que aquesta realitat dona pas, debats que podem extrapolar en molts altres àmbits de la professió. Puc afirmar, arran d'aquest treball, com la implementació d'aquestes professionals en aquest àmbit, no només obrirà un espai d'intervenció nou i necessari, sinó que aportarà a aquesta professió un canvi de paradigma i d'enfortiment en la societat. Aquesta nova realitat és complexa, ja que com deien les estudiants en el grup de discussió, l'educació social espanta, pel fet que és una eina poderosa per a qüestionar-se el sistema establert i les dinàmiques marcades. Considero especialment necessari construir un camí des d'aquestes arrels i des d'aquesta mirada, com a educadores socials que volem ser reconegudes i valorades.

- **Manca de formació universitària en l'àmbit**

Destacar també com aquest àmbit és molt poc parlat en el context universitari i des d'aquest treball final de grau s'incorpora una crida a la necessitat que tenim les estudiants d'educació social d'incorporar-nos en l'educació formal i, d'aquesta manera, obrir aquest nou finestral que tenim com a estudiants futures professionals.

També destacar la necessitat de continuar definint aquest perfil socioeducatiu en aquest àmbit des de la mirada de totes les professionals que s'hi troben ara ja implicades, a més de continuar treballant pel coneixement i reconeixement de la nostra figura professional, per tal de ser valorada donant-li els espais que li pertoquen. A més de reivindicar les tasques que fem i els resultats que s'extreuen de la nostra intervenció amb aquest col·lectiu.

8.3. Fortaleses, limitacions i línies de futur

La realització d'aquesta recerca va anar evolucionant en funció de les oportunitats i mancances que s'han presentat en el camí. La meua estada a Santiago de Compostela ha dificultat la definició i la trobada de les informants, fent que anés evolucionant la meua investigació en funció d'aquestes. A més, destacar que com a estudiant de grau mai havia fet un treball similar i ara que observo tot el recorregut, modificaria molts aspectes, ja siguin les estructures de les entrevistes fetes, la definició de certs conceptes i de les dimensions i categories de la recerca, d'entre altres.

Si tornés a fer aquest treball tindria en compte incloure la veu de les protagonistes d'aquest àmbit, els infants i joves. Aquest és un dels aspectes que vaig haver de modificar d'aquesta recerca i que, sense dubte, considero imprescindible per a una pròxima investigació, ja que, al cap i a la fi, son les persones involucrades que experimenten de primera mà la necessitat de l'acompanyament d'educadors i educadores socials i son les seves veus que hem d'escoltar com a professionals socioeducatives. Per tant, per a futures línies d'investigació, destaco la importància d'incloure aquesta perspectiva, a més de la dels serveis externs amb els quals tenen molta relació les professionals de l'educació social, ja que la xarxa de treball que sustenten en molts casos alumnat cap al qual es treballa és molt àmplia i complexa, son molts els professionals que donen cobertura a les necessitats que presenten els i les alumnes, en finalitzar aquest treball, em preguntava quina seria la narrativa que podria aportar aquestes professionals externes a la reivindicació de la presència de l'educació social en els centres educatius.

8.4. Difusió o impacte

Amb el present treball, s'hi pretén afegir un granet de sorra més a l'eterna platja que constitueix la professió de l'educació social. Des de la construcció del grau oficial d'aquesta professió, s'ha anat avançant en perfilar què és i on té cabuda la nostra intervenció. Aquest treball final de grau vol alimentar aquest nou àmbit emergent del qual encara s'hi parla molt poc, però a través de la recopilació d'investigacions i recerques, s'anirà creant com tots els àmbits existents actualment.

La recerca serà enviada al Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Catalunya, ja que tinguin la llibertat de poder agafar o no noves idees i aportacions per la seva constant lluita en la reivindicació d'aquest àmbit des d'Educació Social i Escola. Al cap i a la fi, el reconeixement mencionat anteriorment, és un reconeixement que ningú ens atorgarà gratuïtament i som nosaltres, els educadors i les educadores socials les que ens l'hem de treballar. En l'actualitat, ens trobem en la recerca d'una nova cala de la platja que constitueix l'educació social, conjuntament hem de perfilar el camí cap aquesta, ja que totes hem pogut viure com la cooperació i el treball en equip dona els seus fruits, ara no podem ser-hi menys.

9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Alonso, Jose Antonio. (2018). *Educación en valores y para la ciudadanía global: desafíos y propuestas para un mundo en transformación*. Narcea.

Apple, Michael. (1993). *Official knowledge: Democratic education in a conservative age*. Routledge.

Arpal, Elisabeth. (2019). L'educació social a l'escola des del punt de vista dels professionals de l'educació social. *Revista Intervenció Socioeducativa*, 71. (180-201).

Baker, David., Goesling, Brian., i LeTendre, Gerald. (2018). Socioeconomic disadvantage and education. En *Research on educational leadership for equity and diversity* (pp. 27-44). Routledge.

Bourdieu, Pierre., i Passeron, Jean-Claude. (1977). *Reproduction in education, society and culture*. Sage.

Bretones, Eva., Solé, Jordi., Meneses, Julio., Castillo, Miquel. i Fàbregues, Sergi. (2019). *Què diuen els centres educatius de Catalunya sobre la incorporació d'educadors socials a les escoles i els instituts?* *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 71, 39-58
<https://raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/354070/446528>

Castillo, Miquel. (2012). *La intervenció de l'educador social en el marc educatiu formal*. Universitat Oberta de Catalunya.

Castillo, Miquel. (2013). *La aportación de los educadores y educadores sociales en la escuela: Nuevas competencias, nuevas posibilidades*. *Revista de Educación Social*, 16, 1-11. Castillo, M., i Bretones, E. (2018). A propósito de la formación inicial universitaria en Educación Social. Una apuesta por la acción socioeducativa en la escuela. In *Educación social e escuela: análisis de la última década (2006-2016)* (301-307). CEESG/NEG.

Castillo, Miquel; Galán, David i Pellissa, Bru. (2012). *Acció socioeducativa a l'escola*. Universitat Oberta de Catalunya.

CEESC. (2018). Col·lectiu professional educació social i escola del CEESC. <https://www.ceesc.cat/documents/Colectius/ColectiuEducacioSocialEscolaCEESC.pdf>

Cruz, José Ignacio. (2020). *Absentismo escolar en España. Datos y reflexiones*. Revista Contextos Educativos (26), 121-135. <https://publicaciones.unirioja.es/ojs/index.php/contextos/article/view/4443>

DECRETO 37/2019, del 14 de marzo, por el que se establece el marco regulador de la convivencia en los centros educativos de Galicia. (2019). Diario Oficial de Galicia, núm. 59, de 26 de marzo del 2019, pp. 13-35. Xunta de Galicia.

DECRETO 155/2022, de 15 de septiembre, por el que se establecen la ordenación y el currículo de la educación primaria en la Comunidad Autónoma de Galicia. (2022). Diario Oficial de Galicia, nº 183. de 26 de marzo del 2022. Xunta de Galicia.

DECRETO 156/2022, de 15 de septiembre, por el que se establecen la ordenación y el currículo de la educación secundaria obligatoria en la Comunidad Autónoma de Galicia. (2022). Diario Oficial de Galicia, nº 183. de 26 de marzo del 2022. Xunta de Galicia.

Departament d'Educació. (2022). *Centres i professors*. Institut d'estadística de Catalunya. <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=aec&n=15713>.

European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (2014). *Cinco Mensajes Claves para la Educación Inclusiva. De la Teoría a la Práctica*. https://www.european-agency.org/sites/default/files/Five_Key_Messages_for_Inclusive_Education_ES.pdf

European Commission. (2011). *INCLUD-ED Strategies for inclusion and social cohesion in Europe from education*. <https://cordis.europa.eu/project/id/28603>.

Galán, David. (2007). *Modalidades de participación del educador social en la escuela, en el Aula de Innovación Educativa*, 160. (27-28).

Galán, David i Castillo, Miquel. (s.d.). *El paper dels educadors socials als centres de secundària*. Educació Social, 38.

García, Xavier. (2017) *Diversitat i convivència a l'escola inclusiva*. Octaedro.

Gómez, Ángel. (2019). *Diversitat cultural, educació i canvi social en el context de la globalització*. Revista Electrònica Interuniversitària de Formació del Professorat, 22(2), 13-26.

IGAXES. (2018). Para que nada Ponga en peligro su derecho a la educación. <https://www.igaxes.org/es/escuela-de-vida/>

Jiménez, Rubén. (2020). Alumnado en situación de riesgo de exclusión social: propuestas y actuaciones desde la Educación Social en el sistema educativo. En Martín, Ana María (Ed.), *Retos actuales del sistema educativo* (85-101). Octaedro.

La tasa de abandono educativo temprano se mantiene estable con un 13,9% en 2022. (2023). Ministerio de Educación y Formación Profesional. <https://www.educacionyfp.gob.es/prensa/actualidad/2023/01/20230127-aet.html>

Laorden, Cristina; Prado, Carmen i Royo, Pilar (2006). *Hacia una educación inclusiva. El papel del educador social en los centros educativos*. Revista Pulso, (29). 77-93.

Lara, Baudelio; González, Aarón; González, Ma de los Ángeles i Martínez, Ma Guadalupe. (2014). *Fracaso escolar: conceptualización y perspectivas de estudio*. Revista de Educación y Desarrollo, (30). 71-83.

Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. (2020). Boletín Oficial del Estado, núm. 340, de 30 de diciembre de 2020, 111974-112037.

Llei 3/2016, del 9 de juny, d'educació de Galícia. (2016). Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 141, 40755-40809.

Martín, Ana María. (2022). *Retos actuales del sistema educativo. Propuestas de actuación desde la Educación Social*. Barcelona: Octaedro.

Menacho, Sarai. (2013). *El educador social y la escuela. Justificación de la necesidad de la Educación Social en la escuela*. Revista de Educación Social, 17.

OCDE. (2008). *Convención de los derechos de las personas con discapacidad*. <https://www.un.org/esa/socdev/enable/documents/tccconvs.pdf>

Parlament de Catalunya. (2015). *Moció 191/X del Parlament de Catalunya, sobre l'atenció a la diversitat i la inclusió en els centres educatius*. BOPC 521. <https://www.parlament.cat/getdocie/10013404>

Plan Director para la convivencia y la mejora de la seguridad en los centros educativos y en sus entornos para el curso 2022/2023 (s. d.). Consellería de Cultura, Educación y Universidad. <https://www.edu.xunta.gal/portal/es/node/37854>

Sabariego, Marta. Massot, Inés i Dorio, Inma. (2004). Capítulo 9. Características generales de la metodología cualitativa. En Bisquerra, R. (Ed.), *Metodología de la investigación educativa*, 275-292. La Muralla, S.A.

Sabariego, Marta. Massot, Inés i Dorio, Inma. (2004). Capítulo 10. Métodos de investigación cualitativa. En Bisquerra, R. (Ed.), *Metodología de la investigación educativa* (293-328). La Muralla, S.A

Sáez, Luis. (2019). *Educadors socials a l'escola: el seu sentit, noves necessitats i noves estratègies*. Educació Social. Barcelona: Revista d'Intervenció Socioeducativa, 71. 15-38. <https://raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/354070/446528>.

Santibáñez, Rosa. (2005). *A propòsit de l'Educació Social i l'Escola*. Barcelona: Revista de intervenció socioeducativa, 30. 13-15. <https://raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/165493>

Sants, Miguel Ángel, i Lourido, Cambeiro. (2018). *Educació crítica i transformadora per a l'equitat social*. Revista Complutense d'Educació, 29(3), 849-861.

Shields, Carolyn. i Sayani, Anish. (2019). *Understanding the relationship between school resources and student outcomes: A review of the literature*. Education Policy Analysis Archives, 27(26).

Subirats, Joan (2002). *Educació i comunitat*. Revista Temps d'Educació, 26. 183-184.

UNESCO. (s.d.) *Interculturalitat*. <https://es.unesco.org/creativity/interculturalidad>

Universitat de Barcelona. (2018). *Codi ètic d'integritat i bones pràctiques de la Universitat de Barcelona*. Ed. Comitè d'Ètica de la Universitat de Barcelona. https://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/129464/4/10322_789615_1431_.pdf

Vega, Amando. (2013). *La educación social en la escuela: complemento imprescindible*. País Vasco: Revista de Educación Social.

10. ANNEXOS

ANNEX 1: DEFINICIÓ DE LES DIMENSIONS I CATEGORIES	66
ANNEX 2: MOSTRA DEL CONSENTIMENT INFORMAT	68
ANNEX 3: GUIÓ ENTREVISTA AMB LA COORDINADORA D'ESCOLA DA VIDA A IGAXES. 70	
ANNEX 4: TRANSCRIPCIÓ DE LA TROBADA LA COORDINADORA D'ESCOLA DA VIDA A IGAXES (ED1)	73
ANNEX 5: GUIÓ ENTREVISTA D'EDUCADORA I INTEGRADORA SOCIAL	76
ANNEX 6: TRANSCRIPCIÓ ENTREVISTA EDUCADORA SOCIAL (ED2)	78
ANNEX 7: TRANSCRIPCIÓ ENTREVISTA INTEGRADORA SOCIAL (INT)	99
ANNEX 8: GUIÓ ENTREVISTA DOCENT	114
ANNEX 9: TRANSCRIPCIÓ ENTREVISTA DOCENT (D1)	116
ANNEX 10: TRANSCRIPCIÓ ENTREVISTA DOCENT (D2)	125
ANNEX 11. GUIÓ DE L'ENTREVISTA A PEDAGOGA SOCIAL USC.....	134
ANNEX 12. TRANSCRIPCIÓ DE L'ENTREVISTA A PEDAGOGA USC (PDG).....	136
ANNEX 13: GUIÓ FOCUS GRUP	149
ANNEX 14. TRANSCRIPCIÓ FOCUS GRUP	151

ANNEX 1: DEFINICIÓ DE LES DIMENSIONS I CATEGORIES

Dimensió	Categories
<p>Experiència laboral Coneixença d'una cosa adquirida per l'ús, la pràctica, la participació (GEC)</p>	<p>Trajectòria professional. Es refereix al recorregut laboral que ha transcorregut l'entrevistada.</p> <p>Destacat de la trajectòria. Fa referència a les experiències que ha viscut en la seva trajectòria professional que considera rellevants per a la seva formació com a professional.</p> <p>Professió actual. Contextualització del recorregut laboral que està forjant en el moment en què s'entrevista, quin és el seu lloc de treball.</p> <p>Relació amb l'educació formal. Qüestions relacionades amb les inquietuds i circumstàncies que van portar a l'entrevistada a treballar en l'àmbit de l'educació formal, què va fer portar-la a endinsar-s'hi.</p> <p>Context. En relació a la feina actual, contextualitzar el centre on hi treballa i les característiques d'aquest.</p>
<p>Responsabilitat de l'Educació Reglada Càrrec o obligació moral que resulta per a algú del possible erro en cosa o assumpte determinat. (RAE)</p>	<p>Reduir desigualtats socials. Engloba les opinions i les creences que pot tenir l'entrevistada envers quina és la importància de l'educació com a objecte des d'on enfrontar les desigualtats socials, les diferències de la societat i treballar per a afavorir-ne la igualtat.</p>
<p>Paper dels centres educatius</p>	<p>Tasca educativa. Quin és el paper dels centres educatius com a institucions que imparteixen l'educació als infants i joves de la nostra societat. Quines consideren que son la tasca que deuen dur a terme.</p> <p>Funció social. Emmarca com aquestes institucions educatives es troben dins la societat, com a institució, com fan front les qüestions socials on què es troben i com s'impliquen o com haurien d'implicar-se aquestes en les situacions socials.</p>

Dimensió	Categories
<p>Paper de l'Educació Social</p> <p>Acció que pertany a l'educador especialitzat en els àmbits de l'educació no formal, l'educació d'adults i la inserció social de col·lectius marginats o amb necessitats que requereixen una atenció especial (GEC)</p>	<p>Coneixement. Quin és el grau de coneixement de l'entrevistada sobre aquesta professió, què és el que es coneix i quina és la definició que construeix l'entrevistada.</p> <p>Funcions de l'educador social. Definició d'aquestes, ja siguin conegudes o aquelles que creu la participant.</p> <p>Xarxa professional. Coneixença dels professionals amb qui ha de treballar l'educador/a social dins els centres educatius, la importància de la xarxa, del treball interdisciplinari, els rols i el treball en equip.</p> <p>Beneficis per a l'alumnat. La importància per a l'alumnat de la presència de la figura de l'educador/a social, en què s'enriqueixen els infants i joves a l'hora de comptar amb aquests/es professionals.</p> <p>Col·laboració amb la comunitat. Quin és el paper de l'entorn, quines relacions es creen i quin vincle té l'escola amb la comunitat.</p>
<p>Comunitat autònoma</p> <p>Ens territorial, dotat d'autonomia política, en què s'organitzen les regions i nacions de l'Estat espanyol per a l'exercici del dret d'autogovern</p>	<p>Realitat dels centres educatius. Aproximació de la situació actual en la ciutat de residència de la entrevistada, especialment en el sistema educatiu i les realitats de les escoles i instituts de la seva vora.</p> <p>Regulació legislativa. Coneixement del marc legislatiu de la seva ciutat de residència, quins son els paràmetres que cobreixen l'educació en aquesta comunitat i des d'on es creen les funcions dels centres educatius.</p> <p>Opinió de la Societat. Des dels carrers, què s'opina en relació a l'educació, el funcionament dels centres educatius i la figura de l'educació social, hi ha coneixement, quin és.</p>

ANNEX 2: MOSTRA DEL CONSENTIMENT INFORMAT

CONSENTIMENT INFORMAT PER ENREGISTRAMENT DE VEU

Benvolgut / Benvolguda,

En primer lloc li agraeixo la participació en la recerca. Com ja ha estat informat/da prèviament sóc Maria Magdalena, estudiant d'Educació Social de la Universitat de Barcelona. En aquest moment estic desenvolupant el treball de final de grau sota el títol “Un nou altaveu de l'Educació Social. Enfocat a l'àmbit de l'educació formal”. El projecte s'enmarca dins de la formació de Grau d'Educació Social de la Facultat d'Educació de la Universitat de Barcelona i està tutoritzat per la professora Ana Novella. L'objectiu de la investigació és definir el paper de l'educador social als centres educatius en els sistemes educatius gallec i català, quina és la seva funció ara i quines haurien de ser segons la perspectiva de professionals socioeducatius, especialment d'educadors i educadores socials, del territori.

He seleccionat el seu perfil per a aprofundir més en la seva experiència personal amb la realització d'una entrevista en profunditat. Per la present, sol·licitem el seu consentiment per enregistrar amb una gravadora de so l'entrevista, per tant de poder realitzar l'anàlisi qualitativa posteriorment.

Em comprometo a respectar la legislació vigent en matèria de protecció de dades de caràcter personal (Ley Orgánica 3/2018 de 5 de diciembre) i manté especialment el compromís de confidencialitat sobre la informació aportada, assegurant que l'ús estarà únicament vinculat al marc dels objectius de la investigació.

Nom..... Cognoms.....

He sigut informat/da sobre els objectius de la recerca i autoritzo a la Maria Magdalena per a que gravi l'entrevista en profunditat, i autoritzo a que les dades que es recolliran siguin utilitzats per la Maria Magdalena Segura amb finalitats estrictament acadèmics,

científics i/o divulgatius, complint amb les condicions ètiques establertes en la Ley Orgánica de Protección de Datos, LOPD (Ley Orgánica 3/2018 de 5 de diciembre).

a ..... el ..... de / d' ..... de 2022

Signatura:

ANNEX 3: GUIÓ ENTREVISTA AMB LA COORDINADORA D'ESCOLA DA VIDA A IGAXES

Mi nombre es María Magdalena y soy estudiante de educación social. Estoy realizando mi trabajo de fin de grado sobre el educador social en el sistema educativo en Galicia y Cataluña, en este caso nos centraremos en la realidad de aquí, la comunidad gallega.

Hoy estoy con la coordinadora del programa de Escola da Vida en IGAXES. Antes de empezar, necesito confirmar tu permiso para registrar la conversación.

Experiencia personal

1. ¿Puedes contarme un poco tu trayectoria profesional, estudios y experiencia laboral?

En función de la respuesta:

- a. Hoy en día, eres coordinadora de Escola da Vida, pero anteriormente, ¿tienes experiencia previa en centros educativos?

En cas que en tingui,

- b. ¿Qué destacarías de tu experiencia y cómo te ha ayudado a formarte como profesional?

2. ¿Cómo llegaste a Igaxes?

Escola da Vida en Igaxes

1. ¿Qué es Igaxes?
2. ¿Qué es Escola da Vida, por qué nace y cómo lo hace?
3. ¿Cuál es la necesidad principal a la que dais cobertura con vuestra tarea socioeducativa?
4. ¿Por qué crees que es necesaria vuestra presencia en el territorio? (enlazar su presencia con una falta de cobertura política)

Función social de los centros educativos

5. ¿Crees que la educación formal tiene la responsabilidad de contribuir a reducir las desigualdades sociales? (obviamente, esperem que sí)
  - a. ¿Hoy en día se responsabiliza?
6. ¿Cuál crees que es la posición de la sociedad gallega respecto al papel que tiene la educación como herramienta de generador de desigualdades sociales entre su alumnado?

Educador/a social en la escuela

7. ¿Cuál es tu opinión acerca de la figura del educador/a social? ¿Y esta figura en el ámbito educativo?
8. ¿Existe la presencia de educadoras sociales en las aulas de educación formal? ¿Y de algún otro profesional del ámbito socioeducativo?
  - a. En caso de que no haya educadoras sociales, pero sí algún otro profesional, ¿por qué crees que es así?
  - b. En caso de ningún profesional del ámbito socioeducativo, ¿por qué crees que no hay presencia de ellos?
  - c. En caso de que haya educadoras sociales, pero no ningún otro profesional, ¿por qué crees que es así?
9. En caso de que no haya, ¿Cuál crees que sería la acogida del educador social en los centros educativos de Galicia por parte del resto de profesionales educativos?
10. ¿Cuál es (o crees que es) la posición política que toma el gobierno gallego respecto a la presencia de la educación social en los centros educativos?

Funciones del educador/a en la escuela

11. ¿Cuáles consideras que son/deberían ser las funciones del educador/a social en el centro educativo?
12. ¿Con quiénes se debe coordinar?
13. ¿Qué crees que puede/podría aportar esta figura en las escuelas?
14. ¿Cómo ha sido o cómo debería ser el proceso de incorporación a estos centros?

Políticas sociales del territorio

15. ¿Cuáles son las políticas sociales que aplica el gobierno gallego en el ámbito educativo?
16. ¿Cuál es tu opinión acerca de estas? (*Entiendo que las necesidades por las que trabajáis no son cubiertas o solo parcialmente por las políticas actuales.*)
  - a. ¿Qué crees que debería ocurrir para que se aplicaran nuevas políticas? (Si es que se deben aplicar)

ANNEX 4: TRANSCRIPCIÓ DE LA TROBADA LA COORDINADORA D'ESCOLA DA VIDA A IGAXES (ED1)

Entrevista realitzada el dia 28 de febrer del 2023. Concertada prèviament amb enregistrament d'àudio, però denegat en el moment de l'entrevista. A continuació es plasmen les anotacions preses durant la trobada. L'experiència com educadora social de l'entrevistadora ja compta amb vint anys i tretze en l'actual posició.

Educadora social i, actualment, coordinadora d'Escola da Vida a Igaxes. El seu recorregut professional passa per Projecte Home i per l'acollida d'infants i adolescents ucraïnesos a Galícia. L'entitat on hi treballa a dia d'avui pretén reduir el nombre de casos d'infants que es troben en situació d'exclusió social del territori on hi treballen, Galícia.

La tasca d'Escola da Vida és un projecte que forma part de l'organització no governamental Igaxes que treballa amb total independència, però que rep subvencions de diverses fundacions del territori i, en part, subvencions públiques de la Xunta de Galícia. Son 13 els anys que porten funcionant arran de la detecció d'una necessitat, donar cobertura social al col·lectiu més jove, treballant des d'on més temps passen en els seus dies, l'escola.

Els centres educatius gallecs compten amb la figura de l'orientador educatiu, una persona, en alguns casos de major nombre d'alumnat (però en escassos centres) en podem trobar dues, on la seva funció és vetllar per l'orientació a nivell acadèmic de l'alumnat, a més de prevenir el fracàs escolar en els centres. Com es pot imaginar, ella ha parlat de la manca d'orientadors i l'elevat volum de feina que genera en aquesta figura l'atenció de tot el centre ella sola. Son des d'aquestes persones dels centres, a més de la derivació que se'n fa des dels serveis socials els *concellos* des d'on reben a l'alumnat a qui oferir l'atenció que Escola da Vida ofereix.

La seva pràctica és totalment gratuïta, ja que rep les subvencions esmentades anteriorment i com bé descriu ella el col·lectiu a qui donen atenció, majoritàriament, es caracteritza per ser un alumnat amb famílies d'ingressos mínims, de tal manera que s'ofereix el servei gratuït per manca de buscar un servei per les seves bandes.

La tasca educativa que ofereixen es caracteritza, principalment, per una atenció individualitzada amb cada alumne. S'hi realitzen una mitjana de deu sessions tutoritzades per tal de treballar a fons la problemàtica detectada, en molts casos, és comú realitzar a la vegada tutories amb les famílies per separat i, d'altres vegades, conjuntament.

Passades les deu sessions, si es detecta una necessitat de seguir treballant amb l'alumne, passa a posar-hi atenció únicament la psicòloga. En aquests casos, s'ofereix un servei gratuït, que en la majoria dels casos no es poden permetre per l'elevat cost que comporta anar al psicòleg, ells l'ofereixen sense cap cost afegit. També ofereixen per a l'alumnat amb una problemàtica enfocada en l'estudi i el seguiment de la matèria, un reforç escolar gratuït on hi treballen voluntàries.

La psicòloga també és l'encarregada, juntament amb tot l'equip d'Escola da Vida, de redactar els informes del seguiment que han pogut anar fent en les sessions en cas que els serveis socials bàsics els hi demani. Son una entitat que hi incideix molt en conèixer com està l'infant o jove i la seva família, és per aquesta raó, que hi compten molt amb ells i en la feina que duen a terme.

Altres tasques socioeducatives que ofereixen son formacions i orientació al professorat que els hi sol·licita, a més d'intervenció a les aules, mediació en els conflictes dels centres, d'entre altres.

L'educadora està completament d'acord amb la presència d'educadors/es socials a les aules, però no de qualsevol manera. Per ella, el principal és regular la seva presència i oferir oposicions com qualsevol altre treballador públic, on s'hi ofereixin les mateixes condicions i el mateix valor professional. A més, ella també posa l'accent a la necessària documentació que hi recopilen de les realitats que viu l'alumnat a qui atenen. Recol·lectar informes i dades que reflecteixin què succeeix a les aules i el perquè és necessària l'actuació de l'educació social als centres educatius. Ells passen el qüestionari BASC-3 previ a la intervenció i un cop finalitzada, de manera que recopilen les dades amb cada infant o jove a qui donen cobertura.

Com a funcions, per ella, les principals han d'atendre el contacte amb l'alumnat, ser present a les aules intervenint i fent seguiment a les problemàtiques, mancances, necessitats que s'originin entre l'alumnat i l'entorn que els envolta. Tot i que hi sigui

d'acord, considera que és una realitat llunyana, de la qual no hem de desistir, però sí mantenir i reivindicar, a més considera que és des dels mateixos centres educatius qui haurien de reivindicar perquè son els que ho pateixen per la falta de personal i formació. Habitualment, es donen casos de professors i professores que duen a terme tasques que no els toca, però fan per la realitat de l'alumnat que tenen, a més de les hores que no tenen, per tant no arriben a poder donar cobertura a aquells aspectes socials no coberts i que necessiten cobrir els adolescents.

Un factor que impossibilita aquesta realitat és la manca de preocupació de la societat i, per això, de la política. La gent encara no coneix la nostra professió, no sap què fem i ens afegeixen al sac de l'assistent social o el treballador social. Considera que és necessària la consciència de les problemàtiques, també i sobretot, a nivell familiar, on hi ha qüestions que no s'arreglen a casa, que hem de visibilitzar les situacions que es donen i les quals no podem tolerar.

ANNEX 5: GUIÓ ENTREVISTA D'EDUCADORA I INTEGRADORA SOCIAL

El meu nom és Maria Magdalena Segura sóc estudiant d'educació social. Estic realitzant el meu treball de fi de grau sobre l'educador social al sistema educatiu a Galícia i Catalunya, en aquest cas ens centrarem en la realitat catalana.

Avui estic amb una educadora social que es troba en un centre XXXXX. Abans de començar, necessito confirmar el vostre permís per registrar la conversa.

Experiència professional prèvia

3. Quina és la teva trajectòria professional, estudis i experiència laboral?
4. Què destacaries de la teva experiència laboral?
5. Com vas decidir treballar en un centre educatiu?

Contextualització del centre educatiu

6. Quan et vas incorporar com a educador/a social a treballar en els centres educatius? És la teva primera experiència en un?
7. A quin centre educatiu treballes?
8. Quina és l'etapa escolar en la que et trobes? (Primària / Secundària / Institut-Escola)
9. El centre disposa de TIS? Disposava amb anterioritat a la teva incorporació? Enguany s'han incorporat altres professionals del camp social? En cas afirmatiu, indica'n quins (TIS o ES).

Funcions com a educadora social

10. Quines son les teves principals funcions a l'escola/institut en la qual et trobes?
11. Quines creus que haurien de ser? En cas que en volguessis afegir alguna tasca o en volguessis treure'n.
12. Per què creus que és necessària la presència dels professionals de l'educació social en els centres educatius?

13. Consideres valorada la teva tasca socioeducativa per part del centre i els professionals amb els quals treballes?

Respecte a l'alumnat i les famílies

14. Quins creus que son els beneficis per a l'alumnat de la teva tasca socioeducativa en les aules?
15. Quina és la resposta que t'has emportat de l'alumnat amb el qual has treballat?
16. Quina és la resposta que t'has emportat de les famílies amb el qual has treballat? Quin és la rebuda que tenen aquestes del teu servei?

Respecte als professionals

17. Coneixes com feien front, anteriorment a l'arribada de la figura de l'educador social o d'altres professionals del camp social, a les circumstàncies socials que es sorgien?
18. Amb quins professionals del centre hi treballes?
19. Quina va ser la rebuda que vas rebre i com és ara la relació amb aquestes professionals?

Respecte a la comunitat

20. Des del centre s'apropa aquest a la comunitat i a l'entorn en què s'hi troba?
21. Com treballes tu amb el centre educatiu i l'entorn en què es troba el centre?

Respecte una legislació que regulés la figura de l'educador/a social en els centres educatius

22. Consideres que hauria d'haver la figura de l'educador/a social en els centres educatius?
- a. En cas que sí, tots o només a certs centres educatius de màxima complexitat?
23. En cas que sí, quina creus que hauria de ser la millor manera per implementar-ho?

ANNEX 6: TRANSCRIPCIÓ ENTREVISTA EDUCADORA SOCIAL (ED2)

Entrevista realitzada el dia 28 de març del 2023 va amb una durada de 1 hora i 8 minuts. Realitzada a través d'una plataforma digital amb videoconferència, degut a la meua estança a Santiago de Compostela. Enregistrada per veu amb el consentiment signat. S'hi adjunta la transcripció de tota l'entrevista.

El meu nom és Maria Magdalena Segura sóc estudiant d'educació social. Estic realitzant el meu treball de fi de grau sobre l'educador social al sistema educatiu a Galícia i Catalunya, en aquest cas ens centrarem en la realitat catalana.

Avui estic amb una educadora social que es troba en un centre educatiu de Badalona, en el barri de Sant Roc. Abans de començar, necessito confirmar el vostre permís per registrar la conversa.

1. Quina és la teua trajectòria professional, estudis i experiència laboral?

Jo vaig començar fent el Grau Superior d'Integració Social, el cicle formatiu i després del grau ja vaig entrar directament al grau d'Educació Social, per la pública, allà a Mundet, per la Universitat de Barcelona.

Aleshores, jo vaig començar a fer pràctiques a un centre d'acollida per menors que és el primer lloc on van a parar els menors quan es fa la retirada a la família i, aleshores, allà fent pràctiques ja em van contractar abans d'acabar la carrera, llavors ja em vaig quedar allà treballant quan vaig acabar la carrera i vaig passar de centres d'acollida i CRAES a treballar a una UEC (Unitats d'Escolarització Compartida) i, després de la UEC, ja em van trucar per estar a llistes del Departament per entrar a treballar. Jo quan vaig acabar el grau superior d'Integració Social just les llistes per entrar a treballar com a integradora social estaven obertes i les professores del cicle ens van avisar i ens vam apuntar, però clar, ja et dic, quan a mi em van trucar jo portava quatre anys apuntada que ni me'n recordava i com estava treballant a una UEC i tenia molt de contacte amb el Departament d'Ensenyament, per el tema d'itineraris orientatius i demés, em van trucar per entrar com a integradora social. Jo em pensava que seria algo de la UEC a modo algo laboral, i no, era per donar-me plaça.

Estàs treballant ara com a integradora?

No, llavors vaig començar com a integradora i vaig estar fent substitucions a instituts, als centres de secundària i va haver-hi un any que van fer un concurs públic al Departament d'Ensenyament que era per tots aquells integradors que poguessin tenir plaça vacant, s'obrien noves places vacants, aleshores, jo em vaig presentar i em van donar una escola de primària aquí a Sant Roc (Badalona). Aleshores, vaig estar, mira ara en total porto sis anys, doncs tres anys com a integradora social i quan van ampliar aquestes places com a educadors socials, bueno ampliar, quan les van afegir perquè no existia la figura, llavors a mi des del departament em van dir, mira com sabem que tens el grau d'Educació Social, si t'interessa passar de contracte. Aleshores aquí jo me la vaig jugar perquè com a integradora social tenia plaça vacant i el contracte que m'oferien d'educadora era un any només. Però Bueno ja per dignitat professional vaig dir mira soc graduada en educació social, estic fent les tasques d'educadora social i em tenen aquí contractada com a tècnica, vaig dir aun que sea un año de contrato, però yo estoy en el Departamento com a educadora.

Portes més d'un any ja?

Ara és el tercer any com a educadora, o sigui em va sortir bé la jugada.

I el contracte que tens ara és també d'un sol any o de més?

Bueno, el primer any era d'un sol any i, aleshores, que va ser pel tema del Covid-19. Aleshores, ens van fer la pròrroga d'un any i aquest tercer any ens han canviat de programa i com és un nou programa en teoria és per tres anys, però en qüestió del Departament nunca sabràs la veritat absoluta, perquè encara que tinguis, ara el meu contracte és fins a l'agost del 2025, pot ser que l'any que ve per cambios políticos ens diguin pues mira esta partida presupostaria preferim utilitzar-la a un altre programa, saps?

Quants anys fa que treballes d'educadora social?

Amb el tema dels estudis, després de la ESO vaig fer el Batxillerat, després el grau superior, sí que va haver-hi un any entre mig que no vaig fer res, si comptes més o menys, has de comptar un any més des d'on em pertocaria, des que vaig acabar la carrera.

2. Què destacaries de la teva experiència laboral?

L'experiència és un grau, és a dir no, si jo miro a la meva jo que va començar a treballar com a educadora social a la meva jo d'ara, clar ha canviat molt perquè al final l'experiència et dóna més confiança, et dóna més seguretat. Després al final, sí que és cert que sempre he treballat amb el mateix col·lectiu, que és infància i adolescència en risc d'exclusió social, canvia molt l'àmbit on estiguis perquè no és el mateix estar en centres d'acollida i CRAES que estar al final, joestic en el món social, però dins del món educatiu una mica. Llavors és diferent, però Bueno al final sí que és cert que hi ha molts aspectes que sempre son comuns, no? Les habilitats que has de tenir com a educadora, al final el vincle que has de fer amb les famílies, fins i tot un centre d'acollida on els menors estan retirats de la família, tu tens aquest contacte amb la família, en el moment que es fan visites supervisades tens contacte amb la família.

3. Com vas decidir treballar en un centre educatiu?

Clar, en realitat tu quan ets educadora social, primer que a la uni poca cosa t'ensenyen a nivell pràctic, però Bueno no, jo al final des de molt ben petita tenia clar que volia dedicar-me a això, a estar amb la gent, amb gent que no té les mateixes oportunitats que hagi pogut tenir jo, per exemple. Aleshores, no t'imagines acabar en el món educatiu perquè al final, en el moment en què jo vaig estudiar no es parlava de la figura de l'educador en el món educatiu, i si es parlava era més en tota la formació no reglada, des de centres oberts. Una UEC, per exemple, és una mica mig mig, no? Educació reglada i no reglada perquè al final estàs amb xavals fent classe, però fora del sistema educatiu perquè precisament son alumnes que han estat expulsats i bueno, com des de la UEC se li dóna una altra oportunitat. Però sí que és cert que no m'ho esperava i tampoc ho buscava, la veritat. Sí que és cert que tot el tema educatiu m'havia agradat molt, no com per ser mestre, però que la meva professió com educadora pogués estar dins el món formal, de l'educació formal. Quan em van trucar sí que va ser bastant sorpresa perquè, a més, portava molt poc temps jo treballant a la UEC i quan em van trucar va ser com de sopetón, que no tenia per res present que m'havia apuntat a les llistes, no havia treballat mai, els canvis i les coses noves que sempre fan com una mica de por i estava allà, però molt molt bé la veritat. Molt contenta i em quedaria així sempre, de moment.

4. A quin centre educatiu treballes?

El centre està ubicat a Sant Roc, és un barri de Badalona, com el de la mina de Sant Adrià, doncs similar.

5. Quina és l'etapa escolar en la que et trobes? (Primària / Secundària / Institut-Escola)

Primària

6. Quins son els professionals amb els quals treballes?

Mira de manera interna a l'escola ens coordinem i treballem de manera conjunta amb el que seria tot l'equip de docents, també amb l'equip directiu, de manera interna també ens coordinem per exemple amb la vetlladora, ens coordinem amb les mestres d'educació espacial perquè entre educació especial i l'equip social formem el que seria l'equip d'atenció a la diversitat, de manera interna també ens coordinem amb la psicopedagoga de l'EAS que ve un dia a la setmana, sí que és veritat que és un professional extern, però que treballa dins de l'escola un dia a la setmana. Jo que sé, per exemple, també ens coordinem amb el mestre d'audició i llenguatge i docents estan els que formen la tutoria, que son tutores o tutors i els que son especialistes també. I de manera externa ens reunim o ens coordinem o treballem de manera conjunta i en xarxa amb serveis socials que això és gairebé a diari, amb les educadores del centre obert dels alumnes que son de l'escola i van al centre obert a les tardes o del centre obert que tenim aquí que ho gestiona una empresa externa, també educadors socials, psicòlegs, psiquiatres del CSMIJ (Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil), treballador social del CDIAP (Centres de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç), un montón, el tècnic d'educació de l'ajuntament per temes d'absentisme, i al final amb tot aquell professional que estigui en un servei que estigui derivat l'alumne/a o la família, per exemple, ens coordinem molt amb pediatria social de Can Ruti quan derivem casos que son *heavies* i extrems, ens posem en contacte i aleshores hi ha una coordinació, ja sigui des de la pediatria social fins a la psicòloga, fins a la psiquiatra o jo que sé, mames que estan derivades a serveis de violència de gènere doncs també.

La xarxa és molt àmplia.

Sí, sí, per exemple, en el moment en què es fa una denúncia per alguna cosa i tu acompanyes a la família, doncs et coordines tu també amb Mossos d'Esquadra, per exemple. Que son moments puntuals perquè un cop tu fas la denúncia és el moment en què et coordines i treballes de manera conjunta, però després ja s'activen altres serveis que aquí Mossos d'Esquadra no. I segur que me'n deixo eh.

Ets l'única educadora en el centre? O n'hi ha de més?

Com a educadora social sí, després està la meva companya com a integradora social. Quan jo vaig passar a ser educadora, aquesta plaça vacant no la van eliminar, per sort, i aleshores, van nomenar una integradora social que ocupava el meu lloc.

Com gestioneu el volum de feina?

Ens supera, sí, tal qual. Vull dir, al final, i sobre tot amb la Jose, per exemple, que és la integradora social, portem tres cursos treballant, de manera conjunta i les dues formem aquest equip social perquè al final més o menys fem una mica el mateix. Sí que és veritat que depenent dels casos que es portin o amb qui t'hagis de coordinar i demés hi ha una part de responsabilitat que recau més en l'educadora social, però al final més o menys. Clar aquí el problema és que des del departament no hi ha unes funcions definides, les dels integradors socials sí perquè ja fa molts anys que hi treballen, però les dels educadors no, llavors què passa? Que son dues figures professionals molt semblants que a més, a més, en els inicis de la figura de l'educador, clar perquè jo quan vaig arribar en aquesta escola mai havien tingut cap figura social, quan vaig entrar com a integradora, fa sis anys. Aquí hi ha una part molt bona que és: *com no sabem quines son les teves funcions i tu ja tens experiència via libre, vull dir, tu sabràs molt millor quines son les teves funcions i com ens pots ajudar com a centre i com pots donar resposta a certes necessitats que tenim com a centre*; però clar, després hi ha una altra part que no és tan bona que és que, per una part com a integradora en el seu moment o ara com a educadora et veus en moltes situacions que estàs tirant tu sola del carro perquè aquesta mirada tan global i una mirada reparadora i que quan hi ha conflictes canvies molt la mirada, no és un càstig, és una conseqüència, aquesta conseqüència no sempre ha de comportar alguna cosa negativa, sinó que ha de ser algo restaurador, no ha de ser un te dejo sin algo, sinó bueno anem a restaurar perquè al final segons el meu parer doncs el nen pot fer aquest canvi de conducta

o pot entendre que allò que ha passat no està bé si li fas entendre el perquè i d'aquesta manera ajudar-lo perquè no torni a passar, perquè es no torni a trobar en aquesta situació, llavors a vegades et trobes com molt sola tirant des d'aquesta perspectiva, des d'aquesta mirada.

I tu, com ho portes? Tu que portes tants anys ja en institut i escola.

És el que et dic, l'experiència és un grau. A l'inici quan estava sola que no hi havia una altra companya encara em sentia més sola, ara em segueixo sentint sola, però almenys sé que hi ha algú que sé que pensa una mica igual i que pot arribar a entendre'm, o que ella es pugui trobar en les mateixes situacions i, a vegades, poder dir, vale no soy yo que se me va la olla, sino que realmente aquesta manera de veure i de sentir és igual de vàlida al final. També al final, siguem dos, ara que som dos o si fóssim quatre, jo crec que aquí hi ha un punt de canvi de mirada global, perquè al final, és complicat perquè, primer que no arribem a tot perquè nosaltres som una escola de dues línies i al final som dues i casos socials vull dir, només dir-te que els dos-cents o tres-cents i pico alumnes que es queden tenen beca menjador, això vol dir que la situació socioeconòmica de la família, que això aboca en una autoestima baixa, aspectes emocionals que s'han de treballar, al final estem soles i no arribem. A part, sempre ho diem amb la meva compi, nuestra faena es en plan pica piedra perquè és picar pedra, picar pedra, picar pedra i el que dius un any doncs bueno t'escolten, però no t'acompanyen a fer allò possible, fer aquell canvi possible i, a lo millor, trobes que aquell canvi és al cap de dos anys o al cap de tres i dius: vale, guai perquè ho hem aconseguit, ens han escoltat, ens han acompanyat, però clar, aquest esgotament de dir no puc fer-ho perquè clar, sola no puc. Però ja et dic, l'experiència és un grau, jo al principi, doncs clar la frustració me l'havia de treballar molt i ara hi ha moltes vegades que bueno, sé que a la llarga s'acabarà veient, s'acabarà entenent i, per tant, s'acabarà actuant, doncs bueno, ja llegirà. L'experiència també t'ajuda a, jo ara arriba un moment en què jo a les quatre i mitja quan tanco la porta de l'escola soc jo com a persona i no com a educadora social, llavors intentes que tot lo de dins de l'escola i tot el que ha passat durant el dia no endur-t'ho a la teva vida personal, que ho hauràs sentit mil vegades que no existe la varita màgica, però bueno al final la realitat és aquesta també una mica.

7. Quines son les teves principals funcions a l'institut en la qual treballes?

Mira, acabariem abans, si la pregunta fos què no faig. Mira, perquè s'entengui una mica i resumir-ho una mica bastant, treballem com amb quatre blocs, com si diguéssim: un és l'atenció a l'alumnat, l'altre és l'atenció a les famílies i l'altre seria tot el tema de les coordinacions internes i externes per treballar amb la comunitat. Així molt a *grandes rasgos*, llavors dins de cada bloc surten, tu imagina't com si fossin quatre copes d'arbre i, de cadascuna d'elles surten varies branques que a aquestes branques serien les funcions i d'aquestes funcions, surten els fruits que son les accions que tu duus a terme, no? Per exemple, treball amb les famílies, aquesta seria la copa de l'arbre, aleshores les branques principals serien tallers i xerrades per famílies i, d'aquestes tallers i xerrades amb famílies, podrien sortir els fruits que serien atencions individualitzades, per fer un acompanyament emocional a aquestes famílies quan ho demanen o ho necessiten i, jo que sé, amb les famílies, doncs això, els tallers que fem sobre tot durant tot el curs son tallers sobre habilitats parentals positives, es tracten temes de criança, i de més. Amb les famílies també les acompanyes amb tot el tema de fer tràmits per internet, ajudar-los a demanar cita prèvia perquè han de tramitar papers i mil històries. Amb famílies, doncs això, una mica, també em reuneixo amb les famílies quan s'han de derivar els infants a serveis externs, per exemple.

Després, de coordinacions internes i externes, doncs per exemple, les internes solen ser amb docents que demanen ajuda perquè tenen un nen conductual a l'aula i no saben com fer-s'ho o perquè volen que estiguis amb ells a l'aula per poder dinamitzar una mica el que seria l'àmbit d'aula, els assessores amb recursos i maneres de treballar i de més, o el poder-los dotar d'eines doncs, en un cas d'abús sexual infantil jo com a tutor d'aquest alumne com puc tractar el tema, si em pregunta, com ho puc gestionar.

Amb l'alumnat el suport a l'aula, també fas atencions individualitzades en petit grup, quan t'ho demana el propi alumne o quan t'ho demana la tutora o el tutor, els derives en els centres externs o a teràpies que fem aquí a l'escola de manera interna amb professionals externs. Tot el tema de l'oci i el lleure, de derivar-los en els casals, derivar-los a les extraescolars d'aquí de la zona. Amb l'alumnat si cal algun acompanyament fora del centre, ja sigui per una teràpia, sigui per anar al metge, sigui per anar d'excursió, per exemple. També amb l'alumnat també el que fem és tot el tema del control d'absentisme, això és alumne i família una mica, controlar el tema de l'absentisme que això, l'alumnat seria la copa de l'arbre, la branca seria l'absentisme i les accions doncs des de la manera

setmanal trucar a les famílies, en plan: ei què passa que no ha vingut en tot la setmana o ha faltat tres dies, fins a fer entrevistes amb les famílies, coordinar-nos amb els agents externs com serveis socials, centres oberts per posar-ho tot en marxa, un lío.

I de coordinacions, el que et deia una mica abans, al final per nosaltres és super important el treball en xarxa i el treball en equip i si que és cert que segons el referent social que tinguin i com estigui ell també de col·lapsat de casos doncs pots fer més o menys coordinacions, però sí que és cert que amb el temps es nota molt quan en un cas has treballat en xarxa, és a dir, que tots els agents implicats que treballen amb i per l'alumne i la família i tots tenim la mateixa manera d'actuar, la mateixa manera mirada i les mateixes línies d'actuació, es nota molt en els resultats.

8. Com creus que s'hauria d'implementar oficialment aquesta figura?

Pensa que és una titularitat super nova, fa tres anys que està. Bueno, lo millor és que vingui el Departament i ens preguntis a les persones que hi treballem, perquè al final som les professionals, som les que tenim les capacitats, les habilitats, les que coneixem la professió i al final també les que coneixem les necessitats que poden sorgir en un centre educatiu, o en el context en què es troben aquests centres educatius. Aleshores, el com no és tan fàcil perquè ni jo puc anar a trucar a la porta del Departament, ni ningú del Departament vindrà a la meua escola a preguntar-me, aleshores existeix el Col·legi d'Educadors i Educadores d'aquí de Catalunya que el que han fet és crear un grup de treball que es diu educadors socials i escola i, aleshores, estem uns quants, molt pocs, que ens anem coordinant de manera mensual i a dia d'avui hem fet com un pla de treball amb totes les funcions concretes dels educadors i educadores socials i això és el que estem parlant amb el Departament. És a dir, nosaltres ens trobem com a Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Catalunya un cop al mes, vam fer aquest desglossament de funcions, vam contactar amb tots els 85 educadors que som actualment a Catalunya, doncs també per fer-los partícips al final, vull dir, igual que jo soc educadora social en el meu món laboral, en el meu temps laboral, també fer-los partícips òbviament. Aleshores ara, des del gener que el Departament i el Col·legi d'Educadors i Educadores es reuneixen un cop al mes per això, aquest serà el primer any que en el portal del centre, que és el portal del Departament (és on es penjen tots els documents oficials) i ara, d'aquí un mes em sembla, sinó ja, és la primera vegada que estaran penjades en aquest portal de centre

les funcions definides dels educadors socials. Clar, funcions, que després de cadascuna de les funcions hi ha les mil i una actuacions que al final és el que jo crec que defineix molt la figura de l'educador i que també, una altra cosa a tenir en compte és que no en totes les escoles hi ha les mateixes necessitats, i, per tant, no cal donar la mateixa resposta, vull dir que al final les nostres funcions sempre serà un document molt viu perquè al final l'alumnat que reps i les famílies que reps és un reflex de la societat i la societat no s'estanca, la societat va canviant igual que les modes canvien, les necessitats també, jo ara, per exemple, aquest any tenim casos molt heavys que bueno, ara per mi és quan més s'està notant tot el tema de la pandèmia, en el seu moment ho vam viure molt malament, per tot el tema de les restriccions, l'haver d'estar tancats, però que lo peor estava per arribar, i lo peor estava per arribar, és l'ara i no és el mateix, segurament, un centre de màxima complexitat a Sant Roc, que la majoria de famílies i alumnat son d'ètnia gitana que un d'un barri de Mataró que la majoria d'alumnat i famílies son nouvinguts, saps?

9. Per què creus que és necessària la presència dels professionals de l'educació social en els centres educatius?

Al final, sempre dèiem, els infants i els adolescents son el futur de la nostra societat i tal, no? Bueno, jo crec que al final és super important que hi hagi un educador perquè no deixem de treballar amb persones i que son persones vulnerables perquè la infància i l'adolescència, en si, aquesta etapa vital és una etapa vulnerable i si adjuntes això amb unes famílies desestructurades, ja sigui pel nivell socioeconòmic, ja sigui la cultura que tenen, la religió que tenen o les situacions que tenen, doncs al final és com dues peces d'un puzzle que unides necessiten de tot un acompanyament de la comunitat i, al final, l'escola en el dia a dia d'un infant o adolescent, o fins i tot, inclús d'una família és algo super important, és algo super essencial i que si no hi hagués educador social, que una de les preguntes era, abans de que arribés aquesta figura, l'escola com s'ho feia, totes aquestes necessitats es donaven resposta des del professorat i fins a l'equip directiu, però clar també ens trobem amb uns professors que estan desbordats de feina perquè cada dia els hi pot arribar un alumne nou, que no entén l'idioma, que dins d'un mateix grup hi ha cinc nivells diferents d'aprenentatge, amb ritmes diferents d'aprenentatge, si això que és el que els hi toca als docents ja no arriben, si a sobre els hi sumes que l'alumne no és només alumne, sinó que al final és una persona i a lo millor és una persona que no té les necessitats cobertes, com ho gestionen no, això? Aleshores, és super essencial, o sigui i

es fa evident, que no només hauria d'estar, a més a més, a centres de màxima complexitat, sinó que podrien estar a totes perquè jo, per exemple, visc al centre de Badalona, que no té res a veure i tot i així dins d'aquestes escoles també hi ha la necessitat, vull dir segueixen havent-hi, hi ha igualment pares i mares que estan desbordats i no perquè els hi falti una feina, sinó perquè hi ha necessitats emergents, no, a la societat? I bueno, sí, no, el Departament s'omple la boca amb que van començar sent 75, el següent any érem 85, però si tenim en compte que a Catalunya hi ha més de 3.000 centres públics, és una misèria, vull dir, no hem ni començat, com aquell que diu. Jo estic molt contenta eh, que ara sembla super negatiu tot, però que ja és un pas, no?

Clar, pots estar contenta, però tot i així reivindicar que es necessiten encara més.

Totalment. Sí. De fet, si després de l'entrevista tens algun dubte tema funcions i tot això, en la pàgina oficial del Col·legi d'Educadors i Educadores Social de Catalunya, l'estiu passat, en l'informatiu de l'estiu, de l'agost, que es parlava d'aquest tema, vaig escriure un article, que a més a més, va ser just en l'impàs en què no sabíem si anàvem a continuar, al juny va acabar el curs, no ens vam poder acomiadar de les famílies, els infants, ni dels companys de feina, tant de l'escola com del barri, ja ho veuràs, allà sí que explico una mica un dia a dia meu, però acabo l'article posant a parir el sistema, en plan com pot ser, com pot ser.

10. Consideres valorada la teva tasca socioeducativa per part del centre i els professionals amb els quals treballes?

Des del Departament cada vegada s'està valorant més, que tot i el canvi de programa, hagi sigut directament un programa de tres anys, vull creure-m'ho eh que serà de tres anys, però bueno per escrit i oficialment son tres anys, que des de que vam començar fa tres anys, a dia d'avui, quan vam començar el Departament ni reunir-se, no ens obria les portes ni per reunions, encara que fos una al curs, res, i ara a dia d'avui, des del gener ens estem reunint un cop al mes, ja és un gran què. Sí que és cert que pel que a mi m'arriba i pel que jo veig des del Col·legi d'Educadores i Educadors, ara estan bastant oberts, a conèixer la nostra figura, al final jo crec que no és que no es valori, sinó que no coneixen aquesta figura i com no la coneixen i no saben quines son les funcions tampoc saben a

què estem donant resposta i ja et dic jo que a final de curs ningú del Departament agafarà les nostres memòries i es llegirà o encara que sigui mirarà les taules, encara que sigui lo quantitatiu, ja no et dic lo qualitatiu, lo quantitatiu per veure, doncs jo què sé, si porto seixanta famílies en seguiment d'absentisme, quantes han millorat, saps?

Per part del centre sí, totalment, si. Jo el que trobo a faltar és aquesta mirada global, però aquesta mirada global és general a tot arreu, inclús a la societat no? De que, jo ho entenc també per part d'un docent quant tu vas a la carrera de magisteri doncs et diuen la didàctica del català, la didàctica de les mates, i al final el teu objectiu laboral és transmetre uns coneixements, sigui de la manera que sigui, abans era super autoritari, ara és lliure circulació i de més, però al final l'objectiu del docent és transmetre aquests coneixements i el que a ell li acaba sumant al final del trimestre és veure que aquell que va començar que no sabia llegir doncs almenys que en sàpiga detectar quines son les vocals, llavors jo entenc que a la part dels docents els hi costi veure que l'alumne no és només un calaix que s'obre, se li fiquen els coneixements i es tanca, sinó que és una persona, que té una família, que té un habitatge i que de vegades no està aquesta família, no està aquest habitatge i com això no està no tenen les necessitats bàsiques com el que seria el menjar o la higiene cobertes, no? I aquest treball intern com a profe, de dir ei, que òbviament aquest nen no m'aprendrà a llegir o a sumar perquè és que porta vint-i-quatre hores sense menjar, clar jo com a educadora social sempre em pesa més aquesta part no? O la part emocional, aquest nen fa dos anys que se li ha mort la mare i ningú ha treballat el dol, o aquest nen ha patit un abús sexual per part d'un veí i ningú li ha preguntat, o ningú l'està tractant com a persona que porta això a la seva motxilla, saps el que et vull dir? Costa molt i a mi, al final, és el que més m'acaba frustrant, però que tot i així, per sort, m'he trobat en un centre educatiu que tenen molt aquesta mirada, encara que els hi costi perquè els hi costa, però és que és normal, necessiten molt de temps que hi hagi algú que els hi digui ei, en recorda't que no és alumne només, és persona i la sort que jo m'he trobat és que treballa amb gent que es deixa molt ajudar i que, tot i que els hi costi perquè no és la seva funció, bueno t'escolten i acaben veient-ho de manera holística i sistèmica. Jo a dia d'avui, també perquè porto ja molt de temps que vaig fer d'integradora i ara d'educadora, però m'hi diuen, d'allò que et trobes malament, d'un catarro que flipes, és com bua si-us-plau no et posis malalta. Que ningú és imprescindible i al final tot acaba sortint hi hagi una o no hi hagi aquella persona, però bueno que al final després de tant de temps, sí que és cert que hi ha coses, que a més a més, per la mirada que tu tens doncs ho han delegat

molt a tu i que ara pues bueno, entre la falta de temps, per espai físic, d'horaris i de més, no arribarien, al final hem de ser realistes, igual que jo estaré en un aula per treballar el saber ser i estar, però no em diguis que els hi ensenyi mates perquè no t'ho faré, i al final hem de ser realistes i honestos amb nosaltres mateixos i humils també amb un mateix i amb l'altre de dir tu tens aquests habilitats, tu tens aquestes capacitats, tu tens aquests coneixements i jo tinc aquests, no és que tu tinguis aquests i jo els altres, que sí, però bueno unifiquem-los. A aquell docent li interessa que a aquest nen estigui treballat emocionalment o estigui treballat per saber ser i estar perquè si no sap ser i estar dins l'aula no aconseguirà aprendre les mates per exemple. Per això, és tant important el treball en equip.

11. Quins creus que son els beneficis per a l'alumnat de la teva tasca socioeducativa en les aules?

Aquí hi ha una part que jo ho tinc molt fàcil perquè al no ser profe és com la profe que me da eso que jo necessito, llavors és la profe guai. Però sí que és cert que partint d'aquesta part, t'emportes el pitjor, quan un nen està nerviós, quan un nen té un brot psicòtic, quan un nen necessita una contenció aquest nen no respondrà igual de bé amb l'educador que amb el docent, com si diguéssim. Al final, els docents aquí, ja et dic, com cada vegada tenen més aquesta mirada, sí que son molt respectuosos i molt de preguntar i molt de cuidar perquè en aquestes escoles inclús un profe et dirà faig de tot menys de profe perquè faig de mama, faig de papa, faig de tal i de qual, però jo crec que també els nens això ho acaben notant perquè al final també el docent l'espai que té per poder-li preguntar què tal a un alumne o fer una atenció individualitzada està molt limitat, llavors l'alumnat sempre acaba demanant de necessito anar a parlar amb l'educadora, no em serveix el tutor o no em serveix la tutora, saps el que et vull dir? Que això també va acompanyat de marcar uns límits molt bèsties perquè sinó, per exemple, nosaltres ens trobem amb casos d'alumnat conductual que se'ls hi ha donat molt aquest afecte per part del docent eh, per exemple, però no hi ha hagut de manera equilibrada i de manera paral·lela uns límits, i al final aquests nens el que necessiten, el seu acompanyament es basa en una escolta i en una estima i en un afecte, però també en uns límits perquè son els que busquen que no tenen a casa, ni en les famílies i aquests límits és el que els fa estar estables. Aleshores, si això no va de la mà, tampoco me sirve que tengas mucho afecto y no me pongas límites porque entonces tampoco me vas a servir i a vegades aquí passa,

que et trobes amb docents que com saben les casuístiques personals de cadascú, sumen massa el que és l'afecte i demés i hi ha un descontrol brutal perquè no son capaços de posar límits. Jo sempre ho dic, jo crec que a mi els nens m'estimen i necessiten de la meua presència perquè tinc les dues coses, hi ha un equilibri entre: entenc que ara estiguis nerviós i no puguis estar a l'aula i sortim de l'aula, anem al pati a córrer, li donem al sac, anem a parlar, anem a treballar amb el que sigui, però que no em prenguin el pèl, és a dir, què puc anar al lavabo, doncs no, saps que hi ha dos moments per anar i aquests moments per molt nerviós que estiguis tu els has de respectar igual que l'altre. Perquè al final, que tinguis unes necessitats no cobertes no vol dir que no hakis de tenir uns límits o no vol dir que no et pugui cridar l'atenció.

12. Quina és la resposta que t'has emportat de les famílies amb les qual has treballat? Quin és la rebuda que tenen aquestes del teu servei?

Bueno aquí, justament eh a Sant Roc, jo altres escoles no ho sé perquè jo normalment m'he mogut molt per aquest barri, quan estava a instis també. Aquí ens juga en contra moltes coses. Una és que la majoria de famílies son d'ètnia gitana i que tu como eres paia y no eres gitana ya no confio en ti, además eres chica que dins l'ètnia gitana la dona no ha estat en igualtat, en los paños muchas veces tampoco està en igualdad eh, i que al final per mi els gitanos son com a Catalunya o Espanya fa vuitanta anys enrere, és el mateix, i en molts aspectes doncs menys treballats o menys desenvolupats i, aleshores, clar aquí quan tu comences i ets nova, has de plorar, has de sangrar, saps para que cojan confianza o has de passar per moments molt durs de rebre amenaces, rebre crits, intimidacions, por, a vegades inclús, moltes faltes de respecte, i bueno és com que has de passar per aquí perquè al final t'acabin agafant confiança i això passa per un procés de no puc fer-me petita perquè si em faig petita ell o ella encara es farà més gran i, aleshores, mai podré arribar a treballar amb aquesta persona que per mi la clau de l'educadora social també és, treballis amb qui treballis, no intentis canviar-lo, sinó acompanya'l en la seva casuística. Jo al final, amb l'ètnia gitana no puc canviar moltes coses perquè és algo cultural, és algo que tenen arrelat de fa molt de temps, moltes generacions i no puc pretendre canviar-ho, al final és, dins de les teves circumstàncies com puc fer per acompanyar-te a que el menor o que tu com a persona adulta no ho pateixis. Perquè al final, siguem de la condició que siguem, vivim en una societat i tots hem de passar pel cercle del sistema, m'entens? I a mi moltes famílies, clar, això també és amb experiència, m'ho han dit que al final aquí hi

ha moltes famílies que no poden veure a l'equip directiu perquè tenen un altre tarannà, llavors hi ha moltes coses que venen, sigui des de queixes com de felicitacions que m'ho diuen a mi directament pel vincle que hi ha, que també és super important, aquest vincle de confiança que es crea a partir d'això, m'és igual la condició que sigui no la vull canviar, no és la meva intenció, però sí que t'he d'acompanyar i sí que he de fer veure dins de la teva manera de creure i de fer i de ser i d'estar, bueno t'he de fer saber que en certs moments el teu menor està en risc o tu estàs en risc i que hi ha altres maneres de poder-ho fer, ni millors ni pitjors, però que hi ha altres maneres i jo he de dotar-te d'estratègies perquè tu pugui veure aquestes altres maneres, que les agafis o no, ja és cosa teva, però jo t'ho he d'ensenyar.

I ells entenen la teva feina?

Sí, pensa que moltes famílies son perceptores de la renda garantida, per exemple, això ho gestionar l'educadora social de serveis socials i quan veuen la meva feina i em comencen a conèixer em diuen a tu eres la assistenta del cole. Ja et dic, per mi al final és super important, tu pots treballar moltes coses amb un infant, el saber ser i estar, tot el tema dels valors, l'ètica, però t'acabes adonant, i això també t'ho dona l'experiència, que la base està en la família i no serveix de res i no es treballa amb la família i costa molt eh, és el que et dic, costa molt treballar amb la família, costa molt que t'agafin confiança, però al final, el que et deia el principi, has de picar pedra, picar pedra, picar pedra, jo amb les famílies que millor em porto si m'haguessis vist el primer any, jo amb aquests famílies havia arribat a sortir de l'escola esperant-me i dient-li a alguna companya que no marxés sense mi, de les amenaces que havia rebut o famílies inclús que amb el seu posat o la manera com et parlen, a on et parlen, t'estan intimidant amb tota regla, però son famílies que jo a dia d'avui els hi puc dir amb tota tranquil·litat tot allò que crec que no estan fent bé, amb una família que no tens confiança això no ho pots fer, per això molts dels tutors o l'equip directiu en certs moments i en certes situacions em diuen Glòria si-us-plau vine i tracta tu això amb la família.

Clar, però al final has sigut tu qui t'has emportat tot personalment el que has viscut.

Clar, completament. Mira t'hi poso un exemple que ho veuràs més clar. Jo el primer any que vaig arribar aquí, vaig ajudar a les famílies a tramitar una beca de tots aquells nens que tenien un dictamen d'escolaritat, per algun diagnòstic i demés, existeix una beca que tu la demanes a finals de juny o a principis de setembre que el material escolar els hi és gratuït, llavors aquestes famílies no saben utilitzar un ordinador i, si saben utilitzar un ordinador sabran un mínim, no sabran adjuntar la sol·licitud, documentació, escanejar, tot el que comporta una sol·licitud on-line, total que jo amb una d'aquestes famílies li vaig dir que els hi tramitaria la beca i que em portessin tots els informes que tinguessin, clar no tenen els informes a casa perquè allò és un descontrol, llavors jo me'n vaig a l'expedient del seu fill, agafo tots els informes, els hi adjunto en la sol·licitud i els hi dic: vale, ara amb tots aquests papers els ompliu i els porteu a tal lloc, vale. Doncs aquesta mama, va arribar a casa i li deuria dir a algun familiar, que es deuria enterar més: a ver qué pone aquí; clar, tots aquests informes que jo havia adjuntat eren des de la conducta que havia tingut el nen amenaçant amb unes estisores cap a un profe i tot el seguit d'informes que hi havia any rere any de l'escolarització. Doncs clar, aquesta mare es va presentar a les sis de la tarda, que òbviament jo ja no hi era, a l'escola, plorant com una desesperada "que esa paia me va a quitar a los ninos". Clar, al dia següent, quan jo arribo al cole a les nou, no estava la mare i el pare d'aquest alumne, estava el abuelo, la abuela, que tu saps el tema de jerarquia en famílies gitanes, la matriarca i el patriarca como estén en algun lugar es que la cosa va seria, saps? I era com, no carinyo, és que això és per ajudar-te a que tinguis uns diners i el material escolar li surti gratis, jo no, ni es mi función quitarte a tus ninos, ni es mi intención, todo lo contrario. I ara aquesta família és una de les famílies que des de fa dos anys em ve al taller d'habilitats marentals i parentals positives, és una família que em demana, a mi, no als tutors, que les acompanyi a tramitar tot el tema del lloguer social, que les acompanyi a tramitar l'escolarització de la primària a la secundària, saps? I mira que el nen que aquest any està a sisè que és d'aquesta família, la tutora és una persona que porta treballant aquí catorze anys, li tenen molta confiança, però no van a ella. Vull dir que, no és que sí o sí hagi de passar per amenaces i que estigui justificat perquè al final, una falta de respecte no es justifica, ni es perdona, ni s'ha de permetre, però vull que és el seu tarannà i això jo no ho puc canviar.

13. Tu també col·labores en xerrades que poden fer-se per l'alumnat?

No, jo quan venen a fer xerrades sobre sexualitat, addiccions a les pantalles, addiccions a l'alcohol, al tabac, per treballar tot el tema de la prevenció, normalment sí que puc ser jo o les tutores de cinquè i sisè, per exemple, que son on més xerrades es fan que busquem professionals del tema perquè, per exemple, pugui arribar millor a l'alumnat. Jo el que faig amb l'alumnat sobre tot és treballar tot el tema dels conflictes, però no en plan bombera de hay un conflicto vamos a buscar a la educadora, que también eh. Jo per exemple el que treballo molt a nivell de grup d'aula és la mediació, és a dir, jo per exemple, jo en aquest curs la classe de 4rt B, que portem dos anys amb molta falta de límits, molt mal clima d'aula, doncs un dia a la setmana, ara ho estem fent, com ha millorat molt, cada quinze dies, però cada quinze dies jo entro a l'aula i faig cercles proactius, que és una metodologia de treball per treballar els conflictes i la mediació. Jo que sé, en un 5è B que veiem que hi ha un cas d'assetjament escolar bastant bèstia i demés, sí, puc contactar amb el grup musical de Xiula que sé que tenen un taller de bullying i els contracto perquè vinguin de manera puntual, però abans jo entro dins l'aula i faig dinàmiques de treball en base a desactivar al grup amb el tema de l'estat d'assetjament i de més.

Val, o sigui presència sí que tens, a nivell grupal.

Sí, sí. De la mateixa manera que un profe et demana: doncs a mi m'agradaria que el dimarts de deu a onze l'educadora estigui a la classe, estàs amb tot el grup.

14. Llavors, amb l'entorn, fora del centre, també treballeu com a grup-classe amb la comunitat?

Sí, aquest any per exemple, des de l'equip social el que hem fet amb la comunitat ha sigut que nosaltres aquí al costat tenim un centre de persones amb diversitat funcional i, aleshores, hem fet un taller conjunt perquè el tres de desembre, em sembla que era el dia internacional, sí, el tres de desembre i, aleshores, ells ja van muntar un stand per vendre coses que feien al centre ocupacional, aleshores, nosaltres previ a aquest dia vam anar com a escola i els vam ajudar a fer els llaços taronges pel dia que ells muntaven l'stand per poder-los repartir.

Tenim pendent fer, perquè gràcies a aquesta trobada, alumnat de l'escola i alumnat d'aquest centre ocupacional van crear molt de vincle, s'ho van passar molt bé, llavors van demanar poder fer un partit de futbol, doncs aquestes cosetes.

Després per exemple, el carnestoltes doncs anem pel barri a fer la rua, per exemple infantil surt molt a la ludoteca del barri i van no sé si un cop al mes o cada quinze dies i estan allà, moltes activitats a la biblioteca també, al mercat de Sant Roc.

El que passa que jo com a equip social no ho gestiono.

Clar, és el que t'anava a dir, tu no estàs present a totes les sortides, no?

No, no, no. El tema de ludoteca, biblioteca i de més, és cosa de cicle que la coordina organitza aquestes sortides, jo com a educadora social, entre l'escola i la comunitat, el que faig ha sigut, doncs això, puntualment poder col·laborar de manera conjunta amb una altra entitat o amb un altre col·lectiu, això ho hem activat molt aquest any i, per això, hem fet poca cosa, l'objectiu és fer més activitats. Llavors amb la comunitat el que fem, sobretot, és tot el tema de, arriba l'època de, mira ara arriba setmana santa, doncs busquem a aquests xavals que vulguin fer un casal en el barri, o a l'estiu per exemple.

I després, sobretot, en temes de coordinacions amb els agents. Que això, per a mi és la pitjor part, com a educadora social perquè aquí és quan te n'adones de com està muntat el sistema i dius: bua, quines cagades. Per exemple, aquest any, algo que a mi m'ha marcat molt, un cas d'abús sexual infantil de dos germans que estan aquí en el cole i, aleshores, eren nens que bueno com nosaltres veiem que hi havia alguna cosa que no ens quadrava amb el seu comportament, la seva manera de treballar i de més des de l'any passat, el tema dels abusos es detecta aquest any, però ja des de l'any passat que nosaltres veiem que hi havia algo que no anava bé i, aleshores, ja els vam derivar a fer una teràpia de psicologia aquí a l'escola, amb una terapeuta externa que, bueno, és un programa de l'obra social de la caixa que ho gestiona el casal dels infants i, aleshores, com a escola ens donen deu teràpies de psicologia. Nosaltres vam derivar a aquests dos menors i, aleshores, eres dos menors que estaven fent teràpia des de l'any passat, teràpia psicològica i quan es detecta l'abús sexual, sale a la luz, doncs per temes de protocol els han de veure des del CSMIJ, que és el psicòleg públic, i des de Can Ruti la unitat aquesta especialitzada, que es diuen EFE (Equip Funcional d'Experts). Clar, ens comenten que

perquè no hi hagi tants agents a nivell de psicologia treballant amb els menors que la teràpia d'aquí de l'escola queda aturada per poder fer una valoració intensiva des del CSMIJ per part psicològica i des de Can Ruti per tota la part psiquiàtrica, com si diguéssim. Això va ser a l'octubre-novembre que ens comenten que com a escola hem d'aturar aquesta teràpia i amb tot el sentit, vale doncs de manera puntual es para la teràpia i actuen aquests altres serveis, amb l'objectiu de, al gener, ja s'haurà fet aquesta valoració i depèn dels resultats de la valoració, doncs es continuarà amb la teràpia d'aquí de l'escola perquè, al final, és un dia a la setmana, una hora, cosa que el CSMIJ no té. Doncs arriba el gener, jo amb coordino amb la psicòloga de pre-infància, en plan, Míriam saps alguna cosa del cas, podem reactivar la teràpia, no, no, jo no sé res, em poso en contacte amb el CSMIJ i amb la família també, ningú n'havia estat actuant. Això és un exemple d'entre molts, que al final és, a mi com a educadora social, òbviament m'afecta saber que hi ha uns menors que jo tinc aquí cada dia que han patit una situació tan extrema perquè al final és un trauma, però és que tia al final me n'acabo anant pitjor a casa, de dir, com pot ser que hi hagi un pla de treball, on s'hagi acordat que durant octubre, novembre i desembre actua CSMIJ i actua Can Ruti i que arribi el gener i no s'hagi fet res, ni un acompanyament emocional, ni psicològic a la família, ni un acompanyament als menors, cony que no estem parlant d'un nen que en su casa los pedres se pelean. I casos així, de situacions de dir: coño, que mal funciona el sistema; i per mi és lo pitjor, és el que pitjor porto de tot.

Clar, perquè al final son coses que ja no van per la teva funció, son altres persones, agents o serveis.

Clar, però el que passa és que et fa ràbia i és aquella impotència de dir: ostia, tu estàs portant tot bajo control, tal como toca, al final per protegir als menors o a la família i per una cagada així, de otro professional, al final. Perquè una cosa és que la família ho faci com bonament pugui, però no arribi a poder-li transmetre uns valors en el nen, però és que estem parlant de pediatres socials, estem parlant de psicòlegs que també vetllen per la seguretat i la protecció a la infància, en serio ho feu així? Però bueno, que això ens passa de manera externa o aquí a l'escola per exemple, avui estàvem fent, fa dos anys ens diuen que com escola, ostres, ens hem de plantejar crear l'assemblea de delegades i delegats d'escola, super important, aquesta part de que com a escola volem que els nens participin de les opinions, de les propostes de millora, de manera democràtica, vale perfecte gestionem l'assemblea de delegats, jo com a educadora social tinc les eines per

fer-ho, perfecte. Es crea l'assemblea de delegats, clar, propostes de millora, els nens demanen: que en el pati en comptes de jugar cada dia a futbol, puguem fer circuits i jocs de taula, per exemple. Em sembla genial, vinga patis coeducatius, que no sigui o futbol o bàsquet o estar al sorral, arribes al dia del claustre, per exemple avui, vale compis, doncs de l'assemblea de delegats han demanat poder fer això en el pati, al final en el pati estem totes i tots, com ho volem fer, ens posem d'acord, tot son problemes. Clar, jo avui ha arribat a un punt que he dit, mira la següent votació que podem fer és si volem o no volem tenir assemblea de delegats, ho he dit, perquè quin sentit té que ens omplin la boca dient oh l'escola Josep Boada té l'assemblea de delegats, ja però, anem a parlar de la veritat. Sí, tenim assemblea de delegats, però de quina manera la gestionem, es gestiona realment com s'ha de gestionar? Se li dóna el sentit i el significat que ha de tenir? Perquè clar, en el moment en què jo demano a l'alumne que vull que participi i que opini i que formi part de les propostes de millora i tot son problemes i tu no vols participar, ni vols col·laborar. Son aquestes petites coses que dius tio i a mi em ralla més això i me'n vaig pitjor a casa per aquestes coses, perquè al final penso, cony els nens vale, les famílies vale, perquè tenen el que tenen i arriben a on arriben, però tu ets una professional igual que jo i som adultes.

Al final, el treball en equip també és això, no? El que fan els altres també t'afecta a la teva feina.

Exacte, clar, exacte. A mi, és el que més m'afecta i el que pitjor porto. I ja et dic eh Maria, jo vinc d'un cole que tenen molt aquesta mirada global, aquesta mirada social, nos dejan mucho de libre albedrío, de si tu creus que això ha de millorar, Glòria endavant, o sigui que molt guai eh, però bueno, jo no em vull imaginar que tinc companys i companyes educadores a altres centres que han d'activar un protocol d'infància en risc per maltractament i por lo que pueda llegar a pasar no lo activan. Vull dir que, me puedo dar con un canto en los dientes, però bueno al final, el que tu deies no, no vol dir que no m'hagi de revelar igual, saps?

Clar, és que al final l'alumnat és per qui mires tu. Molt interessant la veritat, no sé si tens alguna cosa en ment que vulguis afegir.

Ja et dic, per exemple el que et dic així que han sigut casos heavys, bueno també el que fa molt l'equip social és tot el tema de l'activació de protocols. Et ve un nen verbalitzant-te que a casa el peguen, llavors doncs bueno venga va activar el protocol, des de sanitat fins a serveis socials, fins a educació. I això, clar tia al final, bueno és un curro molt intens Maria, és un curro molt intens, o sigui surts d'aquí que no tens energies per res, que després ja et dic eh, quan fas aquest canvi de xip i ara ja no soy yo educadora de l'escola, sinó que soc jo persona i tens la parella, tens la família, tens els amics, que al final el teu temps d'oci i lleure el comparteixen amb això, se't envà molt ràpid amb l'experiència eh, però bueno, que és una feina molt intensa.

Clar i a nivell de gestió, pensava, clar si has de contactar amb tal agent i l'altre, no posem tants, si posem que tens deu alumnes i aquesta setmana has de fer alguna cosa amb aquests deu, ja no arribes, i ja si és una escola de dues línies, o sigui, entenc que no hi ha només deu. Escoltant-te, el meu pensament era que potser la meva frustració també seria el no arribo a tot, tu també tens aquest pensament?

Sí, sí. El tens sempre Maria, és aprendre a conviure amb això i treballar-t'ho. Jo sempre ho dic, que al final també algo molt important quan una educadora social estigui en aquest àmbit o no, o sigui educador o no, o sigui la gent que ens dediquem a treballar amb persones en situació de vulnerabilitat, sigui pel motiu que sigui és super important cuidar-nos, en tots els nivells eh, en plan, des de inclús poder fer teràpia tu mateixa fins a trobar els teus moments i els teus espais, no només d'estar amb altres persones encara que siguin tant amics, parella o família, sinó els teus moments com a persona individual de necessitar el teu espai, cuidar el teu espai íntim, trobar també alguna estratègia o alguna manera que a tu et serveixi el rebaixar aquesta ansietat de no arribo, no arribo, no arribo. Després també en el teu dia a dia amb l'experiència acabes aprenent recursos, jo que sé, jo, per exemple, m'ho apunto tot o abans, jo segueixo estant amb registres de paper perquè a mi em va molt bé tenir l'agenda, per mi em va molt bé saber que tinc coses pendents i tenir-les apuntades perquè en el moment en què les apunto no les tinc aquí (s'assenyala el cap).

El que et deia, recursos i estratègies a mi em funcionen, que no vol dir que a tothom li funcionin, però per exemple a mi em va molt bé l'agenda en paper perquè quan a mi em ve alguna cosa que tinc pendent a la ment, me l'apunto, en el moment en què jo me

l'apunto, ja no la tinc en ment, llavors ja no és un pensament recurrent, i a mi això em rebaixa l'ansietat; i en el moment en què l'he fet, poder-la tatxar, també, com vengà va otro escalon menos de ansiedad. En plan check, ya no tengo que pensar más. O això, de tant en tant, per exemple, de reunions que fem de comissió social, ara que està a punt d'acabar el trimestre, doncs em va molt bé mirar totes les actes que hem anat fent durant el trimestre per veure si les actuacions que se'n deriven d'aquella reunió s'han dut a terme o no, les que no, no passa res, les tinc com a pendants i ja arribaran, igual que tens aquest pensament recurrent de no arribo, no arribo, no arribo, treballar el teu interior i la teva ment de bueno, has arribat fins a on has pogut, sempre acabes fent més del que haguessis pogut realment, vull dir que, queda't amb aquesta part.

Res, estratègies així, jo fa quinze anys que faig ioga, que me va molt bé també, és com la meva tarda, el meu moment.

ANNEX 7: TRANSCRIPCIÓ ENTREVISTA INTEGRADORA SOCIAL (INT)

Entrevista realitzada el dia 18 d'abril del 2023 amb una durada de 47 minuts. Realitzada a través d'una plataforma digital amb videoconferència, degut a la meua estança a Santiago de Compostela. Enregistrada per veu amb el consentiment signat. S'hi adjunta la transcripció de tota l'entrevista.

El meu nom és Maria Magdalena Segura sóc estudiant d'educació social. Estic realitzant el meu treball de fi de grau sobre l'educador social al sistema educatiu a Galícia i Catalunya, en aquest cas ens centrarem en la realitat catalana.

Avui estic amb una integradora social que es troba en un centre de l'Hospitalet de Llobregat, en el barri de la Torrassa – La Florida. Abans de començar, necessito confirmar el vostre permís per registrar la conversa.

1. Quina és la teua trajectòria professional, estudis i experiència laboral?

Si no et responc al que em preguntes, diga'm-ho. Jo estic treballant aquí perquè vaig fer primer Integració Social, llavors quan em vaig treure Integració Social vaig apuntar-me, bueno al cap d'uns anys, bueno jo em vaig trobar que a l'any després de fer integració social em vaig ficar a Dret i Relacions Laborals, però en el que és Integració Social, em vaig trobar que m'interessava tenir feines d'això que costava molt tenir una feina amb la qual puguis viure, rollo perquè totes són molt poques hores o tot només a la tarda, aleshores era una mica putada. Per aquest motiu, vaig decidir apuntar-me a la borsa PAS de la Generalitat de Catalunya perquè això és que fas d'Integradora Social a les escoles i et pots ficar un terç, mitja jornada o jornada completa. En el meu cas, va ser un terç perquè amb dinou anys feia altres coses. Llavors, a tot això he anat fent feines d'integradora social que al final he tingut algunes amb millor sou, amb més o menys hores, però aquest any em va tocar de nomenaments de la llista de la borsa i, llavors, vaig entrar a una escola. O sigui estic treballant per l'administració pública perquè és una borsa de la Gene, que es dedica a les escoles de Catalunya. Em van trucar perquè em va tocar als nomenaments de les escoles i vaig començar a una escola que està a l'Hospitalet de Llobregat. Res, m'ho

compagino amb una altra feina, però bueno com en aquest cas t'interessa això, doncs estic aquí.

Aquesta és la situació, jo he fet Integració Social i què passa, que en el meu cas concret vaig arribar a l'escola i vaig veure que és una escola d'alta complexitat, això vol dir, bueno no sé que hi ha molta chicha, que hi ha moltes necessitats especials perquè el barri és un barri marginal que és Torrassa, la Florida, que és un barri amb moltíssima gent, moltíssima gent migrant o amb recursos molt baixos, aleshores, és una escola de màxima complexitat, aleshores, què passa que no acabo d'entendre, o sigui no sé, com es fan el nomenaments que entri un TIS o un educador social o un psicòleg o el que sigui, quan en aquella escola només hi ha la figura d'integrador social, això què vol dir, que soc jo l'equip social de l'escola. Per això, a mi em diu educadora o TIS, em diuen de tot, però perquè jo faig el rol de totes les figures socials del cole perquè soc l'única persona que hi ha, llavors no hi ha diferència entre integrador, educador social perquè estic jo sola, simplement això.

Aleshores el que m'encarrego de fer allà que és lo típic que em pregunta tothom és, com he dit, és un cole d'alta complexitat, aleshores, bueno, sincerament falten molts recursos i mira que és una escola en què hi ha SIEI, estic jo, al final, si t'interessa, fa just tres mesos, va entrar un educador social. No sé com va anar això, però de cop va entrar un educador social. Què passa, que com era jo la que portava des de principi de curs portant el cotarro i tot això, no hi ha diferència, vull dir tant ell com jo ens diuen l'equip social, que abans era jo sola, i tot i que ell sigui educador social i jo integradora social els dos fem el mateix, els dos som TIS i els dos som educadors perquè no hi ha cap mena de diferència entre unes tasques i unes altres, de fet et diria que com jo porto des de principi de curs, és com que jo estic més al càrrec que l'educador, però això jo crec que té a veure amb el caràcter, el rodatge i per tot. Però que en si, no hi ha diferència a la seva posició i la meva, sempre som un pack. Doncs això, falten molts recursos a l'escola, aleshores, lo que fem és, sincerament, faltaria com de educadors o TIS pel volum de feina que hi ha, però bueno, com és una escola d'alta complexitat, cada mes es fa una reunió que es diu la reunió Socioeducativa, ve EAlA, ve Serveis Socials del territori de l'Hospitalet, està la de l'EAP, que és l'encarregada, jo com a integradora social, el meu company educador social, la directora del cole i la directora de l'Espai la Lluna Neta que és un centre obert de l'Hospitalet que molts de la nostra escola van a aquell centre. Doncs aquí, els casos

més bomba, per dir-ho així, perquè realment haurien de sortir tothom, però hem d'agafar amb pinces qui és més heavy, que les situacions son molt, molt crítiques, bueno violència de gènere molt heavy en els domicilis, maltractament físic i psicològic als nens i a les nenes, casos d'abús sexual a menors, que els pares siguin drogodependents i els nens estiguin desatesos, vull dir coses molt heavy. Doncs, en les socioeducatives el que es fan son els casos més bomba i allà és on es decideix, perquè dels casos que parlem ja estem treballant o jo o l'educador que ens dividim els infants i si surt un nou que porta Serveis Socials, doncs ens encarreguem que o ell o jo faci feina amb ell. Aleshores, els infants que més ajuda necessiten tinc jo un horari i l'educador un horari de, bueno jo agafo a aquest infant els dilluns de deu a onze, de tal a tal i de tal a tal i ell igual. Doncs els que és més necessària l'atenció, tenim un horari en què cada setmana els traiem, i els que és necessari però no ens donen les hores per atendre'ls a tots, doncs els agafem cada quinze dies. Aleshores, tenim com uns infants establerts que cada setmana treballem amb ells i elles, més tot el que peta durant la setmana, vull dir estem d'apagafocs i de fet, l'altre dia estàvem amb uns quants profes del cole i ens deien: sou els psicòlegs del cole. Per què? Perquè tinc una nena de sisè que té bulímia i acaba parlant amb mi d'això, llavors realment, acabes tractant tot el que és emocional, conductual, vull dir, tot i, realment, fem la figura d'educadors, de TIS, de psicòlegs, tot el que és social ens encarreguem nosaltres. Llavors això, tenim una sèrie d'infants amb els quals treballes coses diferents, un simplement és suport emocional per la situació que viuen a casa, que alguns és la retirada dels pares i les mares i l'estan treballant a una llar d'infants, altres és que el pare o la mare s'ha intentat suïcidar, aleshores necessites saber què ha passat per dir-ho a Serveis Socials, cada infant és diferent. I de pas, a l'hora del pati si es barallen o el que sigui, ens criden a nosaltres, som els que fem la mediació, que els traiem un a un de la classe, per saber què ha passat, fem que resolguin el conflicte, a vegades, si hi ha excursions o així també anem nosaltres com per donar un cop de mà, bueno som una mica multiusos, però en tot el que és social. Sí que és cert que a vegades ens hem trobat amb professors, amb el bon rollo del món, però no acaben d'entendre la figura i ens confonen amb vetlladors, per exemple, hi ha una nena de la SIEI que té síndrome de down que empre s'escapa, un professor molt maco, amb tota la seva bona intenció, ens va dir si podíem anar a l'última mitja hora perquè fan educació física i ella s'escapa, clar evidentment, se li ha d'explicar que això ho fa la vetlladora que també està allà, que a lo millor no té hores, però clar que nosaltres no som vetlladors per estar amb els infants acompanyant-los en tot moment o

què fan, simplement, tractem els temes socials que estan provocant un malestar o que necessiten ajuda, però no som una persona que hagi d'estar al seu costat, i si ho fem en algun moment, és perquè nosaltres volem de manera voluntària, però que no és una tasca que ens impliqui. Bàsicament això, crec que t'he respost moltes preguntes a la vegada.

Quantes hores fa en total a la setmana?

Això és un cap interessant. Jo estava a jornada completa, això vol dir quaranta hores, però vaig trobar una altra feina que m'interessava molt, aleshores, vaig demanar una reducció de jornada i només em vaig posar un terç que son tretze hores, aleshores, ara mateix que som dues integradores socials i l'educador social. Però no perquè hi hagi dues places d'integradora, sinó perquè l'altra em complementa, com jo vaig demanar un terç, doncs la meva companya fa de mi els matins. Aleshores, si t'interessa saber quina jornada hi ha de TIS i educador social a l'escola, és jornada completa, si t'interessa la meva personalment, nomé faig tot el dilluns i totes les tardes perquè jo em vaig reduir.

2. A quin centre educatiu treballes?

A un centre educatiu de l'Hospitalet de Llobregat, al barri de la Torrassa – la Florida.

3. Quina és l'etapa escolar en la que et trobes? (Primària / Secundària / Institut-Escola)

Primària

4. Bueno, ja has dit que a vegades hi ha una mica de confusió en quines son les vostres funcions, realment a l'escola. Quines creus que haurien de ser? En cas que en volguessis afegir alguna tasca o en volguessis treure'n.

Primer de tot, per exemple, la persona que fa de mi al matí que és una dona, tant ella com jo son més grans que jo, compartim molta cosa i diuen que sí, que els hi agrada molt aquesta escola que menys algun professor o professora que a vegades barreja les tasques, el que és en si Direcció compleix bastant el que son les tasques de TIS i educador social, que ells altres experiències que han tingut a altres escoles, confien totalment i es trobaven fent de monitors de menjador, quan el seu contracte era de integrador o educador social i coses així. Aleshores, sí que en aquesta escola respecten molt això, simplement, si algun

cop falla és perquè no acaben d'entendre quina figura es fa, però bueno, que super bé. T'he de dir, per si t'interessa, que és una figura molt, molt valorada a l'escola, vull dir, tot el professional docent, tant la direcció, com tots els profes i tutors ens agraeixen molt, molt, molt la tasca, ens sol·liciten moltíssim quan fa falta algo, o sigui som una figura que igual que altres escoles, quan fem trobades, seminaris i tal, de dis Hospitalet o així, ens diuen que no, que han de buscar la feina perquè els profes no els tenen en compte la figura, en aquesta escola ens tenen super en compte, ens agraeixen moltíssim, sempre ens diuen que sort que estem perquè sinó seria una bogeria, sinó, aleshores sí que ens tenen molt en compte en això. Simplement, com hi ha tanta demanda de nosaltres perquè ens tenen molt en compte i agraeixen molt el que fem, a vegades es confon. És això, de vegades sí que ens diuen: ei, avui he vist plorant a tal, li he preguntat i estan a punt de desmantellar-la de casa, podries parlar amb ella, treballar amb ella? Vale. Hi ha vegades que és: podeu venir els últims quinze minuts per tal, tal, i això és un no. Aleshores, és el que et deia, es compleix bastant les figures de TIS. Si algú es confon és més en petit comitè, algun professor o un coordinador de cicle.

Aleshores, del que fem, crec que sí que s'ha de fer, doncs tot això, els registres, la coordinació amb serveis socials, via mail, via telèfon i tal i com t'he comentat en aquesta escola que ho fem conjuntament equip social, però jo crec que potser això hauria de ser més una figura d'educador, no de la TIS, només que bueno nosaltres som un pack. Si hi ha mediació, fem mediació, si hi ha un alumne així més conflictiu doncs també, intentar saber què li passa, treure els alumnes quan tenen necessitat perquè el tutor ens ho ha dit o tenen una situació vulnerable i crec que no és tasca nostra, però a vegades ho fem perquè ens surt, perquè ho acabem lligant son classes de repàs, reforç, ensenyar a llegir perquè quan els treus i saps que van justos amb això, realment és com que acabes fent moltes classes de repàs moltes hores. I també crec que no és funció nostra, com t'he dit abans, fer de vetlladors i vetlladores, per això, ets vetllador o vetlladora, no educador ni TIS. I per acabar, per exemple, a la meua escola, com t'he dit és una escola molt peculiar, amb molt volum de feina i arriben tard cada dia com dotze nens mínim de primària. Aleshores, què ha passat? Que Direcció ha decidit que quan s'arribi tard, s'ha d'estar quaranta minuts sentats al menjador amb una nota a l'agenda, ficant: *hola, he llegado tarde*, dirigits a les famílies perquè no ells no, no és la seva culpa, *me ayudas a no llegar tarde, por favor? Sino pierdo una hora de clase*. Què passa, que no poden estar vuit, tres o vint infants al menjador sols, qui s'encarrega? Nosaltres. Aleshores, nosaltres, a primera hora del matí

sempre perdem quasi una hora perquè hem d'ajudar als infants a escriure la nota i ens hem d'esperar perquè no poden estar sols. Què passa? Que com és una escola amb molta llibertat, els dies que veiem que tenim una reunió o que hem de fer una altra cosa, li diem a direcció, mira una cosa, els dels menjador els deixem allà, ens hem d'anar o hi ha vegades que tenim la potestat de dir *sube*. Vull dir que tenim una mica la potestat de fer el que ens dona la gana, però en si, si que se'ns ha encomanat la tasca de la primera hora del matí estar al menjador amb aquests infants que arriben tard i això sí que és el que ens frustra molt perquè perdem una hora de feina.

5. Quins creus que son els beneficis per a l'alumnat de la teva tasca socioeducativa en les aules?

Sobre tot, sobre tot, sobre tot, sentir un espai en què t'entenen, que perquè hi ha molt professional docent que son un deu, que miren amb una pedagogia que flipes, no dic això, però vulguis o no, si ets tutor o tutora tens a vint-i-quatre nens i nenes per davant, i doncs, per molt que un infant plori o et necessiti i intentis buscar el temps crec que no arriben. Aleshores, crec que la nostra figura que, bueno, vulguis o no, ens tenen com a guais, la gent aquesta amb la que surts a vegades i fas dinàmiques de colors o t'abracen, doncs així em tenen a mi. Aleshores, crec que sí que és un benefici per l'alumnat que sempre que ho necessitin tindràs un temps de qualitat amb una persona adulta que t'estarà escoltant a tu, sense que hi hagi molta gent allà al voltant, o sigui el temps que el dediques, el dediques plenament a tu i fas un vincle i si ho necessites et vindrà a buscar demà i tal. Aleshores, jo crec que és un benefici sentir-se escoltats, tenir temps de qualitat amb una persona adulta que es preocupa per ells i que pugui prendre nota i treballar amb ells de manera individual. Crec que també, això t'ho parlo jo individualment, no sé com actuen els altres TIS, però, òbviament, seguint els rols que s'han de jugar, però penso que mostrar afectivitat i carinyo és clau i crec que ho troben en nosaltres, dins de l'escola, un espai segur, que els hi ve de gust venir, poden explicar les coses que no s'atreveixen a dir als professors. Sí, un espai de confiança.

6. Quina és la resposta que t'has emportat de l'alumnat amb el qual has treballat?

Quasi que sí, al menys en el meu cas. També et dic, que perdó per tirar-me flors, però crec que se'm dóna extremadament bé fer vincles i guanyar-me a la gent. Aleshores, sempre venen encantats, vull dir que sí que és veritat que els infants que no et coneixen, perquè clar els que et coneixen et veuen pel passadís, et veuen pel pati, t'abracen, els infants que no et coneixen que mai han parlat amb tu individualment, sí que quan hi ha un conflicte i vols parlar amb ells i piques: pot sortir tal, sí que venen amb bua què he fet, no és normal que em treguin de classe i, al principi, estan com més tímids i tal. Però jo crec que la màgia està de crear el vincle des del principi: ei, no passa res, no et vinc a fotre bronca, només vull saber què és el que ha passat, tal, tal. Aleshores jo crec que segons com entris, en el meu cas, cap alumne s'ha rebotat, sempre et venen encantats.

Només et diré un cas, d'una alumna, que no és meva és del meu company de fet, que no és per res, però així va ser, que és una noia extremadament tímida, no té amics, no parla, no té diagnosticat TEA ni res, se li han fet test i no té res, simplement li costa molt les relacions socials, per aquest motiu la tutora ens va demanar que treballéssim amb ella per qüestió de temps s'encarrega el meu company i és tan tímida i que vol fer les coses bé que no vol perdre's classe. Aleshores, primer de tot fa cero contacte, vull dir, quan el meu company li preguntava: ei com estàs, vols sortir amb mi? Li diu: no, no. Doncs, després d'estar unes setmanes picant, intentant ell fer vincle amb ella a l'hora del pati i això, li ha dit que sí, que vol parlar amb ell, però que no vol perdre classe, aleshores, el meu company s'ha d'adaptar a ella a les hores del pati. Però bueno, és com el cas que hem tingut així com de rebuig, vull dir alguns infants que son molt disruptius, quan ja estan creuats, o sigui, no és que surtin i es creuin amb nosaltres, però quan ja estan creuats, vull dir que el que necessiten és suport conductual perquè s'estan portant fatal, aleshores, sí que podem anar jo, la directora o qui sigui que me la suda. Vull dir que no és que apareixem nosaltres i oh floretes, però si de primeres surten amb nosaltres, sempre ens tenen com a una figura de molta confiança i aquests infants que quan estan brotats també ens parlen malament i suden de nosaltres, quan estan bé son els primers que ens venen a abraçar.

7. Quina és la resposta que t'has emportat de les famílies amb el qual has treballat? Quin és la rebuda que tenen aquestes del teu servei?

Buf, a veure. Partint de la base que aquestes famílies amb la realitat que hi ha en aquest barri de l'Hospitalet no, ens trobem que a les famílies no els hi importen gaire els infants,

ni l'escola. De fet, tot el contrari. Aleshores, hi ha una mica de tot, hi ha, sempre que hem fet reunions amb les famílies i tal, doncs, mai hem vist un mal rol, simplement no, si no venen quan els cita direcció, imagina't quan, és que, la situació familiar d'aquesta escola és molt difícil. Però sempre que hem parlat amb ells, doncs bueno, s'han mostrat agraïts, que gràcies per treballar amb el meu fill o la meva filla, molts cops ens fan preguntes i si algun cop s'han ficat una mica així a la defensiva és perquè no els hi agrada el que els hi dius, que és que el teu fill té TEA i no perquè ens ho haguem inventat, sinó perquè la professional de l'EAP li ha passat un test i ha passat pel CSMIJ i ho han dit, vull dir no t'ho estem dient nosaltres. Només que no ho volen acceptar, saps? Però en cap moment hem tingut situacions desagradables i si les hem tingut ha sigut com a escola, en general, però com som l'equip social, a vegades, som nosaltres qui hem de sortir a parlar amb les famílies, però amb la nostra figura en si ha sigut gent cordial, bé, agraeixen la feina i, és això, si hem tingut alguna situació desagradable amb alguna família no ha sigut per nosaltres, ha sigut perquè la família l'està liant a la porta, però per l'escola i hem hagut d'anar a calmar.

Se m'ha oblidat una cosa molt important, també la persona TIS, l'únic que com ja t'he dit, com som l'equip social ho fem els dos, ens encarreguem de l'absentisme de l'escola. Cada trimestre, cada mes, repassem l'absentisme, truquem a les famílies quan falten més de la compte, quan veiem que els tutors ens passen el parte, però de l'absentisme ens encarreguem nosaltres.

Tu saps des de quan l'escola compte amb TIS?

Des de la pandèmia, l'any de la pandèmia que va caure en març, va passar l'estiu, doncs el següent curs, o sigui va ser el curs de 2020-2021.

8. Coneixes com feien front, anteriorment a l'arribada de la figura de l'educador social o d'altres professionals del camp social, a les circumstàncies socials que es sorgien?

No tinc ni idea, però no m'ho vull ni imaginar perquè devia de ser un caos. Literal, és queestic en un centre molt complex.

9. Amb quins professionals del centre hi treballes?

Dins de l'escola, realment colze a colze amb tothom, vull dir, colze a colze amb l'educador social i la meva companya, amb l'equip social, però bueno amb direcció estem en constant contacte, cap d'estudis també, els tutors i les tutores, bueno realment amb tots els docents del centre tenim molt de vincle. Però sí que dins de l'escola, amb direcció, òbviament, i és més et diria que amb qui més, i amb les persones tutors i tutores perquè son les persones amb les que més parlen amb l'infant. Son qui et criden perquè necessiten ajuda i tu li dius ei, vull treballar amb aquesta persona, et sembla bé, et passa el parte, t'expliques més o menys tot, et fas el traspàs de tot, vull dir que amb els tutors i les tutores es treballa moltíssim.

I de professionals de fora del centre, amb l'EAP, amb EAIA, amb Serveis Socials, amb la Directora de l'esplai del barri i amb la directora del centre obert del barri. I, a vegades, jo no vaig perquè és pels matins i jo pels matins no treballo, però la meva companya i el meu company sí, hi ha un seminari de TIS Hospitalet i d'educadors socials, aleshores, això és un cop al mes, els dijous, d'onze a dotze o algo així, i això sí que sé que també van els meus companys.

10. Quina va ser la rebuda que vas rebre i com és ara la relació amb aquestes professionals?

Vale, com t'he dit és una escola molt gran, aleshores no et menteixo que potser hi ha quaranta-tres profes.

Quantes línies hi ha?

Línies hi ha tres per curs i hi ha de P-3 a 6è.

És que és una passada de cole. Doncs potser hi ha quaranta-tres o quaranta-cinc professors i doncs, a principi de curs, bueno, si ara durant el curs a vegades et creues amb gent pel passadís amb qui no has parlat i que et saps el nom, quasi tothom es sap el nom i tothom es coneix, però hi ha dos o tres persones que ni idea. Doncs a principi de curs, ni et dic, perquè a part, és un cole públic, que hi ha borsa, que si no renoves tal, doncs cada any entren nous professionals nous, més si estan de baixa entra gent nova, vull dir és un cole que hi ha moltíssim moviment, canvia la plantilla constantment. Aleshores, doncs quan jo vaig arribar, molts cops em preguntaven que d'on era profe, perquè clar, ningú es

coneix perquè és un cole amb tant de moviment, i doncs, deies, no soc la TIS, i doncs com havien tingut aquests últims anys, deien ah vale, guai. Doncs sí que era una figura que tothom no li sorprenia dir que erets la TIS perquè ah vale, sé que estáis por aquí, però sí que és veritat que amb confiança perquè he fet vincles i amistat amb molts professors, a vegades et diuen: bua doncs sincerament no sé exactament què feu, m'ho pots explicar? I, aleshores, els hi expliques, però al principi, el primer mes, sincerament, tenia moltes hores lliures perquè direcció en el cas de la meva escola no et donava un horari i et deia fes això, això i això, era com ets la TIS, fes. Aleshores clar, jo el primer mes flipava perquè és un cole gegant, em costava, no tenia feina, me la vaig haver de trobar jo, llavors em passava moltes hores a la biblioteca mirant els registres d'altres anys o les reunions socioeducatives perquè em sonessin els noms dels casos més rellevants, mirava, és un cole molt gran, bueno no cabem amb la gent, però és un cole gran hi ha laboratori, hi ha biblioteca, hi hala CIEI, m'anava passejant per les sales mirant recursos, per si algun dia passava alguna cosa, amb els nens que arribaven tard em quedava, però el primer mes, de veritat que jo pensava m'estan regalant hores de feina, vull dir, vaig acabar fent uni a l'escola perquè clar, cap professor et demanava res, el primer mes no hi havia feina, et saludaven pel passadís i tal, però res. Aleshores, crec que la primera setmana vaig enviar un correu a tot el professorat presentant-me, si necessitaven alguna cosa. Però crec que ha sigut més que res de sortir a les hores del pati, que a mi mai em toquen guàrdies del pati, però si hi ha pati sempre m'agrada sortir per veure els xavals i tal, i d'anar parlant a poc a poc de: ostres, doncs que fas aquesta tarda que tinc a un nen que no sé què, doncs podries venir? I crec que va començar tot a fer vincle personal o d'amistat amb els professors o de que et coneguessin i començar a parlar de que ei puja a classe, o tal, amunt i avall, anar parlant i coneixent al personal pues se'ns ha acabat omplint l'agenda, fa mesos, bueno això va durar un mes o tres setmanes i ja no arribem. Però les tres primeres setmanes va ser això, va ser més de jo ser simpàtica, que tinc la sort de tenir un caràcter extravertit, a la sala de profes i tal, doncs la gent em va buscar i em va tenir en compte de ei, doncs treballa amb aquest. També vaig passar a presentar-me per les classes, va ser molt a poc a poc d'anar-me'n introduint a les aules i a la gent, però el primer mes és que no tenia feina, no em van dir res a fer, m'ho vaig haver d'anar buscant i va anar sortint, però poc a poc. Les funcions estaven clares, per part de Direcció, a vegades hi ha coses que no del tot com lo del menjador, però simplement, arribes i no tens un horari de feina ni unes tasques a complir, si encara no tens infants que t'han demanat, llavors no és que

no tinguessin clar la tasca que feia, sinó era que si cap tutor em deia que necessitava ajuda amb cap infant, no feies res, saps el que et vull dir? A lo millor, algun pati algú es barallava llavors la cap d'estudis em deia: ei pots? O algun nen que veia plorant, m'apropava i li posava una tiritita. Però clar, no és que no estiguessin les tasques definides, és que igual que tu arribes sent professor i aquest és el teu horari i aquesta és la teva classe, si ets de castellà has de fer això, aquí tens el que sigui. Tu arribes i ets la TIS del cole, vale. Tens socioeducatives aquests dies, et passo el calendari, llavors clar, vaig haver de buscar jo la feina.

11. Des del centre s'apropa aquest a la comunitat i a l'entorn en què s'hi troba?

A veure, perdó per repetir-me, però és que és una realitat molt dura la meva escola, molt dura. Vull dir, el Morat, els nens que surten al videoclip del Morat, son nens de la meva escola, vull dir. Aleshores, és que just en aquell barri crec que no hi ha gaire activitats en les quals participar perquè és un barri marginal, molt marginal, sí que et puc dir que per exemple, com no cabem al pati, just davant de la meva escola hi ha un parc, aleshores es va demanar a l'ajuntament si podien fer pati allà perquè els nens tinguessin una qualitat espai-temps, aleshores, surten a jugar al pati i que bueno, allà almenys fan pati fora de l'escola, la gent els veu, alguns pares sé que s'acosten i tal. També fan piscina els alumnes de 3r i 4t i van a fer piscina al pavelló municipal del barri de la Torrassa, i això l'únic que fan, vull dir, bueno, ve un recurs de TEA a la tarda que també ho gestiona l'esplai, qui contracta les educadores o professores és com reforç assistit acadèmic, és d'un esplai, però en si com a escola no hi ha gaire, crec que no per falta de ganes, per falta de recursos, de temps, de que aquesta escola és que has de posar deu mil ulls a sobre i, a part, és que no hi ha gaire cosa a fer comunitari en aquesta xarxa.

12. Consideres que hauria d'haver la figura de l'educador/a social en els centres educatius?

100%, no és perquè jo ho hagi estudiat. Potser em veig a una altra escola, o sigui, òbviament, crec que és una figura que sempre aportarà que restarà, però a lo millor em veig a una altra escola, amb una altra situació i et dic, doncs és super necessari, bueno et dic ja que sí sempre, vull dir, sempre sumarà i sempre serà necessari que pot ser en escoles més petites i tal, que la gent té més temps, que el volum d'alumnes és menys, potser els

professors a vegades poden cobrir aquest tipus de necessitat, que han fet una carrera diferent, son professionals diferents, però depèn de quina escola et podria dir, ei sempre anirà genial, però pot tirar encara sense. Però en escoles grans o com la que estic jo de màxima complexitat, o el que sigui, és que penso que és fonamental, vull dir és que de fet és això, jo crec que ens agraeixen tant la feina perquè la veuen, tota la direcció i tots els tutors tan vàlida, és que ens han dit més d'un cop, no sé què faria sense vosaltres. Ja et dic, és que no ens donen les hores perquè ens necessita tothom. Aleshores, amb el que t'he dit abans no dic que no faci falta en algunes altres escoles, no dic que només facin falta en les que son de màxima complexitat, ni casos difícils. Crec que és una figura necessària en tots els centres educatius, simplement crec que en alguns, es prioritza molt més que en d'altres pel nivell de conflicte que hi pot haver en el dia a dia. Però crec que sí, i no perquè ho hagi estudiat perquè ara que estic treballant d'això en un centre educatiu, que ho estic veient en directe, és que és una passada, vull dir, és molt necessari, però també t'he dit, a vegades es confon amb psicòleg, amb vetllador i acaba sent allà una mena de popurri raro, per molt que pretenguis que no, però sí, sí, cent per cent necessari, sobre tot en depèn de quin centre.

13. En cas que sí, quina creus que hauria de ser la millor manera per implementar-ho?

Doncs no tinc ni idea, jo et diria manifestant-ho que fa falta. Vull dir jo crec que, això, si les escoles sol·licitessin i fiquessin pressió a la Gene en aquest cas, o al Consorci d'Educació, no sé qui s'encarrega d'això, però de la necessitat que hi ha de que hi hagi aquestes figures, és que a la meva escola, jo crec que es necessiten vuit i només hi ha una vetlladora en aquest cole, vull dir imagina't. Jo crec que si les escoles que tenen figura, es fes un comunitat, es manifestés de la manera que sigui que és una figura necessària, igual que un conserge, que hi ha a tot arreu perquè son super necessaris, ningú s'imagina un cole sense conserge, doncs crec que tampoc s'ha d'imaginar una escola sense TIS ni educador social. Jo crec que la gent, els centres que tinguin remarcar molt la tasca i els que no tinguin, doncs sincerament, manifestar-se i no cal que sigui al carrer, però que els centres facin comunicats i insisteixin, insisteixin a la Generalitat o a qui s'encarregui d'això, al Departament d'Educació que és una figura necessària, perquè més allà no podem fer.

Per què creus que son els centres educatius qui no ho reivindiquen i només és el Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Catalunya?

Però és que jo crec que les Direccions en molts casos no saben què fem, per exemple aquest any la directora jo crec que ja s'ha fet una idea perquè ara ja som tres i som molt extrovertits i ens fem notar, i de tant parlar amb la directora aquest any té més clares les funcions i tal. És una dona molt agraïda, però sí que és veritat que quan em van trucar la Borsa, t'ha tocat de les llistes, contacte amb el centre. Jo vaig trucar al centre, es va posar la directora i jo em vaig presentar: hola, soc la Gemma la nova TIS, ai bueno jo no sé molt que dir-te perquè la veritat és que no sé què feu, va ser la frase que va dir, tu vine i anem veient, el que feia l'any passat era tal, tal i tal. Aleshores, jo crec que molts cops els centres no tenen ni idea de què es fa exactament, que és això que ho veuen com a figura de psicòleg que pensen, ja en tenim potser o que et veuen com a vetllador i en pensen que ja en tenen, saps el que et vull dir? Doncs jo crec que els mateixos centres no empenyen tant com faria falta en demanar-ho perquè no s'acaba de saber quines tasques fas i un cop et tenen pensen uf sort que estàs aquí.

Vols afegir alguna cosa més?

Sí, m'agradaria afegir una qüestió important i és que ens trobem casos on nosaltres parlem amb els infants, fem un seguiment que flipes, esbrinem, perquè al cole ens fan la broma de que ens diuen que som els detectives perquè clar ets la persona que s'encarrega de saber exactament què li passa a l'infant i si no et quadra una versió i saps que la cosina va a una altra classe, doncs treus a la cosina que és més extravertida i t'acaba dient, doncs acabes lligant. Ens diuen sempre Sherlock Holmes, es fan bromes perquè realment som qui treu la informació més d'on passa tot això i perquè. Fem molts cops unes sessions molt dures, uns acompanyaments als infants que flipes, més el vincle i el benestar que vols assegurar-li i no ho pots fer, fas les reunions socioeducatives i molts cops en les socioeducatives ens dóna la sensació, per això, sentim molta frustració, que és traspàs d'informació perquè tothom tingui més informació de com tractar a aquell infant, però no hi ha solucions, no n'hi ha. I EAIA, ho sento molt, no es presenta ni a la meitat, entenem que van saturats i saturades, ho entenem, no es presenta ni a la meitat de les socioeducatives, a la meva escola hi va haver el cas d'un nen amb autisme que es va intentar suïcidar a les escales del centre, és com que nosaltres, dins de l'escola, es fan tots

els procediments que s'han de fer, quan s'ha hagut de trucar a Infància Respon per fer una denúncia l'hem fet, de manera anònima, quan hem hagut de parlar amb Serveis Socials, s'ha parlat, s'ha derivat, hem fet tots els protocols que s'ha de fer en molts casos molt greus en aquesta escola i quan arriba a EAIA, que és el tope, on salva los, no passa res, i passen els mesos, i passen els mesos i no hi ha intervenció, que tu l'únic que acabes fent és suport emocional amb l'infant perquè no li pots garantir un lloc segur perquè EAIA no executa i EAIA té la potestat perquè ho sé de portar els mossos o la guàrdia urbana, picar la porta i és el que hi ha. I molts cops no es mouen i, doncs, hi ha molta frustració, al menys en aquest barri perquè fem tot el que surt de la nostra mà, complim tots els protocols, un a un, fem les denúncies, ho fem tot i quan toca la gent que ha d'executar les tasques no arriba a cap lloc. Doncs és una frustració tremenda.

Com a professionals que sou qui feu front tot això, a vosaltres com us afecta?

Doncs mira, és lo típic que tothom et dirà i que tu ja sabràs que s'ha d'aprendre a posar límits, separar la feina, etc. Jo després de molts anys ho he après a fer i mira que soc una persona extremadament sensible i carinyosa, ho he après a fer i, també et diré, és el lloc on més dur que he treballat, de casos i de tot i no m'afecta. Però perquè crec que a l'escola hi ha molt bon ambient, entre professionals, que vulguis o no això es nota, al menys si ets professional amb infants que et fa tenir un caliu, un humor, que és un bueno realment jo estic fent el que puc, aleshores, jo sobrevisc en aquesta escola, per dir-ho així, perquè ens quedem, bueno parlo jo personalment, em quedo amb la tranquil·litat de que faig el que puc, o sigui em curro dinàmiques que flipes, i un infant només necessita que l'abraçi l'abraço el que necessita, jo tiro molt. Aleshores jo em quedo amb la tranquil·litat de jo faig tot el que puc, jo li ofereixo carinyo i afectivitat a aquest infant perquè no la té en cap moment de la seva vida, una persona adulta vegi que es preocupa per ell/a, que l'únic que vol és que estigui bé i que tingui benestar, no és res dolent. Aleshores, ho he après a separa perquè realment fem tot el que podem sigui de benestar, sigui de mostrar afectivitat o preocupació a l'infant Aleshores, sobrevisc perquè tu fas tot el que pots i has de fer un treball de no puc salvar a aquests infants, mil cops hem parlat i amb els professors de quines ganes de picar al domicili i emportar-te'ls a una llar d'infants, però no es pot. Hem sabut de que no es pot fer, simplement et quedes amb la tranquil·litat de que això no és la meva vida, faré el que pugui aquí, però és cert que com a persones i com a professionals, és molt, molt complicat no fer vincles de preferència, favoritismes, que jo personalment

que tinc molta experiència amb gestió de grups i infants soc pro-favoritismes, perquè negar que no existeixen és inútil perquè és mentida. Amb això t'estic dient que no s'ha de negar que existeixen perquè existeixen perquè les persones connectem amb una gent o amb una altra, doncs el mateix passa amb infants, hi ha infants amb qui connectes més que amb altres, no passa res. Òbviament, lo dolent està quan tractes a uns infants amb privilegi i als altres no, no. O sigui s'ha de tractar a tots per igual i els infants no poden notar que tu tens preferència per a algun, però el que és un sentiment, del que t'arriba, del que gaudeixes més d'estar amb un infant o amb un altre és una realitat i per exemple just ahir que va ser dilluns, sí, just ahir vam sortir d'una socioeducativa molt dura que almenys jo personalment no tenia energia per parlar i, a part, vaig parlar amb una infant de la qual tinc devoció per dir-ho així, que bueno, la seva mare s'havia intentat suïcidar i moltes coses, és una nena amb autisme i, sincerament, quan només estàvem amb els profes a l'hora de dinar tenir la llagrimeta i tots: què et passa? Avui m'està costant molt. Aleshores, et diria que en si amb el treball i sabent que pots, que fas tot el que post i que no pots fer més, es pot portar, però que és inevitable que algun dia et toqui la fibra, ells no te la toquen. És ficar-li valor, és saber que és el millor per l'infant, que és una putada que acceptar que la vida és així, no et pots ficar paternalista, tampoc perquè no li salvaràs la vida, tot i que vulguis.

ANNEX 8: GUIÓ ENTREVISTA DOCENT

El meu nom és Maria Magdalena Segura sóc estudiant d'educació social. Estic realitzant el meu treball de fi de grau sobre l'educador social al sistema educatiu a Galícia i Catalunya, en aquest cas ens centrarem en la realitat catalana.

Avui estic amb una docent que es troba en el centre XXXXX. Abans de començar, necessito confirmar el vostre permís per registrar la conversa.

Experiència laboral

1. Quina és la teva trajectòria professional, estudis i experiència laboral?
2. Amb quins cursos treballes actualment? Quines matèries? Ets tutora?

Context

3. Quin és el centre educatiu en el qual treballes?
4. El centre en el qual treballes disposa d'un educador/a social o TIS, vetlladora, etc.? I alguna altra figura de l'àmbit socioeducatiu? En cas que no, has treballat algun cop amb alguna d'aquestes figures?
5. Quines son les dimensions socioeducatives que dona cobertura actualment el centre en què et trobes i de quina manera dona aquestes cobertures?
6. Consideres que amb una nova figura professional podrien donar-se més cobertures i, així, millorar las tasca socioeducativa?

Funcions

7. Quines son les teves funcions com a docent?
8. Com a professional docent, t'has vist involucrada en aspectes personals del teu alumnat / s'han dirigit a tu per expressar-te neguits o situacions que estaven patint?

En cas que sí, quines eren les teves eines per gestionar el que implicava? Com ho vas gestionar?

Alumnat

9. Creus que l'alumnat exigeix una involucració per part dels docents que va més enllà d'impartir el currículum acordat?

Responsabilitat

10. Consideres que l'educació formal té la responsabilitat de contribuir a reduir les desigualtats socials? Creus que avui dia es responsabilitza?

Definició de l'educació social

11. Saps què és l'educació social?

12. Podries definir-la?

13. Saps en quins àmbits treballa l'educació formal i quines son les seves funcions?

Sistema educatiu

14. Saps que en 85 centres educatius públics de Catalunya actualment estan incorporant un educador/a social? Coneixes quins estan sent els resultats?

15. Què n'opines que s'estigui implementant la figura de l'educador/a social en els centres educatius?

16. Creus que aquesta implantació és necessària?

17. T'agradaria que s'incorporés aquesta figura en el centre en què tu treballes?

18. Quines creus que son les funcions d'aquest professional en els centres educatius? Què creus que pot aportar aquesta figura als centres educatius?

ANNEX 9: TRANSCRIPCIÓ ENTREVISTA DOCENT (D1)

Entrevista realitzada el dia 18 d'abril del 2023 amb una durada de 30 minuts. Realitzada a través d'una plataforma digital amb videoconferència, degut a la meua estança a Santiago de Compostela. Enregistrada per veu amb el consentiment signat. S'hi adjunta la transcripció de tota l'entrevista.

El meu nom és Maria Magdalena Segura sóc estudiant d'educació social. Estic realitzant el meu treball de fi de grau sobre l'educador social al sistema educatiu a Galícia i Catalunya, en aquest cas ens centrarem en la realitat catalana.

Avui estic amb una docent que es troba en un centre de Sant Boi de Llobregat. Abans de començar, necessito confirmar el vostre permís per registrar la conversa.

1. Quina és la teua trajectòria professional, estudis i experiència laboral?

Joc soc antiga alumna del mateix centre en el que em vaig incorporar a treballar, la trajectòria professional ha sigut tota la vida en el mateix centre, vull dir la meua realitat ha sigut sempre la mateixa. Potser, a vegades, he trobat a faltar haver descobert o haver començat a altres centres, haver conegut altres realitat super diferents i, després, haver decidit o, al menys, amb coneixement de causa estar on estic, no sé, coneixent altres realitat si més no. Llavors doncs bueno, em sembla que son, fa vint-i-sis o vint-i-set anys que treballa al Llor. Vaig fer la carrera de Belles Arts, em vaig especialitzar en Disseny i he estat sempre com a professora especialista d'art, després durant quinze o setze anys com a coordinadora de la ESO i, després, durant tres anys coordinadora de Batxillerat. I amb tot això, també tutories a la ESO i tutories al Batxillerat. Una mica aquesta és la meua trajectòria.

2. Amb quins cursos treballes actualment? Quines matèries? Ets tutora?

A veure, jo soc especialista de visual i plàstica, per tant, sempre he estat a la ESO i al Batxillerat fent les mateixes matèries. Fent la visual i plàstica, llavors aquest any estic fent tota la visual i plàstica de tercer, a quart de la ESO una optativa de visual i plàstica, a tercer de la ESO també una optativa d'estampació i de volum i escultura, a primer de

Batxillerat estic fent cultura audiovisual, estic fent la matèria de disseny i a segona de batxillerat història de l'art.

I ets tutora d'alguna classe?

Sí, soc tutora d'aquest any de tercer de la ESO.

3. Quin és el centre educatiu en el qual treballes?

L'escola en què estic treballant és una escola concertada que té la part concertada que és Infantil, Primària i Secundària i la part de Batxillerat és Privada. Jo crec que la realitat que tenim en el centre on treballa és una realitat molt diferent a certs instituts perquè vinc, i relacionant amb el que suposo que m'acabaràs explicant, realment nosaltres, amb treballadors socials, directament, físicament treballant a l'escola no em tingut mai, però sí que hem treballat amb l'EAP, amb el tipus d'alumnes que tenim, les necessitats educatives especials, aquest tant per cent d'alumnes que tenim sí que ens relacionem molt amb l'EAP. També t'haig de dir que és una relació, per nosaltres, molt, molt deficient i molt crítica. Sempre hem hagut d'aportar, per sort estic en un centre que tenim possibilitats i que tenim mecanismes, tenim la sort de disposar de molts recursos i, llavors, sempre hem utilitzat molts més recursos dels que tenim nosaltres que d'ajuda que hem pogut tenir per part de l'EAP, o al menys aquesta és la nostra, vull dir sempre s'han quedat molt curts, o sigui nens que dius *te enchufen* un nen i *ahí espabílate* i *cómete el marrón* i no hi ha cap mena de seguiment. Com pot ser que casos molt *heavy*s que hem tingut, no sé una sensació d'abandonament, a veure, jo no sé quins recursos tindrà la pública, però aquí les recursos els posem nosaltres i aquests nens necessiten una atenció molt concreta eh, molta més, de molts aspectes. Clar, que tu a l'EAP el vegis a principi de curs i al final de curs, això no és fer un seguiment d'un alumne i aquesta és la realitat que tenim. Vull dir, no sé, aquí hem agafat profes i hem portat roba de casa per donar-li a algun nen i donar-li xandalls vells perquè tingui el xandall del cole, donar-li els llibres, no sé, no sé, hem tingut casos molt durs i el sistema no funciona.

4. Justament, la següent pregunta era si disposàveu d'un educador/a social o TIS, vetlladora, etc.?

Vetllador sí que tenim. Sí que tenim una noia que fa molts anys que hi treballa que funciona de vetlladora i fa una sèrie d'hores amb algun alumne, però son hores concretes, no està a jornada completa, amb casos super *heavys* amb el que hauries de tenir a algú tot el dia. Llavors, doncs, sí que tenim alguna vetlladora.

Consideres que seria interessant potser afegir una segona vetlladora?

Necessitem més. Hem tingut casos d'autistes super heavys, que haguessin necessitat una vetlladora tot el dia. Dos hores amb un nen autista? Quantes hores passa un nen autista, bueno, un nen amb necessitats a l'escola, des quina hora? Des de les nou del matí fins a les sis de la tarda, dues hores, de veritat una ajuda de dures hores? És una vergonya.

5. Consideres que amb una nova figura professional podrien donar-se més cobertures i, així, millorar las tasca socioeducativa?

Jo crec que haurien d'haver-hi, depèn de les ràtios, hauria d'haver una o dues persones amb un centre, per atendre de veritat als alumnes amb una sèrie de dificultats molt concretes. No ho sé, jo, t'ho juro, hi ha moments que penso una cosa i moments que en penso una altra. Jo entenc que l'escola s'ha d'integrar, jo entenc que l'escola, però clar ens han fet integrar a tota una sèrie de nens amb una realitat tan diferent a l'aula i no ens han aportat cap mena de recursos al profes. Doncs bueno, jo que fa vint-i-sis anys a una escola, resulta que ara quan comença la classe he d'apuntar quin nen arriba puntual, quin no arriba puntual, he d'enrecordar-me quin això al moment perquè els pares ho sàpiguen. El niño que tiene dislèxia, el niño que tiene TDH, el niño que tiene hiperactividad, li he de preparar coses diferents per ells, el que té un TEA, els que tenen un TER, els que tenen ostia... I a sobre treballa per projectes, que abans el profe era dueño y señor de su materia i tu t'organitzaves el teu material, ara clar al treballar per projectes, els professors ens hem de coordinar molt bé perquè, clar, per fer-ho de manera interdisciplinari, és molt més xulo pels alumnes, això refereixes que les nostres poques hores que es tenen lliures, hem d'estar preparant tot això. Per tant, ha arribat un moment en què la realitat de l'aula és una i el que està escrit sobre el paper és una altre que no té res a veure i que els profes acabarem esquizofrènics. Perquè, amb una sensació, perquè ostres, jo crec que el noranta per cert que és profe és vocacional i tu el que vols és atendre el millor possible els nens i arriba un moment en què és impossible i quan tu tens un cas molt heavy a una classe, al

final, a mi m'ha passat, de dir què faig perquè siestic tot el dia pendent d'aquest nen que té, jo que sé, unes dificultats, és un nen super agressiu, és un nen super no sé què, i estàs tota l'estona pendent d'aquell, estic abandonant a vint-i-nou. I és una hora i una altra i una altra i, llavors dius, hi ha situacions en què en un aula hi hauria d'haver dues persones perquè sinó és que deixes, o sigui, perds la qualitat de la classe, perden els altres nens, és que, és molt complicat. Llavors, bueno, ja no et dic, també quines malalties, quines situacions en les que, doncs és el que dic, els nens tenen unes necessitats molt potents. Una cosa també crec, és la realitat de la primària i, una altra molt diferent, és la realitat de la ESO perquè la realitat de la primària és que potser el setanta per cent del temps el passen amb la mateixa professora, llavors, tu pots gestionar la classe. Pots dir, vale doncs ara estic mitja hora amb ell, el centro i aquest nen està treballant x temps, i puc atendre als altres, i saps amb qui, vas gestionant, però a la ESO és una utopia, és impossible perquè a la ESO cada hora un professor es presenta en un aula, fas la teva classe i te'n vas. Llavors, no és, és que és impossible, és una realitat i a mi em sap molt de greu perquè jo crec que s'ha machacat molt en això, jo estic cansada de sentir el: a primària funcionen molt bé, però quan arriben a la ESO no. No, és que a la ESO primer que les edats son molt més complicades, els nens a la primària son molt més empàtics i no se n'adonen tant de les diferències, ho respecten tot molt igual, jo he vist alumnes i he vist grups que super macos amb els nens, que tenien aquestes dificultats relacionals tan complicades; i quan arriben a tercer o quart de la ESO, els nens es queden sols perquè els altres comencen a tenir interès, doncs si son les noies pels nois, tenen una realitat diferent, son egoistes perquè han de viure les seves experiències, llavors el nen, que està allà que no parla amb ningú que és com un moble que necessitaria, doncs al final, s'obliden d'ell i no es donen compte. Llavors, la ESO és molt complicada. És molt frustrant.

6. Com a professional docent, t'has vist involucrada en aspectes personals del teu alumnat / s'han dirigit a tu per expressar-te neguits o situacions que estaven patint? En cas que sí, quines eren les teves eines per gestionar el que implicava? Com ho vas gestionar?

Moltes necessitats, diferents. Situacions personals, depèn, hi ha moltes situacions que m'he trobat que son situacions personals. El més heavy, per exemple, bueno és que no ho vull dir. Sí, clar que t'ho diuen perquè et venen i et diuen que tenen un problema amb el tema de l'alimentació, a lo millor doncs volen que intercedeixis amb la família perquè

ells o elles no s'atreveixen o problemes per ells molt importants com les relacions d'amor i parella, o si algú està patint per alguna història d'amors. I coses més heavys. Que t'ho expliquen a tu i no ho volen explicar a casa i, llavors, penses i ara jo què faig aquí, és un dilema perquè m'està ficant en una situació super complicada, però bueno penses, si fos la meva germana o la meva filla, jo què li diria, llavors intentar que tingui un consell adult, no sé és complicadíssim. Però sí, sí, sí que se m'han adreçat alumnes amb qüestions personals i necessitats. Jo crec que lo xulo d'això és que clar, els profes, no connectes amb tothom igual, lògicament, perquè cadascú té la seva personalitat i els nens també, i que tinguin profes que puguin ser per algú un referent i que necessitin en un determinat moment ajuda doncs, això està bé.

7. Creus que l'alumnat exigeix un involucrament per part dels docents que va més enllà d'impartir el currículum acordat?

És que, és una utopia, un professor, no és només professor, i la feina de professor al final estàs treballant amb nens i quan tu estàs treballant amb nens és una feina com molt humana, molt propera, de fet treballes més, per mi és més important veure una sèrie de coses o per exemple des de la meva matèria veure els treballs que fan i veure si aquells nens estan bé, que no només, poar una nota. Un profe, jo crec que una cosa és la universitat, i sí que deu haver de tot, no ho sé, deu haver profes que van imparteixen la seva classe i se'n van, els tutors no. Perquè jo crec que tots els profes haurien de ser tutors, tots els profes haurien de ser tutors i les classes haurien de tenir dos tutors per mi, pel meu gust. A mi m'encantaria que cada classe tingués dos tutors i, llavors, els crios es poguessin adreçar, apropar més a un o a l'altre en funció de les seves afinitats, que tinguessin dos estils de tutors diferents. Quan un profe és tutor, tu et mires al nen d'una altra manera. Quan tu coneixes al nen, coneixes a la família, coneixes la seva realitat, el veus amb uns altres ulls. Llavors, el nen aquell petardo que me da por culo en classe i que molesta, llavors et dones compte que té un problema a casa, amb el pare, amb la mare o que té un problema de gelos amb el germà, que té no sé què. El coneixes 360° i, llavors, el comprens i el tractes d'una altra manera. Llavors, jo veig una manera molt diferent de tractar els alumnes els profes que son, simplement, professors i no son tutors, jo mateixa eh. Jo mateixa, amb la meva classe és diferent a les altres, perquè clar també som humans, jo no puc, no sé com dir, no estimar a tots els nens igual, però és que si m'emporto a tots aquests problemes a casa, bueno, no sé com ho gestionaria. Llavors clar, t'involucres molt amb

una classe, per això, la figura del tutor és super important perquè cada classe tingui el seu tutor, però clar, si en tinguessin dos, jo crec que això seria la bomba, seria molt millor.

8. Consideres que l'educació formal té la responsabilitat de contribuir a reduir les desigualtats socials? Creus que avui dia es responsabilitza?

Si em dius la realitat que jo visc, no ho acabo de veure. Vull dir, com a concepte utòpic, clar que sí, només faltaria, tots els nens tenen dret a tenir la mateixa educació i tots haurien de tenir la mateixa educació, independentment de la seva situació econòmica, però no és la realitat. Llavors, clar, a veure, jo també entenc que si hi ha una família que està pagant uns diners importants per porta el seu fill a una escola, també espera a canvi, tu no pagues perquè sí. Esperes a canvi que t'ofereixin algo diferent o que t'ofereixin més, llavors és molt complicat, a mi l'única cosa que sí que trobo que s'hauria de fomentar molt des de la pública, és que sí que hauríem de poder garantir que no hi hagi fracàs escolar i que nens que tenen dificultats, doncs que tinguin mecanismes d'ajuda perquè aquests nens tirin endavant perquè aquests nens, joestic a una escola que la realitat que tenim és dintre de tot bona, son famílies que es preocupen pels seus fills, que si al nen li costa li posen una classe, un reforç, li busquen una professora perquè l'ajudi, o sigui, gent que està com molt implicada amb l'educació dels seus fills. Jo que sé, que et demanen una entrevista i tenen una entrevista dos dies després, o sigui, hi ha una comunicació família – escola super directa, en el bé d'aquell nen, per la qual cosa, la veritat és que jo em sento com molt satisfeta, per això, no m'he plantejat mai anar a la pública perquè m'he sentit com molt satisfeta de veure que ajudem als nostres nens, fins i tot als que més els hi costa i que moltes vegades hem aconseguit, en el centre en el que estic, que al batxillerat arribin alumnes que no hauries dit mai a la vida que haurien acabat un batxillerat i que han acabat i han aprovat el batxillerat i s'han fet un futur, bueno la vida ja els posarà al seu lloc, però hem aconseguit treballant moltes hores extres nosaltres, treballant moltíssim i molt estant a sobre de les famílies i les famílies també. Llavors, jo a vegades penso, què hauria estat d'aquests nens si haguessin estat, a lo millor, en una pública que no tenen tants recursos i amb això sí que em sembla molt injust. Llavors sí que a la pública, no sé, s'hauria de garantir que aquests nens que tenen unes dificultats determinades, que hi hagin, doncs no sé, no sé perquè no he treballat mai a la pública. Que és molt injust que nens amb dificultats, que a casa seva els importi, a lo millor, a les famílies tres pepinos si acaben o no acaben o si el nen fa deures o no fa deures o no controlen res, al nen li costa, van

passant els cursos, llavors aquí sí que s'hauria de fer un esforç perquè a la pública hi haguessin recursos perquè els nens amb dificultats tirin endavant.

9. Saps què és l'educació social?

Jo crec que sí.

10. Podries definir-la?

Ui, bueno. Em faràs definir l'educació social, a veure no tinc ni idea, per tant, definir-la no m'atreveixo, la veritat.

Bueno, una mica què és el que creus que és, què saps sobre ella?

Jo crec que l'educació social que, o sigui jo més que saber què és l'educació social sempre tots els educadors socials que he conegut, han sigut persones que es dediquen fonamentalment a treballar, sobre tot, crec en l'àmbit de nens o adolescents amb realitats socioculturals complicades. Jo per mi això és un educador social, que jo sempre he dit quan he tingut alumnes que se'n van a estudiar això, sempre he dit: ole quin valor perquè jo soc una persona, doncs altament sensibles i jo no podria, o sigui que jo admiro molt a la gent que es dedica això perquè jo soc incapaç, jo no podria, jo no sabria gestionar els problemes i els casos que coneixeria i que voldria arreglar i que se m'escapés de les mans i que no pogués ho portaria fatal, o sigui que m'alegra molt que hi hagi gent que s'hi dediqui a això, però també li dono molt valor perquè també ha de ser molt frustrant, suposo.

11. Saps que en 85 centres educatius públics de Catalunya actualment estan incorporant un educador/a social? Coneixes quins estan sent els resultats?

No, no tinc ni idea, però clar 85 de quants centres? Quants centres hi ha a Catalunya perquè m'agradaria saber el tant per cent.

Més de 3.000.

Imagina't.

12. Què n'opines que s'estigui implementant la figura de l'educador/a social en els centres educatius?

Ja t'ho he comentat abans. A mi em sembla molt necessari, potser sí que a lo millor, ja que si soc pragmàtica entenc que les administracions doncs no tenen diners per tot, doncs a lo millor s'hauria de fer uns estudis de veure quins son els centres que tenen més necessitats per la seva realitat. A lo millor, no agafar, perquè això no és cafè per a tothom, això no és, a tots els centres ara hi haurà un educador social. No té perquè, perquè potser tu tens centres molt conflictius, doncs a lo millor ja en necessiten dos. No ho sé, jo crec que caldria un estudi seriós, i tant que es parla de les emocions i que hem de treballar els nens des de, doncs a veure si és veritat que s'ho creuen perquè clar, la teoria va per una banda i la realitat per una altra, torno a dir.

13. T'agradaria que s'incorporés aquesta figura en el centre en què tu treballes?

Sí, clar que m'agradaria. També et dic, clar que m'agradaria, però no sé si realment, o sigui sent egoista, m'encantaria, però sent generosa, penso que deuen haver altres centres en els que necessitarien més que en el meu. Que la nostra realitat, ara em sento afortunada, afortunada, entén-me, en què no tinc casos tan *heavy*s, no tenim una realitat com m'imagino, tinc amigues que treballen a altres centres que tenen realitats que m'expliquen que son molt complicades. Llavors, em semblaria injust que el meu centre en tingui i d'altres no, però bueno si per normativa igual que por ràtio de niños tingués que haver una figura que fos una educadora social em semblaria super bé. Suposo que faria una tasca similar a per exemple, bueno similar no, però per exemple, nosaltres, en el nostre centre tenim psicòloga, tenim un equip de psicòlogues, tenim dues, llavors clar, vull dir que aquí fan una tasca molt molt bona.

14. Què creus que pot aportar aquesta figura als centres educatius?

Jo crec que estaria molt bé perquè jo sempre he vist a la gent que son educadors socials una mica alternatius, una mica rollo més cumbas, una mica rollo més, més rollo monitors, saps que et vull dir? Llavors jo crec que poden tenir un feeling amb alumnes conflictius que poden sentir-se més propers i poden sentir-los més pròxims a ells, més que el profe serio vejestorio que me hace literatura i que me castiga. Llavors tenir una figura així pot

ser super bo per aquest tipus de nens, com tenir el hermano mayor que me voy a allí, he tingut això, m'ha passat això, que els poden aconsellar, que els poden ensenyar a com reaccionar depèn de quines situacions, bueno, jo crec que seria una figura super bona per a aquest tipus de nens.

ANNEX 10: TRANSCRIPCIÓ ENTREVISTA DOCENT (D2)

Preguntes respostes el dia 24 d'abril del 2023 amb una durada de 30 minuts. Realitzada a través d'una plataforma digital, degut a la meua estança a Santiago de Compostela i la manca de disponibilitat de l'entrevistada, les preguntes son respostes amb àudio per part de la participant. Consentiment signat. S'hi adjunta la transcripció de tota l'entrevista.

El meu nom és Maria Magdalena Segura sóc estudiant d'educació social. Estic realitzant el meu treball de fi de grau sobre l'educador social al sistema educatiu a Galícia i Catalunya, en aquest cas ens centrarem en la realitat catalana.

Avui estic amb una docent que es troba en un centre de Castelldefels. Abans de començar, necessito confirmar el vostre permís per registrar la conversa.

1. Quina és la teua trajectòria professional, estudis i experiència laboral?

Et respon les primeres preguntes, formació i experiència. De formació, he estudiat Belles Arts, he fet el màster de professorat i després també he fet un màster d'investigació en l'àmbit teatral, bueno el màster concretament es diu Màster d'investigació i innovació teatral, en el context europeu i... nada, eso. Ja està, bueno, tinc algun curs també de dramaturgia, ahora. Però bueno, de formació ja està. D'experiència laboral he treballat des del McDonald's quan estava estudiant, per pagar-me l'Erasmus. Ah, una cosa important és l'Erasmus que allà vaig estudiar l'escenografia. Vaig fer uns estudis a Nàpols d'escenografia, allà vaig tenir la meua formació als cinc mesos, vaig tenir la meua formació en la base de l'escenografia. I després he treballat, també, com a guia a museus i vigilant de la sala. També he treballat també molt en el sector de l'extraescolar, he fet extraescolars de teatre, sobretot i, després, ja vaig començar a fer classes a un institut i porto ja, aquest és el meu tercer any fent classes a un institut i molt bé, l'experiència, aquest tercer any. És el primer any, que puc dir, bona experiència.

2. Amb quins cursos treballes actualment? Quines matèries? Ets tutora?

Actualment treballo a primer i segon d'ESO i sí que soc tutora, bueno en aquest institut hi ha com una forma diferent de fer, que si no, bueno inclòs els caps de departaments,

tothom és o tutor o cotutor. O sigui les tutories sempre són compartides amb un company. La qual cosa, per mi, és molt guai, o sigui jo crec que es treballa molt millor. Es treballa molt millor perquè pots compartir, jo soc, o sigui no tinc com cent per cent la responsabilitat de tota la classe, o sigui el que és més amb les famílies, en general, ho porta el meu company que és com el tutor oficial i jo soc la cotutora. Llavors, la meva tasca és que jo segueixo, individualment, a 9 alumnes i la resta ho fa el meu company. Jo faig una miqueta menys que el meu company, però, bueno, també tinc tasques de reunions amb les famílies, tutories, seguiment, parlar amb els alumnes que porto, etc. I la meva tutoria és de primer d'ESO i és la millor classe de primer, son un amor i molt bé, la veritat. I mira que tinc nens, no molts, però sí que tinc un nen amb espectre, bueno amb Asperger, però bueno super bé, molt maco. O sigui, que no és nada complicat ni nada. L'únic que sí que tinc una nena que està fent el trànsit, o sigui un nen que ara serà nena i aquest també em fa preocupar perquè és una nena que estava molt de temps sola a casa i, bueno, fer tot això sola... Doncs no sé, sento que no està molt acompanyada per la família, però aquesta és un altre tema. I res, és que ho he explicat i faig només visual i plàstica. Primer faig visual i plàstica a l'assignatura, i a segon faig una optativa de tècniques pictòriques, en la qual faig el que em dona la gana. I, bueno, faig el que m'he de la gana, però els faig currar com campions.

3. Quin és el centre educatiu en el qual treballes?

El centre on treballo actualment es troba a Castelldefels.

4. El centre en el qual treballes disposa d'un educador/a social o TIS, vetlladora, etc.? I alguna altra figura de l'àmbit socioeducatiu? En cas que no, has treballat algun cop amb alguna d'aquestes figures?

Nosaltres al centre tenim dues orientadores que són les dues han estudiat Pedagogia, o sigui, que no són psicòlogues ni res d'això, i una mica fan el servei d'orientació, però també fan classe. El meu insti, en aquest sentit, són molt cracks les dues que hi ha, però no tenim cap persona tipus psicòloga ni res d'això. De fet, elles noten moltes vegades que necessitariem més ajuda en aquest sentit, saps? Sí que a vegades també, a mi, un alumne, a vegades, en el meu cas l'alumne que tinc amb Asperger, el porta una de l'EAP, una orientadora de l'EAP i, bueno, a vegades, he tingut un parell de reunions amb ella i ja

està. TIS i tot això, no ho sé si en tenim. Jo he estat a centres educatius on hi ha hagut, per exemple, on teníem un servei tipus, com se diu, no em sé el nom, un servei com per ajudar els nens, que hi ha una classe a part i tal, però aquí no hi ha res d'això, només dues orientadores. Sí que he treballat a un centre educatiu on hi havia una vetlladora a la classe. Però recordo bastant malament l'experiència. Va ser a l'institut del de Sant Andreu de la Barca. I no va ser positiva perquè jo crec que la professional en qüestió, primer que és que els grups estaven molt mal fets. No sé si perquè va ser en època Covid o perquè en aquell institut ho feien així, però jo vaig estar en una classe on no sé si eren set nens del SIEI, que és com que tenen problemes severos, algunos más graves que otros, doncs hi havia set a una classe de 15 alumnes, per això. Set dels quals eren del SIEI, tenia un nen amb Asperger bastant severo, que tenia estereotipades i no parava de fer sorolls. Després un noi que em vaig enterar que tenia tendències suïcides, del qual tenia un temporitzador a la taula, que li vaig dir que el tragués i em va dir que cuando pare me voy a suicidar. I es veu que és un nen que el seu germà sembla que s'havia suïcidat, que havia estat a punt de suïcidar-se. I tot això ho vaig tenir amb la vetlladora, però després va deixar de venir, perquè aquest nen que tenia tendències suïcides va deixar de venir i ella considerava que ella venia per a només aquest nen, però jo tenia altres del SIEI que no tenien posat cap vetlladora i, doncs ella no venia. I després ho vaig demanar que em possessin algú perquè era una classe que no es podia treballar, no es podia fer res. Era molt, molt, molt dur perquè no vaig poder fer res i el cas és que quan em van posar una persona que era educadora i que era inclús la coordinadora del curs de tot aquest tema, doncs tampoc va servir per molt, perquè era un grup que no només estaven els del SIEI ficats, també hi havia nens conductuals molt xungos que es ficaven amb els nens del SIEI i ho vaig patir molt aquell any. Resumint, ho vaig sofrir molt i em va fer dubtar que realment fos possible una escola inclusiva, no perquè sobre paper sigui molt, molt bo perquè crec que sí. I a la pràctica hi haurà llocs on es faci bé, però jo els llocs on he estat no es fa bé. Se hace con pocos recursos, o sea, sense vetlladora a la pràctica. Jo hi havia hores a la setmana que estava sola amb set nens, te digo, del SIEI i 3 o 4 que eren conductuales heavies, de pegarse, de amenazar a profes, de dar golpes a les taquilles al mig de la classe, de amenazarme siempre con tirarse por la ventana, un nen sempre que entrava. Bueno, faltarme el respecte a mi i sobretot jo el que passava molt mal és que faltava el respecte al nen que tenia Asperger. Jo una vegada vaig haver-me d'interposar físicament perquè no li pegués. Nunca más lo hago, també te lo digo. No recibí de milagro, pero es que digo es

que lo mata, porque tenia tendencias agresivas muy fuertes. Jo crec que sí que funcionen en alguns llocs, però on jo l'he vist no funciona perquè al final el sistema educatiu en el que estem és precario, de veritat. És molt precari, les ràtios són molt altes i la realitat dels alumnes és molt complexa. Això sobre paper és molt bonic, però en la pràctica és una merda.

7. Quines son les teves funcions com a docent?

Doncs em preparo les classes i faig classes de dibuix, em preparo la programació. Ara aquest curs m'he estat mirant sobretot el tema de la nova Llei Educativa perquè faig classes de primer d'ESO i com que s'ha canviat he estat mirant la nova Llei Educativa i he estat adaptant amb les noves competències i ho he estat adaptant al nou currículum i bueno, soc programar, avaluar, explicar i no sé, intento fer tot jo a base de projectes a base d'experiències vivencials que siguin més... sobretot pràctiques i adaptades a la seva realitat i la veritat és que estic super, super contenta amb aquest curs a nivell general. Els resultats dels meus alumnes, en aquest cas és una idea perquè jo tinc 5 classes de 25-23, les ràtios són una meravella en aquest institut perquè han aconseguit baixar-la una mica aquest primer d'ESO. No sé per què, molt bé, però ho han aconseguit fer així. I de tots aquests alumnes que tinc, que no són en cent i pico, suspenen un o dos només. I són nens que no han fet res i son a lo millor conductuals que no... saps que no fan res a classe, però perquè ho vegis. Yo no suspendo, porque no me gusta, no creo en las notas, también te lo digo. Ells donen molta importància i jo no li dono tanta importància. Jo sempre els hi dic, si us agrada el resultat final del vostre dibuix, perquè jo a la carrera això no ho vaig experimentar. Jo a la carrera vaig fer molts ñordos de dibuixos i jo el que els dic és que, almenys, els últims de les meves classes amb algun dibuix que els agradi. I això és per mi el més important i així sento que han après alguna cosa, realment.

8. S'han dirigit a tu per expressar-te neguits o situacions que estaven patint? En cas que sí, quines eren les teves eines per gestionar el que implicava? Com ho vas gestionar?

Sí, concretament aquest any va ser molt fort. Aquest curs, una alumna de la meua tutoria va venir a parlar amb mi perquè havia fet una dinàmica, ella anava al cau i havia fet una dinàmica aquell cap de setmana amb el cau. Això ho puc explicar, suposo, m'ho ha

explicat ella en confiança. Però bé, suposo que ho puc explicar perquè no sortirà més en cap lloc del teu treball. Aquesta nena, per exemple, em va explicar que havia fet una dinàmica al cau el cap de setmana sobre abusos sexuals, com veure si havien sigut víctimes d'abusos sexuals quan eren petits i com prevenir si els hi passava mai tant. I ella em va dir que creia que havia sigut víctima d'això quan era petita. Me quedé flipando. I realment el que vaig fer va ser parlar amb ella. Ella em va suplicar que no li expliqués a ningú, sobretot als seus pares, perquè la seva mare tenia una depressió molt forta i no de..., no, no. O sigui, depressió de veritat, d'estar en el llit fa ja molts anys. És com que tenia por que la seva mare es posés pitjor. Però clar, jo ho havia de dir a orientació. Ho vaig dir a l'orientadora i l'orientadora em va dir que li tornés a preguntar un altre cop a la nena en un altre moment i que anotés el relat. I per veure si coincidía i més o menys coincidía el que em va explicar tal amb el que em va explicar la primera vegada i llavors vam parlar amb la família i els hi vam dir. Se quedaron flipando. I llavors els vam convidar a la família que parlessin amb la nena i que la portessin a un psicòleg que l'ajudés a tractar això. Jo vaig estar una mica ratllada perquè la nena que tenia molt bon feedback amb ella i molt de feeling i em preocupava que m'havia explicat un secret, saps?, i ara era com que jo s'ho explicava als seus pares i tal. Però la veritat és que la resposta de la nena va ser molt bona i no es va enfadar ni en mi ni em va... No sé, com que va anar bé la cosa i això em preocupava, la veritat. Una nena s'obre en canal, m'explica tot això i ara jo vaig i s'ho explico tot als seus pares com que no volia, que sentia que la traïa. Però bueno, però va anar bé, la veritat i ella va entendre al final que la prioritat és que ella estigui bé i que, bueno, i que tal. I bueno, l'orientadora que tinc és que hi ha dues orientadores al meu centre, crec que ja t'ho he explicat a la primera pregunta, i la veritat és que són molt bones, no són psicòlogues, son pedagogues. Crec que realment la formació que tenen és més de tables, d'haver parlat amb molts alumnes, de molta experiència, més que de la formació prèvia, saps?, de realment... elles sempre diuen que faria falta un psicòleg a l'institut per a això, que estiguin allà sempre, saps?, que no estiguin de uvas a peras, sinó que realment estiguis visitant els alumnes que ho necessiten al centre. Saps?, perquè elles no són psicòlogues, són pedagogues, i llavors hi ha coses que... però bueno, tenen una mà. La veritat és que són bastant bones.

9. Creus que l'alumnat exigeix una involucració per part dels docents que va més enllà d'impartir el currículum acordat?

Jo no sé si els alumnes exigeixen com que els profes anem més enllà. Jo no sé, crec que als alumnes hi ha de tot, hi ha molta varietat, però als alumnes no hi ha una implicació, o sigui, no ens exigeixen res més que... no sé, quan yo veo alumnos como que exigen, lo que exigen es que seas coherente con lo que estás diciendo, sabes? Si tu dius, voy a poner esta nota por esto, por esto, por esto, o no, a les rúbriques evaluatives, voy a hacer esto, esto, esto, y te voy a suspender, te voy a probar si haces esto, esto, esto, si no lo cumples a rajatables, com que te lo miran al dedillo. Y son como muy justicieros en este sentido. Però a la pràctica, jo no veig que els alumnes exigeixin que el profe vagi més enllà, però sí que és veritat que si passa alguna cosa a classe, injust, i tu no t'has adonat si que te lo echan en cara, saps? Tipo jo que sé, un que estava rient-se de l'altre, o una cosa així, i és un poc més seriós, és com que no m'ha passat mai, però... perquè jo intento que així passi, perquè això és una de les coses que he hagut d'entendre com a docent, que hi ha moltes coses que no veuré mai, que passen a la meva classe, i és una cosa que em fa mal perquè jo, moltes coses que vaig patir quan anava a l'institut i pensava, porque no se dan cuenta los profes, ahora entiendo realmente que es que era imposible, porque es que es imposible, saps? Vull dir, i jo em considero una persona amb molta empatia, i soc molt observadora, és que no... cuesta que me la cuelen, me hago la tonta, és una altra cosa, però costa que se me passen coses desapercibidas, i ara entenc, perquè és que realment i jo em considero observadora, i tot i així s'han passat moltes coses. També t'he de dir quan m'entero que se m'ha passat, revoluciono cielo y tierra, fins a aconseguir, per exemple, parlar amb qui sigui, o endreçar la situació, parlar, sobretot, a mi el que més em molesta, em fa mal, és quan es fiquen amb algun company de la classe que no ha fet res, saps, tipus bullying, coses d'aquestes, em fa molt mal.

10. Consideres que l'educació formal té la responsabilitat de contribuir a reduir les desigualtats socials? Creus que avui dia es responsabilitza?

Jo crec que sí que l'educació ha de contribuir a reduir les desigualtats socials, i que ho crec, que hem d'intentar-ho, però és que jo crec que el problema no és tant l'engranatge que hi ha dins les portes d'un institut, sinó l'apartat previ abans d'accedir a un institut o a una escola o a una altra, al punt que les escoles concertades siguin, no totes, però que existeixen escoles concertades amb quotes desorbitades, que al final estan subvencionades per la Generalitat i al final el que fan és dividir encara més la societat en general. Jo crec que això és el que fa, és com que a les portes de l'institut o del centre, ja

és el que et fa crear aquesta desigualtat forta. I que el centre ja ens trobem la desigualtat, saps? Sí que és veritat que, per exemple, a mi se'm posen davant de les mans responsabilitats també d'ajudar alumnes, per exemple, que jo veig que tenen gran potencial, tot i que no siguin grans artistes o grans tal, però que crec que els hi puc ajudar a desenvolupar la seva part creativa i que puguin tenir com una via de futur, en aquest sentit, de ser artistes o dissenyadors o ser el que sigui. A la mínima que veig algun alumne que té l'autoestima molt baixa o que veig que no se sent especial en res, jo intento, si veig que té un mínim de responsabilitat i motivació dibuixant, jo els animo moltíssim. No premio tant el resultat que també, o sigui, no premio, sinó valoro el resultat final, sinó també l'esforç, la manera que han tingut de treballar i tot això, saps? Això per mi és el més important, si s'han esforçat, si s'han provat coses, si s'han arriscat en el procés de fer un dibuix, dic dibuix, però amb un projecte perquè, al final, són moltes coses. Però sí que penso que té la responsabilitat, però és que la desigualtat ens la trobem en les aules, saps? No es lo mismo ser profe en Sarrià, que ser profe en Casablanca, saps? De Sant Boi. És que al final, la desigualtat ja te la trobes a la porta de l'aula, saps? Sí que tenim responsabilitat, però és que ja et dic que jo crec que ja ve d'abans d'entrar en les aules. M'entens? No sé si m'explico molt bé.

11. Saps què és l'educació social i podries definir-la?

L'educació social és com la manera d'educar, d'ajudar o de reconduir, enriquir, formar diferents àmbits de la societat que a lo millor tenen risc d'exclusió social, per exemple, jo què sé, jo sé que els educadors socials treballen en col·lectius desfavorits, ai, no sé si això no està ben dit, però per exemple, dones que han sigut víctimes de maltracta, nens que tenen dificultats de l'aprenentatge o també dificultats socials de relació en l'àmbit educatiu, però també a la vida adulta, jo crec que un educador ajuda o intenta donar eines a aquestes persones i també suposo que orienta per veure quina ajuda necessita, si un educador no pot ser un psicòleg però sí que t'adreça a un psicòleg que et pugui ajudar o pot portar algun col·lectiu de grup i fer dinàmiques per ajudar-se entre ells, no sé, segons la dificultat que tingui, no sé si ho he explicat molt bé però crec que aquest és una mica el rol.

12. Saps que en 85 centres educatius públics de Catalunya actualment estan incorporant un educador/a social? Coneixes quins estan sent els resultats?

Doncs, no sabia que s'estan incorporant educadors socials. És que les meves companyes no són educadores socials, són orientadores, que és diferent. I no sé quin resultat està tenint, però segur que bons. Perquè és el que et dic, les meves companyes sempre diuen que necessiten, com el recolzament, bé, elles parlen més de la psicòloga, però la tasca de l'educador no sé exactament quina seria.

13. Què n'opines que s'estigui implementant la figura de l'educador/a social en els centres educatius?

En relació a totes aquestes preguntes sobre l'educació social, és que no sé ben bé que és el que faria un educador. Jo sé per exemple l'Alicia, la meva amiga, que és educadora, però crec que treballa també com a orientadora, és que no sé si és el mateix. Crec que no, però bueno que jo no sé què és el que faria, però segur que ens aniria bé, no tengo ninguna duda perquè tot el que sigui la part, tot el que no arribem els profes, i ja no et dic només emocional, sinó com a acompanyament profund a la persona. No sé com dir-te que els nanos porten amb molts problemes de casa, de les motxilles i els profes també, ja t'ho dic i, nosaltres posar-nos allà a explicar qualsevol xorrada si ells tenen tota la moguda que tenen és molt complicat. Aleshores, penso que sí, que segur. I això que no sé què faria exactament, ara m'ho expliques tu. Ja et dic que quan he treballat amb vetlladores la seva figura és com més d'ajudar a l'alumne mentre jo explico el que explico. Però no sé quina tasca faria un educador. Potser seria una cosa més profund, parlar amb dinàmiques amb el grup d'una manera, inclús donar-nos eines als profes. No sé si seria més alguna cosa així.

14. Quines creus que son les funcions d'aquest professional en els centres educatius? Què creus que pot aportar aquesta figura als centres educatius?

Responent a la teva pregunta última, jo crec que no, no ho sé. Jo crec que si jo queestic en l'àmbit educatiu no sé exactament què és el que fa un educador social, saps? Tinc una amiga, també, que és educadora social, que treballa en un centre d'ajuda de dones que han sigut víctimes de la trata, i ella, bueno, és l'Alba, tu la coneixes, i ella el que fa és ajudar aquestes noies a donar-lis recursos perquè sàpiguen on poden anar a treballar, on poden aconseguir diferents pisos de lloguer i de protecció oficial. Bueno, tot aquest tema de crear xarxes amb elles per ajudar-les i també acompanyament, no psicològic perquè elles

no són psicòlogues, però sí que acompanyament emocional, tot això, i també adreçar-les a xarxes que els puguin ajudar a trobar més estabilitat mental, teràpia de grup o tot això. Però ja et dic que en un centre educatiu faria una cosa així, però amb els alumnes, no? Entenc, però bueno, explica'm tu que ara me queda't amb les ganes.

ANNEX 11. GUIÓ DE L'ENTREVISTA A PEDAGOGA SOCIAL USC

Mi nombre es María Magdalena y soy estudiante de educación social. Estoy realizando mi trabajo de fin de grado sobre el educador social en el sistema educativo en Galicia y Cataluña, en este encuentro nos centraremos en la realidad de aquí, la comunidad gallega.

Experiencia personal

1. ¿Puedes contarme un poco tu trayectoria profesional, estudios y experiencia laboral?
2. ¿Qué destacarías de tu experiencia y cómo te ha ayudado a formarte como profesional?
3. ¿Dónde te encuentras actualmente? ¿en qué estás focalizada ahora?
4. ¿Qué te llevo a vincularte o conocer la situación actual de la educación social en los centros educativos?

Función social de los centros educativos

5. ¿Cuál crees que es la concepción, más general, de la educación en los actuales centros educativos públicos?
6. ¿Crees que la educación formal tiene la responsabilidad de contribuir a reducir las desigualdades sociales? (obviament, esperem que sí)
  - a. ¿Hoy en día se responsabiliza?
7. ¿Consideras que deberían modificarse aspectos de la educación actual? En caso de que sí, ¿Cuáles?

Educación Social

8. ¿Qué es, para ti, la Educación Social?
9. ¿Cuál crees que es el conocimiento de la sociedad gallega sobre qué es la educación social?
10. ¿Cuál es tu opinión acerca de la figura del educador/a social? ¿Y esta figura en el ámbito educativo?
11. ¿Existe la presencia de educadoras sociales en las aulas de educación formal? ¿Y de algún otro profesional del ámbito socioeducativo?

- a. En caso de que no haya educadoras sociales, pero sí algún otro profesional, ¿por qué crees que es así?
  - b. En caso de ningún profesional del ámbito socioeducativo, ¿por qué crees que no hay presencia de ellos?
  - c. En caso de que haya educadoras sociales, pero no ningún otro profesional, ¿por qué crees que es así?
12. En caso de que no haya, ¿Cuál crees que sería la acogida del educador social en los centros educativos de Galicia por parte del resto de profesionales educativos?
13. ¿Cuál es (o crees que es) la posición política que toma el gobierno gallego respecto a la presencia de la educación social en los centros educativos?

Funciones del educador/a en la escuela

14. ¿Cuáles consideras que son/deberían ser las funciones del educador/a social en el centro educativo?
15. ¿Con quiénes se debe coordinar?
16. ¿Qué crees que puede/podría aportar esta figura en las escuelas?
17. ¿Cuáles crees que son los beneficios para el alumnado la implementación de este profesional en el sistema educativo? ¿Y para la comunidad?
18. ¿Cómo ha sido o cómo debería ser el proceso de incorporación a estos centros?

Políticas sociales del territorio

19. ¿Cuál es la situación actual de Galicia en cuanto a la presencia de educadores/as sociales en los centros educativos? ¿Hacia que realidad futura se está trabajando?
20. ¿La Xunta se implica en el ámbito? ¿De qué manera? ¿Políticas concretas?
21. ¿Cuál es tu opinión acerca de estas? (*Entiendo que las necesidades por las que trabajáis no son cubiertas o solo parcialmente por las políticas actuales.*)
- a. ¿Qué crees que debería ocurrir para que se aplicaran nuevas políticas? (Si es que se deben aplicar)

ANNEX 12. TRANSCRIPCIÓ DE L'ENTREVISTA A PEDAGOGA USC (PDG)

Entrevista realitzada el dia 28 d'abril del 2023 amb una durada de 44 minuts. Realitzada presencialment a la Universitat de Santiago de Compostela. Enregistrada per veu amb el consentiment signat. S'hi adjunta la transcripció de tota l'entrevista.

1. ¿Puedes contarme un poco tu trayectoria profesional, estudios y experiencia laboral?

Yo vengo de un área experimental, luego me interesa la parte más de lo que es la pedagogía, la didáctica, la matemática, todo esto, y acabé en pedagogía. Luego, en pedagogía había varias especialidades y había una que era intervención socioeducativa y al final, pues, fue la que escogí porque yo hasta ese momento, como era de un área como muy experimental, pensaba que la educación era solo lo que se daba en la escuela. Y esa especialidad me permitió abrir como un escenario en plan, ah es verdad, es que nos educamos también fuera de la escuela y luego ya me fui orientando hacia ese campo. Luego hice un máster, hice el doctorado y luego estuve trabajando en un proyecto europeo en un ayuntamiento próximo aquí a Santiago, implementando un proyecto europeo para la promoción de la igualdad de oportunidades de las mujeres a nivel comunitario, a nivel local. Y eso me permitió también tener la otra visión de lo que es el trabajo a nivel comunitario, no solo desde el punto de vista académico. Estuve compaginando eso por la mañana allí, por la tarde aquí. Luego ya vi que aquello era inviable porque era muchísima carga de trabajo, porque en paralelo también los lunes daba clase en la UNED, en la sede de Pontevedra, entonces era... Sí, sí y entonces al final ya fui apostando por la universidad y aquí me quedé. Pero aquel trabajo me sirvió también por aterrizar en lo que es el discurso porque tú aquí en la universidad y por eso también hago mucha investigación aplicada, porque estas investigaciones que solo son como de despacho y tal y porcentajes... No. Aterrizar. Claro. Y tiene que haber como una devolución a lo que es lo comunitario, de poco sirve si priorizamos, si nos hacen cosas que permitan cambiar esa realidad y, entonces, un poco fue por ahí.

2. ¿Qué destacarías de tu experiencia y cómo te ha ayudado a formarte como profesional?

A ver, estoy dentro de un grupo de investigación que es muy competitivo, entonces, también con cierta autonomía de las líneas de investigación que tu siempre has trabajado, no sé, al tener una serie de requisitos de méritos puedes ser tu investigadora principal de proyectos. Entonces, yo soy muy fuguillas y todo me parece muy interesante, entonces siempre me meto en muchos embarques de esto me parece interesante, luego estoy a veces saturada, pero no sé, el hecho de participar en proyecto de investigación de temáticas, a veces, muy diferentes, pero que tengan eso, que conecten con la realidad, eso me parece muy interesante porque luego eso a mí también me sirve para luego ejemplificar luego en las clases. Yo tengo mucha experiencia a nivel de investigadora de temáticas muy diferentes, tengo también esa experiencia que fue casi dos años a nivel local, que luego hacemos muchos convenios de colaboración con ayuntamientos para desarrollar proyectos pequeñitos. Entonces, tienes esa otra parte, entonces puedes vincularlos, entonces cuando bajas a clase, porque bajo porque ya ves que los despachos están arriba, entonces cuando bajas a clase te permite mucho eso sabes, de explicar lo teórico, pero siempre conectándolo con la realidad. Entonces también el desafío por aprender y por, de hacer cosas, pero que realmente tengan sentido para cambiar la realidad, entonces eso, indirectamente, también te obliga a formarte, a leer, a seguir avanzando, a no quedarte en el despacho y preparando las clases y ya las tienes preparadas de hace veinte años. No, seguir actualizándote y evolucionando porque cada vez hay más temas y también son importantes, también para analizar y abordar.

3. ¿Qué te llevo a vincularte o conocer la situación actual de la educación social en los centros educativos?

A ver, yo siempre digo que la escuela es como un microcosmos de lo que es el reflejo de la realidad porque allí hay problemáticas económicas, sociales, culturales. Entonces, si abordamos esa problemática en la escuela, a lo mejor podemos estar corrigiendo cosas en la sociedad. No concibo una escuela y ese fue el cambio de querer dedicarme yo solo a la enseñanza porque entendía, que lo que era la educación era lo reglado, porque nunca había tenido esa otra visión de que también es educación cuando voy al cine y me quedo con un mensaje, o cuando voy al museo, eso era como ocio y tiempo libre. No, me estoy educando igual. Entonces, intervenir en la escuela me parece fundamental para intentar también corregir desde pequeñitos errores que luego acabamos reproduciendo a nivel social. El problema, creo, yo siempre digo, el problema también a veces pasa porque los

profesores, sea de matemáticas, sea de lengua, a veces se quedan solo con la parcela de instrucción, de transmisión de unos contenidos, olvidando la faceta de educadores. Entonces, claro, un profesor puede bajar a clase y dar matemáticas si lo han comprendido bien y si no, pues les da igual, o si baja explica matemáticas, pero no es consciente o no hace nada, incluso si detecta un caso de bullying. Entonces, creo que los profesores de la especialidad que sea también tienen que ser educadores, porque es que si no hay muchas problemáticas que se van enquistando, y a lo mejor, pues luego al final son problemas para los propios niños y para la propia comunidad educativa. Y luego también para el contexto social. Si un niño tiene, o sea, le acosan y hay bullying escolar, no creo que le hagan bullying escolar en la clase y luego salgan a dar al patio o salgan de paseo por la tarde fuera de la escuela y le llamen para quedar para tomar algo. O sea, eso se va a reproducir. Con lo cual, tener la capacidad de identificar también problemáticas que están ahí para poder corregirlas. Y claro, eso hay, tal y como están ahora los planes de estudio de determinadas titulaciones, sobre todo aquellos que se van a dedicar a ser educadores o dar clase en colegios, no están preparados ni capacitados para eso.

4. ¿Cuál crees que es la concepción, más general, de la educación en los actuales centros educativos públicos?

Yo creo que hay mucha gente que sigue pensando que la educación es la institución, o sea, la enseñanza reglada. Y todo lo que está fuera de la escuela, o sea, es... Sí, hombre, te puedes educar y tal, pero yo creo que no... O sea, como que se valida el mensaje de que en la escuela o en la escuela es la educación por excelencia. Y yo ahí también soy muy crítica en el sentido de que en la escuela, y siempre lo digo, hay prácticas escolares que a lo mejor son de todo menos educativas. A mí, por ejemplo, segregar por género no me parece una medida muy educativa, porque en la calle tampoco tenemos aceras para niños o para niñas o para niños. Los tienes igual. Segregar a lo mejor por clase económica, a lo mejor tampoco es muy educativo. Estás trasladando un mensaje que no es, y además una educación que tiene que basarse en principios de igualdad, de justicia, etcétera, etcétera, de equidad. Entonces, si dejamos que la escuela haga ese tipo de prácticas que no son educativas, pero sí las estás validando en un contexto que la mayoría entiende cómo que es el contexto educativo por excelencia, estás trasladando mensajes distintos. Yo, por ejemplo, con el tema de género, o sea, lo critico con él, lo critico, no critico el tema. Crítico que, por ejemplo, en una clase, como contenido curricular, se valide que niños y

niñas o niños son todos iguales. Y esto se dice en una clase. Y cuando toca el timbre y salen al recreo, sean los niños siempre los que ocupan el espacio central del recreo que está ocupado por una cancha de fútbol y, ahí, los profesores están vigilando el recreo, para que no haya peleas y tal. Pero ese mensaje se está validando, o sea, antes un discurso me está diciendo que soy igual, pero quien ocupa el espacio central todos los días, a todas horas, son ellos, me está validando. El recreo también es un tiempo educativo, no es lectivo, pero es educativo porque está dentro del tiempo escolar, pero ya es como, es de recreo, pero es que ahí me está educando, y me está validando que son los niños quien ocupan el patio central. Por eso digo que tenemos que poner mucho énfasis en prácticas, que realmente sean educativas y en la escuela hay que son de todo, menos educativas, son prácticas escolares y, a lo mejor, con algún tipo de divergencia.

5. ¿Qué es, para ti, la Educación Social?

Son procesos educativos para intervenir en el contexto social y la sociedad es todo, o sea, es que nos educamos en todas partes, y eso tenemos que ser conscientes. O sea, la educación está en todas partes, no es un contexto el que sea, nosotras tenemos que hacer que ese contexto sea educativo porque la escuela puede estar validada como, pero si hacemos otro tipo de cosas, se nos está cayendo también un poco ese puzle y, sobre todo, para intentar mejorar la vida cotidiana y el bienestar de las personas, a través de procesos claro, que las propias personas aprendan de esos procesos y que ellas sean conscientes de ese proceso de aprendizaje para empoderarlas y para que sean ellas que lideren esos procesos también de cambio y de transformación. Al final, si nosotros les decimos lo que tienen que hacer, lo hacen porque nosotros se lo decimos, no porque ellos sean realmente conscientes de que tienen que hacer eso para mejorar esas realidades. Entonces, es un proceso que claro, que comporta también un proceso de aprendizaje, de las personas, de las comunidades, de los entornos y analizar también cuáles son esas estrategias de mejora para cambiarla.

6. ¿Crees que desde la sociedad gallega hay conciencia sobre qué es la educación social?

A ver, yo creo que sí, cada vez más. Pero aun estamos, yo creo que vamos lentos, por ejemplo, en Cataluña, o sea, ya está como muy años luz. Aquí, sí, o sea, ya empieza a

demandarse la presencia de educadores sociales en centros de menores, pues no sé, como técnicos de cultura en ayuntamientos, o sea, empieza, pero, pero, o sea, empieza no, ya llevamos tiempo recorrido, pero quizás son muy tímidos. Es cierto que con la constitución del Colegio de Educadores/as Sociales sí cogió impulso, entonces se evidencia mucho más, pero hay mucha gente que todavía, o sea, les parece que los educadores sociales siguen siendo los monitores de actividades de tiempo libre y es mucho más que eso. Entonces, yo creo que, pero a lo mejor también por los propios educadores, ¿sabes? Esto de empoderarse y de, realmente, saber y reconocerse el poder que tienen. Pero a nivel social, bueno, es que no sé si a nivel social, claro, yo creo que es algo como general en todas partes. Yo creo que todo lo que tiene que ver con lo social, como que a nivel social, como que hay un menor reconocimiento, me refiero a que, la gente tiene muy claro, o sea, lo que es ser un abogado, un notario, un economista, un médico, esto un pedagogo, un educador social, como para cuidar a los niños en su tiempo libre. No, es mucho más que esto, puede ser un mediador familiar, pero yo creo que va calando, pero aun tímidamente.

7. ¿Cuál es tu opinión acerca de que hubiese la oportunidad de añadir la figura del educador/a social en el ámbito escolar?

Para mí, ahora mismo, esencial. Yo creo que, o sea, no sé porqué, yo lo que sí llevo experimentando desde hace dos - cuatro promociones, es una falta de valores sociales, a mí me sigue llamando muchísimo la atención por ejemplo en lo que es la propia titulación con los famosos grupos de Whatsapp del curso y tal, siga habiendo compañeros que están estudiando, o sea, me parece alucinante, compañeros que están estudiando para ser educadores sociales y que a través del Whatsapp, del grupo, acosen, insulten, sí. O sea, esto está pasando, yo creo que hay una pérdida de valores grande a nivel social, y esto, al final, se acaba trasladando también en las generaciones más jóvenes, yo creo que también por aquello del espacio de, está todo tan mal a nivel social, a nivel ambiental, a nivel económico que no tengo motivación por, total, total no voy a conseguir un trabajo, me voy a ir al paro, hay tanta desmotivación y tanto desencanto, que todo eso al final acaba explotando, por diferentes partes. Desmotivación, violencia, cada vez más familias desestructuradas, más problemas económicos que tiene muchísima repercusión en muchas esferas. Claro, y al final, acaba confluyendo también en la escuela, en edades que también son muy conflictivas para los niños, en la adolescencia. Entonces, yo cada vez

veo más esencial la figura del educador social en la escuela, porque los profesores no están ni formados, ni capacitados para resolver problemas que acontecen ahora mismo en la escuela. Problemas de acoso escolar, de violencia, de maltrato, de insultos, y ellos están formados porque en su formación académica les enseñaron álgebra y matrices y derivadas, pero no a como tengo que enfrentarme y corregir ese tipo de situaciones. Y, ahora, yo creo que cada vez más, se hace más necesaria esa figura.

**8. ¿Existe la presencia de educadoras sociales en las aulas de educación formal?
¿Y de algún otro profesional del ámbito socioeducativo?**

Ahora mismo no, hay educadores sociales que acompañan en la escuela, pero en los momentos, por ejemplo, en los comedores escolares, o sea, desde atención, supervisión, del qué pasa en ese tiempo que es dentro de lo que es el período de escuela, digamos, aquellos niños que comen en el comedor escolar, en las actividades extraescolares, pero dentro de la escuela. Pero ahora, como tal, como educador social, como figura, digamos, de funcionario, de carrera igual que el orientador, pues de momento no la hay. Pero sí, cada vez más, alumnado incluso, que demanda hacer el prácticum en escuelas. Así como esto era algo inaudito hace años, que iban pues eso a ayuntamientos, a casas de cultura, a museos. Ahora sí, son ellos los que piden porque es un ámbito muy emergente y necesario realmente.

Has comentado que no hay educador, pero sí orientador. ¿Puedes explicar qué hace exactamente el orientador?

Pues yo creo que esencialmente debería ser la figura que debería ocupar un educador social porque hay muchos orientadores que no hacen nada, o sea, sí, porque su figura sería de orientar, por ejemplos, hacia estudiar universitarios o, cuando hay problemas, de conducta, de violencia, de acoso, no sé, de ver más allá de lo que te ofrece la mirada. De que si hay un niño que siempre fue buen estudiante y, de repente, empieza a bajar el rendimiento académico, puedes ser porque no domine los contenidos, o puede ser porque en su casa está habiendo problemas que están repercutiendo en su éxito académico. El orientador se tiene que dar cuenta y tiene que ir más allá de llamarla capítulo porque ha pasado de sacar sobresalientes a suspender siete. Tiene que indagar en esas problemáticas

y hay muchos orientadores que tampoco, porque tampoco están formados para resolver ese tipo de problemáticas que su formación a lo mejor es otra.

Vale, vale. Es que no conocía esta figura.

Sí, sí. Pues aquí es una figura por oposición, como orientador escolar, que son fundamentalmente, pedagogos o psicopedagogos, que era una titulación que se extinguió. Era una mezcla de psicología y pedagogía, pero claro, es que pedagogía tal y como estaba en los títulos conformados antes, no abordaba problemáticas de mediación, de intervención con colectivos, trata más la didáctica. Entonces, claro. No vas a dar clase, es que tienes que resolver problemáticas, primero detectarlas, hacer un buen diagnóstico de la situación y después saber cómo intervenir, como mediar, a lo mejor es que no tienes que hablarle solo al niño porque ha bajado el rendimiento; es que a lo mejor también tienes que hablar con los padres para que al menos, no discutan delante del niño, porque el niño se está dando cuenta y, entonces, está más preocupado por esa situación que, y se despista. A lo mejor también tienes que hablar con el centro educativo para analizar la problemática, no solo para esta materia en concreto, sino a lo mejor globalmente, es una intervención mucho más integral.

9. En caso de que no haya, ¿Cuál crees que sería la acogida del educador social en los centros educativos de Galicia por parte del resto de profesionales educativos?

Yo creo que buena. Yo cuando voy a aplicar muchas veces cuestionarios a los institutos y a colegios, salgo de ahí y digo, es que esto es la jungla. O sea, es ir a las trincheras. O sea, ahora mismo, son como bombas de relojería, hay tantas problemáticas y no solo académicas, como a lo mejor eran en mi época, de violencia, de acoso, de violencia de género, de racismo, de xenofobia, o sea, de discriminación porque a lo mejor no tiene recursos económicos. Tantas problemáticas, es un polvorín. Y eso al final, está condicionado también en la realidad cotidiana de, imagínate, de mí, que soy profesor de matemáticas, que voy a bajar a dar álgebra, pero es que hay tal crispación en el aula que al final también dificulta tu trabajo. Y yo creo que lo agradecerían, porque es como ir resolviendo problemas, a lo mejor, en los que yo no tengo capacidad para hacerlo, ni competencia. Entonces, tendría un profesional que me estaría ayudando pues, eso, a cuando tienes algo desordenado, a intentar poner cierto orden y cierta armonía.

*¿Tienes presente que puede haber un futuro próximo o como cuál es la política?
¿Cuáles son las políticas sociales que podrían como un poco acompañar a estos?*

Yo creo que sí, porque a ver el colegio profesional realmente está haciendo buena labor y está muy presente. Y está siempre como muy encima ósea con las leyes educativas, o sea, no es el típico colegio profesional que sea desde de denominación, pero está muy presente y yo creo que, que a la larga si se va a acabar implementando como en otras comunidades como figura profesional, también reglada como funcionario, sabes con un perfil también de oposición específico, igual que el maestro de primaria tal el orientador, pues a lo mejor el educador social para los centros escolares.

Yo creo que sí, y a lo mejor, sin tardar mucho, también un poco viendo el reflejo de otras experiencias en Extremadura, Baleares. Entonces claro. Cuando empiezas a ver que en otras comunidades sí lo están implementando y exitosamente, porque ayuda puse a corregir problemas a los que no eres capaz de llegar. Pues eso como profesor de lengua o como equipo directivo, yo creo que eso al final claro, también tienes que aprender de los buenos ejemplos claros.

10. ¿Cuáles crees que son los beneficios para el alumnado la implementación de este profesional en el sistema educativo? ¿Y para la comunidad?

Yo creo que serviría porque esto es como cuando tienes al profesor de matemáticas o lengua o de inglés. Que sabes que te va a evaluar, entonces es como ella una figura de autoridad que me va a juzgar y evaluar. Y esto no quiero decir que sea un colega, pero es el que me va a ayudar a resolver conflictos. Es diferente porque uno me va a juzgar y otro y me va a evaluar y otro es el que me va a ayudar a mejorar. Entonces, yo creo que en ese sentido se ha ocupado también como figuras de autoridad, porque también estaría dentro de lo que sería el equipo directivo, pero yo creo que la figura hacia el alumnado es diferente. Uno es, o sea, yo te voy a enseñar y tú me vas a tener que demostrar a mi si has aprendido o no y yo te voy a evaluar a ver en qué grado has aprendido y otros tengo problemas con este chico y tú me vas a ayudar a mediar con él y a resolver el conflicto. Y aprender estrategias para lo mejor ahora me tienes que ayudar tú, pero en la siguiente a lo mejor ya soy yo quien lo va a resolver porque ya aprendí esa estrategia de mediación o de resolución de conflictos. Entonces, yo creo que puede ser para para los chicos también una figura importante dentro del centro educativo.

11. ¿Cómo debería ser el proceso de incorporación a estos centros?

Yo creo que a ella se le empiezan a dar pasos, en el sentido de igual que un maestro cuando llega el prácticum tiene que ir a hacer prácticas a un colegio y enfrentarse. Por esto te decía que era interesante porque ya había cada vez más demandas y cada vez había más colegios que estaban demandando la figura. Entonces creo que eso sea un primer paso. Sea es de que de que exista interés por las dos partes de que no sólo los alumnos quieren hacer prácticas en ese contexto, sino que los centros educativos también. Tienen una apertura de mente, dicen, sí, no sólo vamos a acoger a maestros y a licenciados en biología para dar clase a niveles superiores, sino también a educadores sociales. Esa primera fase de como de tanteo de prácticas de crear sinergias creo que ese interés para ir, generando también necesidad y para ver realmente el trabajo que hacen. Entonces, claro, esto es como igual que los centros de menores, claro, primero se fue metiendo luego ya pues oposición incluso, pues en las diputaciones a nivel, pues más de gobiernos autonómicos y que ya sacan oposiciones específicas, no. Pero yo creo que el hecho de de esa apertura, de tanto a nivel educativo como a nivel social, ir viendo los puntos que hay en los que se puede converger, es importante e interesante porque a lo mejor luego, eso sí, permite. Bueno, pues igual que se crea una oposición, pues para este orientador, pues una para un educador social que puede estar para la resolución de conflictos y no sólo, también para la programación de actividades extraescolares desde un punto de vista educativo y no sólo de ocupación del tiempo libre. Es que puede tener una visión mucho más amplia.

Claro, porque las prácticas, ¿las hacen en estos ambientes de extraescolares y comedores?

No, no, no, no también en tiempos escolares. Desde cuando hay, por ejemplo, un conflicto, tal bueno, pues trabajar la resolución de conflictos, también trabajar en aula cuando hay problemas, pues eso de algún conflicto a nivel, pues de bullying de tal, pues esas labores también de mediación..

Ah vale, vale. No, porque es curioso que aunque no haya la figura implementada en la escuela, ya están aceptando prácticas. Es como que la escuela ya ve que se necesita esta figura, aunque no tengamos un educador social, queremos prácticas porque quizás sí, se han dado cuenta de que han tenido ejemplos de.

Sí, porque cada vez es, o sea, estamos en una sociedad tan multiforme y tan poliédrica que en la escuela convergen muchas problemáticas, entonces claro. Tú antes ibas a la escuela y vas a aprender, pero es que ahora vas a aprender, pero insultas a que lo sea, por eso también te decía, hay una falta de valores y ahí converge todo y ellos no están capacitados ni formados, entonces, claro, se les escapa realmente las manos determinadas problemáticas. Entonces, sí, empiezan a verlo y es interesante ver ese interés mutuo tanto de los educadores de avisa a ese escenario profesional y de los centros educativos de apertura a otro tipo de profesionales, que no sean maestros y profesores de secundaria, es interesante sí, sí.

Y es que al final, todo el desconocimiento de qué es un educador social, que hará el educador social en la escuela, por qué lo necesitamos. Todas esas preguntas que nosotras tenemos tan claras, pero.

Al final para ellos no, porque yo creo que también la figura del educador social, o sea. Lo de educador social claro, claro, es que tienes que educar en todas partes, pero es que es por la propia concepción de educación. Es que la gente se cree que ser educador, o sea, es la escuela, los maestros y los profesores. Y el que están actividades de tiempo libre ese no educa. Perdona entonces que meduca tanto el profesor de educación física que ni siquiera mira para mí y me manda a dar cuatro vueltas al estadio, como aquel que me está enseñando las reglas del juego el sábado. Pero me está enseñando a jugar al baloncesto, al tenis y me está explicando y yo estoy aprendiendo.

Este no me está educando, si que te está educando, en sábado y en una cancha de tenis, pero yo estoy aprendiendo. Hay un proceso de enseñanza aprendizaje y a lo mejor el otro no me está enseñando nada porque yo tampoco estoy aprendiendo porque a lo mejor estoy corriendo y a lo mejor estoy corriendo mal porque estoy respirando como no debo. Pero eso sí, es educación porque estoy en la escuela y en los tiempos escolares. Entonces, yo creo que también hay que romper con el corsé de ¿qué se entiende por educación? Y también porque, la educación y social estuvo también muy ligada al principio vale, por la parte de sociocultural y tal, pero también muy ligada a la atención y educación a colectivos desfavorecidos. Entonces yo creo que es ah, educadores sociales ah, personas con discapacidad, o sea, en riesgo de vulnerabilidad social. Sí y no, o sea, sí, porque también tiene que atenderles a ellos, pero también pues no sé, temas de Cultura, temas de mediación familiar, temas de resolución de conflictos, o sea muchos temas. Los otros

también, pero no sólo. Entonces yo creo que también, o sea, como que se circunscribió la visión de la educación social al tratamiento de la educación, atención de personas en riesgo de vulnerabilidad social. Y aquí, dices tu, aquí no son vulnerables, están en la escuela y tal sí, pero es que hay otro tipo de vulnerabilidades que a lo mejor no están tan presentes. O no saber cómo trabajar en equipo porque no quieren trabajar, pues a lo mejor eso también tienen que corregirlo ellos y enseñarles a trabajar en equipo porque trabajar en equipo no sólo es agrupar a cuatro personas, es enseñarles las dinámicas de trabajo en equipo. Y, a lo mejor, puso un profesor puede llegar allí, venga cuatro, aunque te junte con el que está al lado, que no lo soportas. Pero a lo mejor también es interesante para, pensamos muy diferente, pero es que a lo mejor tenemos que trabajar juntos. Y tengo que aprender a trabajar contigo, aunque no pienses como yo.

Sí, muy, muy interesante. Sí, me has abierto, como también el porque quizá no se entiende la educación como al menos yo la entiendo. O sea, sí que claro, con este trabajo me estoy dando cuenta de cosas, pero de esta misma de el porque aparte de que es quizá una profesión muy nueva que está lleva pocos años relativamente. Ya no solo eso, sino también el, pues la concepción que se tien por la educación como tal.

Sí, sí, es que muchas veces discuto con colegas que son amigos, que son didactas. Y siempre nos dice a mi compi y a mí que somos los de pedagogía social, eso qué hacéis vosotros. O sea, eso es lo que hacéis vosotros. Es que a lo mejor los didactas, que eso es lo que digo siempre es que vale. La didáctica es para saber cómo vale, pero es que no todo lo que es educación, o sea lo que se da en la escuela es educativo. A mí, por ejemplo, el tema excede en clave de género que sea, de qué sirve dar una clase sobre igualdad coeducación, si luego me estás validando en un tiempo que también es escolar el mensaje totalmente contrario.

Es que no es educativo, un profesor que llegue a clase y que sólo dicte, no es muy educativo porque es que no me estás, no me está enseñando nada, no, yo no estoy aprendiendo nada. No me estoy desarrollando más, o sea. Y a lo mejor aprendo fuera, no sé en el cine, porque el mensaje me impacta o porque esta película, buff me lanza un mensaje que no sé qué me hace, por ejemplo, Te doy mis ojos que es una película de violencia de género, pues a lo mejor tú bajas y empiezas con un discurso teórico de

violencia de género, tal empiezas a hablar y desconectan, pero te vas al cine, ves esa película, ves, esas imágenes y sales del cine y buff. Es que te ha llegado el mensaje te ha llegado y dónde te ha llegado en el cine. Pero has aprendido y no era en la escuela porque a lo mejor en la escuela con este mensaje y venía el ponente más eminente, pero desconectaste. Entonces yo creo que esos cursos de clasificar, lo que los espacios como aquellos, o sea más educativo es que aprendemos en todas partes.

No, y es que a veces, si viene de la escuela, se escucha menos que si viene de fuera porque hay muchos alumnos que ya es lo aburrido de la escuela cuando sale, que es un espacio distinto, está mucho atento a todo.

Y esto es que antes en la pregunta que decía, esta y cómo, no sé si, como con una plaza de funcionario, porque yo creo que yo creo que esto también, pero esto es como en todo, o sea, yo creo que es la actitud personal. Puede haber funcionarios que efectivamente, como ya se ampara en el que van a cobrar a fin de mes, no hagan su trabajo o total, aunque lo hagan mal va a cobrar a fin de mes que eso es una actitud personal, más que una acomodación profesional.

Entonces, claro, con los riesgos que a lo mejor puede comportar de que, como ya soy funcionario y haga lo que haga, así no haga nada, ni media ni haga lo que sea. Voy a cobrar a fin de mes, o sea, esos riesgos y se puede correr, pero por eso digo que también la necesidad de trabajarlo a nivel personal porque puede haber un funcionario y los hay, tampoco digo de trabajar para la administración y regalarle todo tu tiempo porque no es eso, pero intentar hacer lo mejor posible tu trabajo. Y hay gente que es como total va a cobrar igual, pues ya soy funcionario, ya me puedo tirar a la bartola, eso tampoco, pero yo creo que eso es ya más una actitud personal de cada de cada cual. Entonces bueno, yo creo, pero, pero a nivel no, no sé cómo así como funcionarios, si con contrato, no lo sé. La figura realmente no sé si como una figura de oposición tal, pero claro, yo creo que también es en cierta medida como validar y dignificar la profesión, porque si un profesor de matemáticas puede tener su plaza fija, o sea, y cierta estabilidad también esto de hacer lo mejor posible y que cada año tengas que estar con la espada de Damocles de sabiendo que me van a renovar o no me van a renovar, porque eso también genera incertidumbre y desmotiva a lo que te digo de total, no sé si me van a renovar, pues mira. Entonces, no sé realmente cuál la figura, pero también sí de dignificar esa profesión para que también

socialmente sea reconocida, igual que el profesor de derecho, igual que el profesor de filosofía o el médico de turno, o sea, esos son sus profesionales que en las distintas esferas también están ayudando a mejorar.

La vida del médico puso a curarnos la salud; el abogado, pues para resolver algún trámite y este pues para para la vida cotidiana y para intentar desarrollar me lo más integral y armónicamente posible.

Claro, por ejemplo, ahora que estuve entrevistando a una educadora, ella lleva ahora que le han hecho el contrato a 3 años, pero el año pasado no sabía si iba a seguir.

Claro, y eso también te genera entonces al final, ¿qué acabas haciendo?, preparándote una oposición. Claro, esto a lo mejor cuando eres joven y tal no, pero cuando llevas 35-40 tal lo que necesitas es una estabilidad económica que también te la da emocional. Y no estar pendiente, tengo 35 años, no sé, imagínate, pues sí o no quiero tener un hijo, pero cómo voy a tener aventura a tener un hijo si no sé si el año que viene voy a tener o no un trabajo sea y al final claro, la gente a que acaba optando a hacia un tipo de oposiciones donde le permitan cierta estabilidad laboral, económica que te permita también cierta armonía, porque si no, claro, es muy difícil poder proyectarte hacia un futuro cuando es totalmente incierto.

ANNEX 13: GUIÓ FOCUS GRUP

Hola em dic Maria Magdalena Segura Renau i ens trobem aquí avui per realitzar conjuntament un grup focal. Primerament, vull donar-vos les gràcies per la vostra presència en aquest grup de discussió.

Un grup focal és una tècnica de recollida d'informació que es recórrer a una entrevista informal amb un grup de persones sobre un tema determinat, en aquest cas pel meu treball de final de grau. Amb aquest treball estic estudiant quina és la situació dels educadors i educadores socials en els centres educatius i em proposo definir quines són les funcions que haurien de tenir formulant proposta alternativa a la que hi ha actualment. Per això, us poso a vosaltres l'altaveu, com a futures educadores socials per apropar les opinions de les estudiants a l'elaboració de la definició de la nostra professió en aquest àmbit emergent.

L'objectiu d'aquesta trobada és posar en comú les vostres perspectives i consensuar conjuntament per a arribar a punts de trobada. Jo aniré fent preguntes sobre el tema en qüestió i vosaltres donareu la vostra opinió tant negativa com positiva. A més, a mesura que les vostres companyes parlin, si vosaltres no hi esteu d'acord us convido a entrar en conversa i debatre sobre el que penseu, sempre intentant no interrompre, però permetent fer la reunió més acollidora, propera i que totes siguem participants.

Aquesta reunió serà enregistrada per veu, per això us demano que ompliu el següent full que us passaré on em doneu el vostre consentiment on se us garanteix el vostre anonimat i confidencialitat, per una vegada acabada poder transcriure-la i adjuntar-la al meu treball. Està previst que aquesta reunió tingui una durada al voltant dels 60 minuts. Moltes gràcies per la vostra participació un cop més per avançar.

Per començar, us passaré un full a cadascuna on us demano que ompliu les vostres dades personals, que es tractaran, com he comentat anteriorment, en l'anonimat.

- Edat
- Ciutat habitual de residència
- Curs cursat
- Experiència laboral com a educadora / Pràctiques externes

Imagineu-vos que sou part del Col·legi d'Educadors i Educadores Socials i el Departament d'Educació us elegeix per definir el paper de l'educació social en els centres educatius. Us demanen que presenteu un informe on definiu els següents aspectes:

1. Primerament, us demanen que els expliqueu quina és la relació que hi ha entre l'educació social i l'educació reglada. Per què és tan important?
2. No coneixen en el nostre paper, per tant us demanen que els hi expliqueu com planifiqueu les vostres funcions i les definiu.
3. Consideren que aquesta implementació provocarà forteses i febleses als centres educatius, quines definiríeu?
4. Us demanen també que especifiqueu quins son els canvis necessaris a donar en el sistema educatiu per tal de superar els reptes que trobeu a l'hora d'implementar aquesta figura en l'àmbit.
5. Per acabar, heu de concretar com plantejaríeu que hauria de ser aquesta implementació (*a través d'oposicions, nombre de places, els criteris, en quins centres*)

Us volia donar les gràcies un cop més per la vostra presència i m'agradaria conèixer quines han sigut les vostres sensacions durant la conversa i què us ha semblat tot el que hem estat parlant.

ANNEX 14. TRANSCRIPCIÓ FOCUS GRUP

Grup de discussió realitzat el dia 17 de maig del 2023 amb una durada d'1 hora i 10 minuts. Realitzada a través d'una plataforma digital amb videoconferència, degut a la disponibilitat de les participants. Enregistrada per veu amb el consentiment signat. S'hi adjunta la transcripció de tota la conversa.

Dinamitzadora: Voy a leer un poco toda la introducción para introducirles el tópico de mi trabajo y el objetivo de este encuentro. Yo soy María Magdalena, hoy vamos a realizar conjuntamente un grupo de discusión y en primer lugar os quiero dar muchas gracias por estar aquí, de verdad. Este grupo de discusión es una técnica con la que recogemos información a través de una entrevista grupal informal sobre un tema determinado. Ahora estoy haciendo trabajo de fin de grado, entonces en él estoy estudiando cuál es la situación de los educadores y educadoras sociales en el ámbito formal de centros educativos y me estoy proponiendo formular cuáles son las funciones de la educación social en este ámbito y la idea es proponer una alternativa a lo que existe actualmente. Entonces, pongo el altavoz en vosotras porque como futuras educadoras sociales considero que tendréis una opinión sobre este ámbito emergente y me ayudaréis mucho a la elaboración de esta definición como profesión en este ámbito. Entonces, el objetivo de este encuentro es poner en común conjuntamente vuestras perspectivas y que consensuéis para llegar a un punto de encuentro conjunto y os haré diferentes preguntas, os pondré un poco en contexto en diferentes temas y simplemente quiero que déis vuestra opinión positiva, negativa, pensamientos, lo que os surja y además quiero que interactuéis, quiero decir si no estáis de acuerdo con algo que alguna dice o queréis añadir cosas a lo que dicen vuestras compañeras, adelante. Voy a grabar esta conversación en audio, por eso os pediré luego que me firméis un consentimiento de que me permitís grabarlo en audio y así luego pueda transcribirla y poderla adjuntar a mi trabajo. Entonces, no sé si habéis mirado el guión, pero os iba a pasar una hoja para tener algunos datos vuestros os los pediré luego por Whatsapp, simplemente es la edad, la ciudad donde vivís habitualmente, en qué curso estáis ahora mismo y si tenéis experiencia como educadora o prácticas que habéis hecho externas, en qué ámbito habéis estado. Vale, entonces, vamos a empezar. Cualquier duda que tengáis, si me queréis preguntar algo tanto ahora como a mitad del grupo lo que sea preguntad lo que queráis. Vale, el contexto es, os tenéis que imaginar que sois parte del Colegio de Educadores y Educadoras Sociales de España en general, porque sois de

diferentes partes de España, no de una comunidad en concreto y el Departamento de Educación os elige a vosotras para definir el papel de la educación social en los centros educativos. Entonces, os piden que presentéis un informe donde defináis los siguientes aspectos. El primero es que os piden que expliquéis cuál creéis que es la relación entre la educación social y la educación formal reglada en los centros educativos y por qué es tan importante. Que empiece la que quiera o tenga algo ya en mente.

Estudiant 1: Al fin y al cabo, o sea, relación entre la educación reglada y la educación social. O sea, en el sentido de más o menos qué papel tendríamos dentro de la educación reglada, algo así.

Dinamitzadora (D): Sí, qué puntos en común encontramos en estos dos tipos de educación que socialmente se ven como muy alejadas, pero sí encontráis puntos de encuentro entre estos dos tipos de educación.

Estudiant 1 (ana): Claro, es que yo parto de la base de que no acabo de ver esa clasificación de educación reglada y educación no reglada. Entonces, ya es algo que me cuesta ver la diferencia porque no considero que haya una educación que sea formal y otra que no sea formal. Claro, al fin y al cabo, todo es educación. Es educación lo que te enseñan en el colegio, es educación lo que te enseñan en tu casa y es educación lo que aprendes por tu cuenta. O sea, todo es educación. No veo esa clasificación entre reglada y no reglada, formal o no formal, que si para adultos, que si para jóvenes. Es educación.

Estudiant 2 (elena): Yo además creo que, si tuviera que, estoy de acuerdo con Ana de hecho, pero si tuviera que encontrar una relación con los conceptos, también diría que las personas con las que nosotros trabajamos han pasado o están, actualmente, dentro de la educación formal. Por tanto, es como que es indivisible. O sea, no trabajar con la educación formal, desde educación social. Es como todos pasamos en algún momento por la educación formal o hemos pasado y por tanto trabajar con estos colectivos. Es que no, no, en estas franjas de edades en las que les toca estar en la educación formal o porque lo están por la elección propia. O sea, son dos educaciones que confluyen en algún momento y si no es en actualidad, pues es en la trayectoria personal de las personas con las que estamos trabajando.

Estudiant 3 (helena): Sí, yo iba a decir en la misma línea que bueno, al final estamos trabajando con personas, que es lo que dice Elena. Estas personas están en la educación formal o no formal. Formal o no formal, viene como de que lo organice X institución o otra institución. Pero al final las personas que forman parte de esta educación son personas todas y todas necesitan un proceso educativo. Igual ahora hay más diferencias en este sentido porque desde la educación formal sí que hay unas pautas más marcadas. Sí, como una manera de funcionar, pero que al final siguen siendo personas igual y sí que bueno, igual es necesario un cambio en este sentido.

Estudiant 4 (belén): Yo creo que la educación reglada sin educación social no tiene sentido porque consideraría que parte que todo el mundo que cursa la educación reglada parte de la misma situación y con las mismas herramientas, tanto educativas, sociales y demás. Y la educación social precisamente lo que tiene en cuenta es la situación individual de cada persona y de lo que se encarga es de proporcionarle las herramientas y demás que necesite para poder, en este caso, poner la educación reglada en una situación de más igualdad de condiciones con los demás. No tendría sentido separarla porque se partiría de una creencia que no es real, que es que todo parte de la misma situación con las mismas herramientas y condiciones.

Estudiant 5 (anna): Bueno, y al final, también pienso que la educación formal a veces, o sea, en la escuela en general, como que el modelo de escuela que hay hoy en día, que son clases con muchos niños o adolescentes o lo que sea, al final también esto impide muchas veces como un trato individualizado. Entonces, la educación social, al final, lo que aporta o la importancia que creo que debe tener en las escuelas es proporcionar este espacio de cuidados y de trato individualizado que la educación formal, que muchas veces es limitante en ese sentido porque no puede abarcarlo tanto, que debería, pero entonces, creo que lo importante y la aportación debería ser esa.

Estudiant 6 (Sara): Bueno, sí, yo también creo que es lo que al final, como que sí, es así, entendiéndolo que no es el caso, que sabemos que estamos en contra de ello, pero entendiéndolo como dos cosas diferenciadas, que es lo que actualmente marca como lo que existe, esta educación social creo que dentro del sistema educativo formal lo que debe hacer es, bueno, esto, que todos estos hechos que E5 está comentando se vean como que empujan al cambio, porque al final, quiero decir que es verdad que ha habido un pequeño

avance de como antiguamente, como es ahora, en parte porque se han hecho reformas educativas y porque se considera que poco a poco hay ciertas cosas que hay que ir cambiando, porque al final se ha dado cuenta de que había un modelo que no funcionaba, pero aún así hay muchas cosas que siguen sin funcionar y que desde la perspectiva de educación formal como tal no es tan visible y que igual es desde esta etiqueta de educación social que se debe incidir a que esto cambie, porque igual que incidimos a que cambien muchos aspectos de la sociedad, pues al final la escuela es el motor de ello, por lo tanto, también deberíamos incidir ahí para generar este cambio si es que no se está dando en las suficientes.

Dinamitzadora: Ahora mismo, vemos que hay solo pocas comunidades autónomas de España que tengan la figura de educador social implementada como profesional en las escuelas. Estáis comentando un poco que para vosotras va de la mano, no debería haber una educación reglada sin educación social. ¿Qué creéis que impide que no esté actualmente trabajando la educación social en la escuela? ¿Qué cambios creéis que tiene que haber en el sistema educativo para que realmente esperemos estos retos en los que ahora mismo nos encontramos para que haya esta diferenciación tan evidente?

Estudiant 3 (helena): Yo creo que en un primer momento tener en cuenta lo que he dicho antes, que estamos trabajando en personas, con personas, porque creo que a nivel educativo formal es todo bueno. Entonces tener en cuenta que estas personas tienen unas necesidades y que estas necesidades uno, como ha dicho E6, no pueden ser cubiertas si hay un profesor para 25 o 30 alumnos. Dos, no pueden ser cubiertas si no hay una persona especializada en tratar X necesidades de X personas y no pueden ser cubiertas si se pretende tratar de la misma manera a todas las personas. Entonces es necesario la figura de educación social para fomentar este trato individualizado, para tener unos conocimientos, como unas habilidades para tratar con estas personas. Creo que actualmente no existe esta figura porque la educación social no está lo suficientemente reconocida como profesión en general. Entonces queda como un ente ahí que nadie sabe muy bien, que una gente que no se sabe muy bien qué hace y que trabajan con ámbitos super... Como que están como en las afueras de la sociedad, con la gente que nadie tiene en cuenta. No cabe en esta concepción de la educación social, no cabe que en la educación formal a la que todo el mundo acude haya un educador social, porque esto pasaría por

hacer una... No sé cómo decirlo. Hacer como un autoanálisis de que igual la educación social no es eso y que la educación social incide en todas las facetas de todas las personas.

Estudiant 6 (sara): Bueno, yo igual también creo que, de que estoy comentada la E3 que tampoco al final hasta qué punto la comodidad sabes el hecho de ya van bien así como están las cosas porque al final no sé yo creo que la educación si se tiene que hacer un cambio se tiene que transformar se tiene también que que apoyar por por el gobierno, el sistema, como lo quieras decir que al final muy cómodo seguir perpetuando según que yo que sé pues que al final la escuela está muy destinada a la producción sabes porque al final es lo que nos vamos a encontrar en el futuro entonces pues la homogeneidad sabes lo que decía la E3 tendríamos que intentar obtener si queremos que atender las necesidades de cada persona manera individual tiene que tener un profesional que las pueda atender pero es que la pregunta está en si realmente se quiere atender estas necesidades por individual o si la homogeneidad ya va bien sabes, si yo creo que parte todo de ahí un poco. Entonces, ¿se quiere y, luego, se está dispuesto a hacer los cambios necesarios para o ya estamos bien así, sabes?

Estudiant 5 (anna): Sí, que al final la educación social o sea lo que genera es, o sea, asusta ¿no? A la gente poderosa, a los gobiernos y tal porque al final la educación social lo que potencia es el pensamiento crítico un cambio no sé, lo que genera es movilización de las personas no, entonces, o sea, eso no interesa porque al final bueno como se comentaba al final es eso no la educación bueno pues suerte está cambiando más o menos pero al final venimos de esta idea muy arraigada de bueno pues que todos tenemos que pensar igual que tal que no sé qué, entonces es como que la educación social pues pues al final es un no sé cómo decirlo eso es como algo que asusta yo yo considero bueno y también como se decía algo desconocido que bueno eso.

Estudiant 1 (ana): En cuanto a todo lo que dijisteis totalmente de acuerdo, pero también ya sin ir tan allá en el por qué no estamos ahí a mí una de las cuestiones que se me ocurre es lo que pasa en prácticamente todos los ámbitos que es el intrusismo laboral o sea el pisarse funciones entre otros profesionales es decir qué figuras sí hay en los colegios, pues la orientadora o el orientador entonces muchas veces ya o sea se asume que esa persona es la que realiza nuestras funciones y claro como se desconoce la educación social también es como hace lo mismo o sea no vais a hacer nada diferente de lo que haga esta

persona cuando esta persona lo que hace es estar prácticamente en su despacho atender las cosas que se derivan cuando se le derivan y las gestiona como bueno yo no sé yo por lo menos el orientador de mi cole no lo vi delante en mi vida o sea me encontré con uno en el fp y porque tuve suerte, pero nunca me sirvió para nada y orienta me laboralmente o sea es que ni orientar sabían hacer, o sea al final que no digo que todos tengan que ser o sea cumplir con su figura y demás pero que al fin y al cabo o sea que hay que saber también diferenciar los los perfiles profesionales que hay dentro de los colegios.

Estudiant 2 (elena): No sé yo es que estoy de acuerdo no voy a sumar como más cosas, pero sí que iba a decir que siento que si no están los educadores sociales también es eso es una falta de reconocimiento de la profesión y ya es una falta de conocimiento y reconocimiento de esta y, a la vez, pienso bueno yo que me encontré la situación de estar trabajando en servicios sociales y que es un punto de siempre de relación con las escuelas creo que muchas veces pues claramente cuando hay algún problema servicios sociales es donde se conecta más fácilmente para temas de infancia o lo que sea te das cuenta que, todo este proceso que se alarga en este llamar a servicios sociales, que servicios sociales están en otro sitio, que no hay un papel de un educador social que puede gestionar múltiples situaciones que se pueden estar dando en las escuelas e institutos, donde sea, pero no mucho más procesos que indiferentemente de que sean más o menos urgentes, pero precisamente yo creo que la figura aporta muchas otras cosas, pero del educador social en la escuela o en el instituto en la educación informal, pero el hecho de en algunos procesos, es especialmente importante que esté esta persona allí por eso porque creo que esta falta de reconocimiento luego también alarga muchos procesos, o sea, nadie lo reconoce pero cuando hace falta todo el mundo sabe dónde ir a llamar. Al final pues son servicios sociales y todo esto, pero ya lo derivan todo es como ahí ya es cuando ya no sabemos qué hacer y solamente previamente ya han habido muchos pasos que se podrían haber hecho con un profesional en el centro.

Dinamitzadora: Y qué creéis que haría la educación social en la escuela en plan definiciones concretas de cuál es nuestro papel y qué aportamos también a la escuela si estamos en ella.

Estudiant 2 (elena): Perdón, pero yo es que es claramente para mí tiene un punto de prevención total, o sea de prevención de muchísimas cosas y muchísimos aspectos tanto

como dependencias con adicciones, pero también con muchísimas otras situaciones rollo y, es que prevención para mí también es saber atender los casos cuando aún las consecuencias de estas o los efectos de esta situación no se han ido alargando en el proceso y eso también el papel de un educador pues eso que está en el centro pues puede detectar con mucha más facilidad situaciones que otro profesional no sabe detectar es que esta también es nuestra función por detectar situaciones que cuando lo que decía antes cuando ya llegan a servicios sociales y han pasado por solamente muchos ya muchas etapas que se podrían haber parado antes pero claro los profesionales que están allí no tienen la función de detectar este tipo de situaciones y un educador puede prevenir, puede actuar.

Estudiant 4 (belén): Yo creo que como lo veo yo todos los profesionales de educación formal tendrían que tener una formación básica, al menos en educación social y si no pues eso que hubiera educadores sociales en las escuelas y demás pero no uno por escuela sino más, que estuvieran realmente presentes día a día en prácticamente todas las clases, pero básicamente porque la escuela y la familia son durante los primeros años de la infancia y así, durante toda la infancia realmente son los principales agentes de socialización del niño y los principales lugares en los que pasa el tiempo, todo el tiempo que el niño no está en casa está en la escuela y si un padre o una madre no realmente no está formado en educación social para prevenir, detectar, intervenir en según qué situaciones pues que menos que haya un profesional que realmente pueda detectar tanto casos que estén relacionados con la familia por ejemplo detectar una situación de absentismo escolar de un niño que muchas veces si son leves están iniciando no se detectan y que detectan cuando ya es un caso de absentismo grave o es otro de dependencias o maltratos, es que mil cosas. Y luego también simplemente por ejemplo no tanto por las familias solo, sino a lo mejor un niño con TEA, su familia no tiene por qué ser capaz de detectar eso y a lo mejor una persona formada en educación social en otras funciones, pedagogía también hay mil figuras no pero pueden detectar ese tipo de situaciones y actuar antes de que el niño tenga que estar ya no solamente solucionar la situación sino porque, por ejemplo, un caso absentismo si cada uno puede intervenir pero con un TEA pues simplemente ahorrarle al niño el mal trago de estar muchos años en la educación formada sin entender qué le pasa a un niño con TDAH

Estudiant 1 (ana): Yo ahí veo un problema que es que muchas veces se alude al, pero si los profesores tienen protocolos para detectar ese tipo de cosas, pero si para eso ya está el profesor, pero si... Cuando en realidad o sea es lo que hablabais un profesor o una profesora treinta alumnos, las clases, los exámenes el tal o sea no les da la vida básicamente porque, o sea, es que yo tengo una compañera que hizo las prácticas en un cole y su tutora es que le decía es que eres mis ojos, eres mis sentidos porque si yo tengo que estar atendiendo a dar una clase tengo que luego irme para otra ya corriendo, luego me tengo que ir a una reunión, luego me tengo que ir a no sé qué, yo no puedo estar atendiendo a todas estas cosas y por mucho que tenga un protocolo no me doy cuenta de este tipo de cosas porque es imposible estar atento a todo porque soy una persona no soy un robot entonces, tú eres la que está haciendo esa figura de ver determinados comportamientos y sobre todo pues lo que decía creo que era Elena que mencionaba el hecho de poder prevenir, pero sobre todo poder actuar rápido porque yo que sé por ejemplo una de las cosas que le pasó fue vale yo detecto que hay unos comportamientos machistas dentro de la clase pero exagerados vale, pues cojo y digo mira se detecta esto entonces qué hacemos para prevenir vamos a hacer unas charlas, vamos a hacer una sensibilización del alumnado para evitar que esto se prolongue y se siga perpetuando o sea el prevenir, observar y actuar rápido sobre todo que yo creo que al fin y al cabo es lo más importante a la hora de intervenir que se haga rápido y no dejar que eso se alargue mucho más.

Estudiant 6 (sara): Yo entiendo esto la figura del educador social en las escuelas es como como algo muy holístico en plan que como que asumen muchísimas, muchísimas cosas evidentemente lo que estamos comentando. Hacer soporte a las familias, a los alumnos, a los otros otros educadores, a todos. Pero y la prevención la actuación rápida pero también creo que parte de esta prevención y parte de esta actuación tiene que partir de la base de que no tenemos que estar ahí como un añadido sabes en plan que creo que es lo que realmente pasa hoy en día en las pocas escuelas en las que hay esta figura de ya sea la integradora, la educadora, un velador o como se diga en castellano, no sé que al final son como añadidos pero no tienen, considero que no tienen la importancia como tal de ser como un eje central de lo que se constituye la educación. No sé, yo creo que a la hora de preparar a final de curso o a principio de curso, me da igual cuando lo hagan, o en verano o cuando sea, cuando preparan el currículum escolar de que el año que viene se va a hacer tales clases se va a hacer eso se va a impartir tal materia con tantos contenidos

que aquí en este proceso de creación de lo que se va a llevar a cabo y de lo que se va a educar a los niños en el siguiente curso ahí también tiene que estar el educador haciendo apoyo y diciendo la suya, ¿sabes? Diciendo en plan, pues igual deberíamos enfocarlo todo desde esta perspectiva también más feminista, desde esa perspectiva de atención a diversidad, desde esta perspectiva de ecologismo, desde esa perspectiva de tal y tantas cosas que se supone que son nuestras banderas de con las que trabajamos fuera de las escuelas y tantos colectivos y tantas necesidades, también meterlas dentro de del currículum sabes porque al final si, si las integras como parte del contenido que se da, aunque sea de manera sutil, los alumnos luego lo perciben como parte del contenido importante, si lo hacemos como añadidos es como aquella figura que está ahí en el colegio que va haciendo actividades, que va haciendo charlas, que solo sirven para perder tiempo de clase, pero que no cuentan para nota y que es para pasar el rato y hostia que es fuerte nos perdemos la clase de tal que es un coñazo, ¿sabes? Y no se le da la importancia porque si no nos lo dan los profesionales de los adultos y se supone que desde pequeños tenemos a referentes como los adultos como referentes y de los grandes no nos dan esta importancia, ¿qué la van a dar los niños y las niñas? Imposible.

Estudiant 3 (helena): Sí, al final, por un lado, igual tengo la duda no sé si bueno igual en los dos como añadir una asignatura que trate todo esto y a la vez lo que decías tú como integrarlo dentro, pues la asignatura de conocimiento del medio pues que tenga esta mirada, historia pues que se hable de la historia de las mujeres que se hable bueno que sería como un poco una ,poner la mirada en los sitios donde no se está poniendo la mirada y que haya una figura pues que esté ahí para decir oye esto nos está hablando oye aquí falta poner la mirada y luego con lo que comentaban antes las compañeras también pues, sí es que sería estar atentos a aquello que normalmente no se ve y no se puede ver porque los profesores pues no les da vida e igual tampoco tienen la formación, entonces sí como tener el punto de vista este añadido como de bueno añadido, no añadido, sino integrado como para ver estas cosas que actualmente en la educación formal pues no se ven y no se detectan.

Dinamitzadora: Vale, ya habéis comentado un poco como creéis que sería la implementación que nos explicaba la compañera, de que se ha integrado. Pero si tenéis que concretar y mañana podéis decidir cómo implementáis esta figura, cómo lo haríais, es decir, en todas las escuelas, en escuelas X porque tiene más necesidades. Un solo

educador, 20 educadores, o 50. A través de oposiciones, sin oposiciones, qué criterios seguiría, como todo un poco más logístico, ¿Cómo creéis que debería ser?

Estudiant 4 (belén): Yo creo que tendría que haber en todas las escuelas y pues cantidad de educadores no sé, pero al menos uno por curso, a lo mejor no por clase que idealmente sí, pero pues de primera se puede plantear lo por curso de primaria segundo de primaria sí uno por curso que pueda ser presente realmente diariamente en todas las clases y que las labores que cumpla sea esa, de preventiva, de intervención a la diversidad principalmente y no me acuerdo que más ha preguntado y lo de las oposiciones no sé la verdad, ni idea.

Estudiant 1 (ana): Yo en cuanto a más que un educador o educadora por curso, claro es complicado porque al final no es lo mismo a lo mejor un colegio de pueblo que tiene un solo primero con 30 niños a lo mejor, que un cole en una ciudad en un pleno centro con a, b, c a veces incluso d, con una cantidad de niños mucho más extensa, entonces yo creo que más que por curso quizás tipo como se hace con el de monitor de ocio y tiempo libre que es un rango de niños o niñas por profesional. ¿Cuál? En monitor sé que son 10, no se cumple, pero aún así yo por ejemplo curro de monitora y si son o sea ya a veces se me complica tener que gestionar a esos 10 niños y niñas, que al fin y al cabo, les estás haciendo los juegos o sea les estás haciendo que sí, que a lo mejor cada uno pues puede soltar o sea cuadrar que tiene una particularidad y te tienes que adaptar o le tienes que explicar más o no sé qué, pero ya es complicado si, si el papel que estás cumpliendo es el educador que supuestamente tienes que centrarte en el alumno en tal, no lo sé no sabría o sea no me arriesgo a decir una cifra de niños por profesional, lo veo muy complicado.

Estudiant 4 (belén): Luego también, no sé hasta qué punto es como posible de plantearse así pero si que había que tener en cuenta como la situación del centro educativo en el sentido de pues es un centro de un barrio en el que hay mucha inmigración por ejemplo pues esta gente va a necesitar más apoyo, más herramientas, por ejemplo por el tema del idioma, a lo mejor apoyo escolar porque en muchos casos las familias tampoco conocen el idioma y no les pueden ayudar, no pueden realizar un apoyo en el seguimiento académico de los niños, también habrá que tener más mediación familiar, más apoyo a la familia, habrá que buscar recursos educativos que se puedan adaptar. Entonces también por edades no es lo mismo a lo mejor la intervención o prevención que se puede hacer

con un niño de 6 años que con uno de 14, entonces no sé hasta qué punto sería posible plantearlo así, pero las necesidades van variando en función del sitio y de la franja de edad y lo más.

Estudiant 2 (elena): yo creo que se tendría que crear mi idea como la verdad pero como unos parámetros englobando esto no pues, o sea que hacer un análisis concreto también de tal uno de los centros donde tiene que ir claramente educadores más de uno además y es justo que nosotros tuvieran en cuenta la ratio a mí la idea como que proponían a también como de esto que se adaptara un poco más a esta idea de ratio por educador, pero aún así teniendo en cuenta que hay ciertos factores como esto no, las condiciones reales de los alumnos porque es lo que decíamos pueden ser 10 niños pero son 10, 1 por 10 y son 10 niños que las condiciones nunca lo sabes y nunca sabes cuando pueden llegar a asuntos pero, sí, que es cierto que reforzaría la presencia la presencia de educadores en dependiendo de las condiciones en las que se encontrará dentro o los alumnos o lo que fuera se pondría un mínimo y luego pondría el refuerzo de más educadores dependiendo de esto y lo de cómo entrarían pues la verdad es que yo no lo sé, pero sí que es cierto que lo que aparentemente más lógica me da ahora mismo sin haber pensado mucho en eso supongo que sería por las oposiciones supongo seguramente porque también funciona por oposición sobre todo en la pública claramente, también funciona por oposiciones en otros perfiles profesionales que están en los centros así que supongo que se adaptaría también al mismo mecanismo que sería un poco como extraño que podría generar conflicto que fuera otro tipo de proceso que no fuera por unas oposiciones me refiero pero no sé si tendría que ser.

Estudiant 4 (belén): También en relación con lo que ha dicho de las oposiciones es que como puntualizar que no sé si es en general en todas las comunidades autónomas pero en Murcia también hay muchísimo intrusismo con el tema de al opositar como controlar que no pueda opositar cualquier profesional de la educación a una oposición de educación social porque pasa al menos en Murcia pasa y al final a lo mejor pues se abren super pocas plazas a nivel de por institutos o así para educadores sociales y muchas veces ni siquiera es un educador social el que está en ese puesto.

Estudiant 3 (helen): No, yo en este sentido sí que creo que tendría que haber educadores sociales en todas las escuelas, varios y tampoco es el rango porque para mí pues la idea

sería yo que sé con dos niños, pero entendiendo pues a nivel real pues que es lo que es lo que pasaría o que es lo que bueno que es lo que vemos que está pasando con los educadores sociales en las escuelas que es que no existen o sea se está implementando de manera muy lenta en muy pocos en muy pocas escuelas. Esto que yo creo que tendría que haber en todas las escuelas porque pues independientemente de que lo que tendría que variar sería la manera del educador de actuar en cada escuela con cada contexto con cada situación que se encuentre con pues porque al final hay infinitud de personas y cada una es diferente y tiene las necesidades diferentes entonces pues yo creo que lo que tiene que cambiar no es tanto pues más educadores en las escuelas donde como la situación de las personas puede ser más vulnerable de esto que sí también, sino la misma cantidad como que sean suficientes en todas las escuelas y que en cada escuela pues se aborde las necesidades que se encuentren de una manera diferente o de sí según las necesidades actual de una manera u otra y al final pues sí.

Estudiant 5 (anna): Y como, o sea como que al final también sé que un poco en relación a esto que decía les E3, no sólo visualizar que hay unas escuelas en particular con unas condiciones que necesitan de esta figura sino como que esta figura o sea, sea una figura que esté en todas o sea como que igual que hay un psicopedagogo en todas las escuelas pues que hay un educador social en todas las escuelas o sea también no sé que también me parece como que también idealmente evidentemente sería súper bien que hubiera muchos educadores sociales y tal, pero siendo un poco realista o sea como empezando como por valorar que esta o sea que esta función sólo la podemos hacer nosotras y que es necesario que exista de manera obligatoria en todas las escuelas porque al final es la única manera de abordar ciertos problemas o ciertos conflictos o ciertas necesidades en la única manera es a través de esta figura de la figura de los educadores sociales entonces cómo empezar por aquí no, empezar por implementar esta figura en todos los centros educativos y a partir de ahí creo que como que se podrá visibilizar que es necesario y como ya no sé qué va a pasar no sé si cuántos educadores sociales serían necesarios y tal, pero sobre todo para mí lo importante sería empezar por aquí.

Estudiant 6 (sara): Totalmente, yo por ejemplo el año que viene en el centro que espero poder hacer prácticas es un cole y claro ya está instalada la figura también porque es de máxima complejidad entonces es como ahí es más probable que haga falta un educador vamos a enchufarlo en ese porque así nos tiene tranquilos a los niños raritos de centros

y complicados entonces, qué pasa. Claro, yo estuve en plan como preguntando y así a otras compañeras que están ahora haciendo prácticas y tal y ellas me decían las educadoras lo dicen no, es que voy de culo no puedo más porque hay una educadora y hacen todas las funciones es que estoy en aula, estoy con los docentes, estoy con las familias, estoy con otras entidades, estoy con otras escuelas, no dan abasto, menos mal que tenemos a la gente de prácticas que a mejor hay una o dos chicas más de prácticas en plan que no hay más son tres educadoras y ya no llegan no dicen, pero bueno al menos estamos aquí que yo miro al resto de colegios que hay de máxima complejidad o de no máxima complejidad y no hay, en la mayoría no hay esta figura, en algunos te encuentras un integrador con muchísima suerte, algunos un educador con muchísima suerte, pero en el 90% de colegios no los hay entonces igual eso empezar como decía la E5 poniendo la figura así como un aspecto como uno en cada y a partir de ahí también lo que decía la E3 no, ir viendo en las condiciones de cada escuela cuánto es necesario ir aumentando o no que a esta ratio, evidentemente si llega a un punto en el que está súper implementado tal se pueden hacer como pues intentar mejor las calidades laborales porque sinceramente empezaremos a trabajar en este ámbito serán una mierda las condiciones laborales porque así empiezan todo hasta que no está un poco instaurado, o sea que ojalá no eh, pero hasta que no esté instaurado no se puede ir luchando por mejorar las cualidades sabes entonces yo creo que tenemos que pasar de primero estar pues eso de manera representativa muy muy baja como decía la E5, hacernos nuestro lugar y una vez que estemos ahí o sea, aun que suene feo que sea así, pues cuando estamos ahí intentar luchar porque esto vaya progresando, vaya mejorando e ir mejorando tanto la atención que damos como nuestra calidad laboral sabes.

Estudiant 4 (belén): No, que también tiene sentido creo que no se si lo ha dicho la E2 antes, pero que sería también como guay que se pudiera eso como por ejemplo por oposiciones pues unas plazas fijas en todas las instituciones educativas formales como un mínimo no por radio de estudiantes y luego además, que pudieran como que fluctúe porque hacia la necesidad de no son fijas no son estáticas siempre no va a haber la misma necesidad en un centro puede cambiar esa necesidad que se requiera pues a lo largo de dos años no va a haber necesidad en otro y así y como que puedan pues igual que a otros profesionales los van derivando de diferentes sitios pues que puedan moverse en la figura del educador y que si en un momento se requieren más profesionales en un centro por lo que sea que se pueda, que haya como esa movilidad y luego también que igual que todos

los profesionales por ejemplo los profesores y demás, no un profesor no se encarga de dar todas las materias que parece que un educador social tiene que encargarse de cubrir todo y porque tiene que un educador un mismo educador saber actuar en prevención mediación intervención y así realmente también ahí hace falta creo profesionalizar más a la figura en el sentido de también el tema de la especialización y demás que se tenga en cuenta que no sea como un educador social y ya que lo hago a todo otro educador social pues tú vas a actuar aquí a lo mejor pues es una persona no está igual formada para trabajar con infancia y con adolescencia, que en mediación familiar, que en prevención, que en mediación de género, discapacidad, que es que hay mil ámbitos es un poco también delimitar ahí las funciones y las especializaciones.

Dinamitzadora: Precisamente justo iba a decir eso, rollo si consideráis que necesitamos una formación en concreto más allá de la carrera, es decir pues es una especialidad en algo si creéis que debería ser así o abarcarlo todo como educadoras salvadoras del mundo.

Estudiant 1 (ana): No, porque precisamente ahí es donde se yo creo que es donde se pierde el valor, o sea, a la hora de servir para todo. Eso, que me parece que es donde se pierde porque es como va tú sirves para todo eres como un comodín, no tu función es esta y este es tu trabajo, entonces creo que sí que es muy necesario para entre otras cosas pues para dar ese, que es una mierda, pero para dar esa cara de somos profesionales y servimos para hacer una cosa igual que el resto y no somos un comodín que sirve para todo.

Estudiant 5 (anna): Yo o sea en plan por una parte pienso que es importante especializarnos y profesionalizarnos en ciertos ámbitos, pero también tengo un poco la otra, o sea pienso una cosa contraria que es que sea esto creo que el peligro que hay es que siempre te pidan o te exijan tener una especialización y es evidente no, que o sea vale hacemos educación social pero bueno también o sea es como vale si he hecho la carrera educación social y más allá de eso he estado en proyectos de lo que sean otros proyectos fuera de la educación universitaria, yo igual me he formado también sabes en esos sentidos entonces es como que creo que a veces también se pide una burocratización muy heavy de, pues tienes que tener un máster de esto, no sé qué de esto, una especialización en eso, que sí que es evidente que creo que por una parte es importante para tratar ciertos temas pero que también creo que esto puede caer en como infravalorar lo que nuestra trayectoria académica como si al final hacer educación social no fuera suficiente

como para tratar ciertos temas no sé, o sea creo que pienso las dos cosas y no sé posicionarme al 100%, pero pienso que a veces eso también es como no sé y que creo que también trabajando y encontrándote con las cosas de aprendes no y eso también porque al final también sí vale yo si no me cogen en un trabajo hasta que no tenga una expedición y no sé qué pues nunca me voy a poder especializar en eso hasta que no me encuentre con eso busque mis estrategias sabes como o me informe yo no, no sé que creo que eso es un poco peligroso y que es importante en muchos casos muy importante pero en otros creo que puede ser peligroso también.

Estudiant 1 (ana): Sí, pero bueno, o sea, era apuntar el hecho de que también cómo entendemos la especialización, o sea el hecho de que asumir que especializarse sólo es titulitis, o sea hacer un máster y pagar y decir vale pues estuve este tiempo haciendo el máster que como es o sea no, también entender la especialización como lo que tú dices a lo mejor pues en base a la experiencia, en base a los proyectos en los que tú hayas participado, en base a si has hecho un voluntariado, o sea entender la especialización como experiencias, no como en sí, un título porque de la misma forma que muchas veces pues lo que tú dices con hacer educación social ya aprendemos mucho, pero no todo está en los libros y no todo está en un puñetero papel que te dice tienes esto sabes por haber pagado porque todo va pagando no me jodas entonces claro también cambiar el concepto de entender la especialización desde otro punto de vista.

Estudiant 3 (helena): Bueno, no, esto yo también tengo como los dos puntos o sea si se pudiese reconocer la especialización pues fuera de la educación formal sí, yo sí que veo o sea yo ahora mismo a puntísimo de acabar la carrera hay muchos ámbitos en los que tengo la sensación de que no tengo ni una, o sea yo creo que sí que me veo capaz de trabajar en los sitios donde ya he estado y donde ya he trabajado, que al final también es un bucle pero yo hay muchísimas cosas que tengo la sensación de que no me veo capaz también igual es de mi percepción de que yo tengo un algo con mi capacidad, pero yo creo que falta mucha especialización en muchas cosas y que si ahora quiero ir a trabajar no sé, no sé, en prisiones pues no me veo capaz de estar ahí porque no tengo lo suficiente, o sea considero que en cuatro años es imposible que salgamos de ahí como con formación suficiente para trabajar en todos los ámbitos. Entonces, dentro de esto también enlazando con lo que decía antes, la compañera, también de que dentro de las escuelas creo que sí que es necesario que haya como un encaminamiento hacia cada una de las funciones que

podría tener el educador social en las escuelas pues hacia familias, hacia el trato con los niños en sí, hacia la formación de los profesores hacia no sé, como cada ámbito que se encontrase que puede incidir la educación social pues que hubiese un educador especializado ya veríamos con qué especialización contaría como especialización, pero sí que creo que habría que tener una formación o una experiencia en ese sentido.

Estudiant 6 (sara): Yo es que creo que el problema está en que, sí que sí que considero que evidentemente contra más rico, o sea si hay un equipo profesional de cinco educadoras pues si cada una tiene más experiencia o más formación o más lo que sea, está más especializada en algo más concreto evidentemente el trabajo va ser mucho más rico. Pero sí que es verdad que ,no sé hasta qué punto es como que no salimos preparadas de la carrera porque en cuatro años no te da tiempo a abordar, no sé qué no sé cuántos, por tanto, no me he preparado para trabajar en según yo igual eh, me queda el año que viene cuando llegue a trabajar me voy a sentir igual de que voy a volver a trabajar a lo mismo que he trabajado como educadora social porque seguramente no me he capacitado para estar en otros entornos. Pero hasta qué punto creo que no es suficiente es cuatro años de carrera o es que no está bien enfocada la carrera porque al final se hace un proyecto comunitario porque he hecho cinco, a lo mejor en toda la carrera o en la asignatura de centros residenciales únicamente se me han focalizado en el centro residenciales a la infancia. Por lo tanto, sé hacer un putito de memoria porque lo más poco trabajando lo he tenido que hacer, pero igual en vez de hacer cinco de esto o diez de esto y cero de lo otro habría que intentar que desde la propia carrera realmente que llegáramos a mucho más y acabáramos a mucho más. Por lo tanto, igual no estamos preparadas porque no nos preparan en los cuatro años, pero no porque no sea suficiente sino porque está mal enfocado sabes, entonces luego evidentemente yo que sé el médico de familia no es menos médico por no haberse especializado en cardiología sabes, pero todos son igual de importantes y tienen sus funciones y al final se infravalora el médico de familia porque sabe de todo y no sabe de nada, pero es que sí que sabe de muchas cosas entonces como que me da miedo eso no es lo que decía la E5 que la sobrespecialización haga que se infravalore nuestro trabajo cuando sí que podemos estar super capacitadas con cuatro años de carreras y si se invierte bien sabes, si se hace bien.

Estudiant 4 (belen): Yo iba a decir que sí que a lo mejor de manera ideal lo que estáis planteando del tema de la especialización de entendida de otra forma y tal, a largo plazo,

de una manera más ideal, sí que obviamente coincido, pero creo que de manera, como con la situación que hay ahora y las circunstancias que hay ahora, creo que especializarse y demás puede ayudar a seguir reconociendo la figura de la educación social como profesionales porque al final, creo que lo que pasa mucho es que hay una desprofesionalización que va muy de la mano con la falta de formación en muchas ocasiones. Y no sé, yo es que no me veo, quizá por cómo está planteada la carrera, pero yo tampoco me veo capaz de intervenir con muchísimos colectivos y tampoco quiero ser capaz de intervenir con todos los colectivos. O sea, no creo que tengamos que todos los educadores poder intervenir en todos sitios. O sea, yo no lo entiendo así. Entonces, no sé, tampoco considero que tenga que abarcar un único educador todo y la carrera, puestas a plantearla de otra forma, en todo caso, a lo mejor pues dos años más generales y otros dos años de especialización. Quizá sí se podría plantear una especialización diferente, por decir, así por decir alguna idea ¿no? Pero como que sí que la veo necesaria lo de especializarse. A lo mejor no en un ámbito, pero no súper reducido, pero sí delimitar una serie de ámbitos en formas generales o áreas y ahí tú ya especializarte, porque tampoco creo que sea posible intervenir bien en e igual de la misma forma en todo.

Estudiant 2 (helena): Sí, yo también estoy de acuerdo en esto, rollo, no pienso que sea viable, o sea, aunque puede tener muchos conflictos con la especialización post y la actitud, es que hablaba la E1 antes, que de hecho estoy de acuerdo, que el problema es que lo asociamos a esto. O sea, a este proceso de necesidad de seguir teniendo títulos que al final... o sea, igual que el título del grado, si tú no has querido aprovechar el tiempo, puedes tener un título sin haber aprovechado nada tiempo y por tanto no ser más buena profesional, quiero decir, aquí la experiencia laboral, otras experiencias fuera de las laborales, son experiencias muy importantes, muy válidas, la autoformación que tú te busques fuera, pero sí que estoy de acuerdo en que se podía plantear dentro de la carrera y yo estoy de acuerdo en que sí que sería interesante que intentáramos no abarcarlo todo. O sea, que sí que es un campo muy abierto y que tiene que haber como destrezas que, por el simple hecho de trabajar con personas, todos o todas podamos dominar y tengamos como de fácil acceso, pero aún así pienso que tenemos que... No sé en qué familias lo agruparía, pero sí que siento que tenemos que especializarnos porque además, aunque no lo hagamos en la carrera, lo terminamos haciendo luego en el mundo laboral, y al final, si no, salimos de la carrera sintiendo lo que comentabais vosotras de: con mil colectivos no puedo trabajar. Ya, pero ¿el objetivo es poder trabajar con mil colectivos? Es que este

es el tema. O el objetivo es que podamos trabajar con los que nos sintamos cómodas y los que creamos que es nuestro espacio y pues tú vas a trabajar en unos y yo en otros y está bien también. O sea, como... No sé... Un punto medio en todo eso, tampoco como... También estoy en contra de que todo se especialice muchísimo por el hecho de que ahí reduces en parte también como conocimientos generales porque realmente vas como... sí, el papel para mí es como que todos somos un pudre, pero eres una pieza muy pequeña y olvidas que a veces trabajar con personas y lo sabemos porque cuando hemos hecho prácticas también o trabajado lo sabemos, cuando trabajas, yo que sé, con gente mayor, te encuentras muchos otros temas. O sea, no solo es gente mayor. Gente mayor que a veces tienen drogodependencias, que a veces sufren soledad, que han vivido agresiones, violencia, temas familiares. O sea, al final, no puedes dividir muchas veces. Pero sí que es cierto que especificar en depende de qué campos puede ser interesante.

Estudiant 6 (sara): Es que yo creo que es un poco blanco y negro, como que no existen los grises. Evidentemente yo no me refiero a que tengamos que salir queriendo y sabiendo actuar en todas partes, pero creo que el problema es de las especializaciones, que hay una línea muy delgada entre poder focalizarte en lo que te interesa y encasillarte o que te encasillen directamente en X.

Dinamitzadora: Yo escuchándoos pensaba que quizá sí que... Yo considero que es súper importante más formación allí donde vayas a trabajar, porque yo estoy totalmente de acuerdo con todo lo que decíais, de que yo no me siento nada preparada para trabajar con el 90% de los colectivos. Pero sí que es verdad que, con la base que tenemos de la carrera, quizá como previo a no sacarte un titulito para decir puedo trabajar en, pero si una vez estás en un trabajo, que allí mismo ya te formen, antes de ir tú a trabajar. Porque claro, a veces yo tengo la sensación de que llegare allí, me van a dejar ahí plantada, como lo decía alguna educadora que trabaja en algún cole, que ella trabaja en un colegio, que no había ningún tipo de educador social, y que ella misma se tenía que buscar qué funciones hacía, cómo lo gestionaba, a qué abarcaba, a qué no abarcaba, a qué podía llegar, a qué no podía llegar. Y simplemente ella misma se ha formado sus propias funciones porque nadie le ha dicho qué es lo que tiene que hacer, porque no se sabía qué tenía que hacer. Entonces, para no llegar a ese extremo, llegar a un sitio y formarte, ya sea por una plataforma que haya online, donde haya cursillos sobre cada ámbito, y tú puedas hacer un cursillo para poder ir con menos miedo a trabajar en un ámbito que no hayas tocado nunca. Ya no solo

para poderlo poner en un currículum, porque eso creo que no debería ser lo importante, sino que tú tengas la tranquilidad y la formación y la capacidad de sentirte tú capaz para poder hacer lo que... A mí me ha pasado lo que decía la E3, yo es que no estoy preparada para presentarme en algún tipo de colectivo. Pero bueno, era como escuchándolos, me ha venido esto y he pensado, creo que es necesario. Pero bueno, ya para concluir, si queréis decir alguna cosa o cómo habéis estado, qué os ha parecido, qué opináis sobre este tema, sobre las escuelas y tal, como para cerrar.

Estudiant 5 (anna): Vale, bueno, no sé, yo me he sentido muy a gusto hablando. Creo que es importante compartir entre las educadoras, bueno, cuando estamos estudiando, cómo nos sentimos y qué percepciones tenemos, porque, como decías, pues tenemos opiniones, creo que es muy importante tener estos espacios y también un poco ligado a tu trabajo y tu aportación, que creo que es muy importante hablar de esto, hablar de educación social en los coles. Entonces, pues nada, gracias por hacer este trabajo.

Estudiant 3 (helen): Yo también, darte las gracias, porque llevo toda la carrera pensando en este tema, y los educadores en los coles. Sería como que me encantaría trabajar ahí, pero es como una cosa que veo como... Es que no existe, no voy a poder hacer nunca, porque es que no hay. Entonces, pues sí, gracias por visibilizar un poco esto. Y gracias también, o sea, no sé, que creo que el grupo de discusión es una herramienta muy útil y que se usa poco. Es muy típico de los TFGs hacer encuestas, que tú puedes poner ahí dos frases y esto, pero es mucho más cómodo, mucho más dinámico poder hablar con otra gente y también ir cambiando de opinión y no sé. Gracias.

Estudiant 6 (sara): Total. Más uno a todo.

Dinamitzadora: Gracias a vosotras, porque habéis dicho cosas que yo no había pensado durante todo el trabajo. Había cosas que he pensado, hostia, pues claro, es súper evidente y yo no había caído, y mira que llevo meses haciendo este trabajo, pero como que realmente habéis aportado muchos puntos que van a enriquecer mucho el trabajo. Y gracias, en serio.

Estudiant 1 (ana): Gracias.

Dinamitzadora: Bueno, ya os dejo vuestro día libre para disfrutar. Muchas gracias, chicas.

